

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
אחרי מות
קדושים
תשפ"ה

Divrei
Torah

Parshah
Stories

Parshah
Riddles

Halachah
Challenges

Inyana
D'Yoma

לע"נ

הרב אייזיק בן ר' אליהו זצ"ל

To receive weekly, call or text 732.301.4043 (opt. 8-3), or email shabboschayeinu@gmail.com

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
אחרי מות
קדושים
תשפ"ה

PAGE CONTENT

3-4	Divrei Torah
5-6	Seuda Stories
7-8	Gedolim Story
9-12	Parsha Challenge
13-15	Life of Truth Story
16	Hilchos Shabbos Initiative
17-18	Halacha Q&A
19-23	Rav Kalman Krohn Story
24	Comic Story
25-28	Nefesh Shimshon

גליונות

29-30	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
31-32	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
33-34	הגר"ד אדלשטיין זצ"ל
35-36	הג"ר משה שטרנבוך שליט"א
37-38	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
39-40	הגר"ב"ד פוברסקי שליט"א
41-42	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
43-44	הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א
45-46	הג"ר מאיר גריינימן שליט"א
47-48	הג"ר דוד כהן שליט"א
49-50	הגר"ד אדלשטיין זצ"ל

SPONSOR A WEEK OF CHAYEINU WEEKLY!

Call or Text: 732-301-4043 opt. 8#-2

Email: chayeinuoffice@gmail.com Zelle: chayeinuoffice@gmail.com

דברי תורה לסעודת שבת

דברי תורה לסעודת שבת פרשת אחרי מות - קדושים תשפ"ה

Valuing Our Gedolei Torah

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ: (טז, א)

The Meshech Chochmah brings the Yerushalmi (Yoma) that says that שבת like Yom Hakipurim and *Shivrei Luchos*.

The Meshech Chochmah explains that just like Yom Kippur has a special *segulah* to bring *kaparah* to Klal Yisrael, so too, when a tzaddik is *niftar* it is a *zeman mesugal* for *kaparah*. However, there is one condition. Yom Kippur is only *mechaper* if someone treats it as a Yom Kadosh. If one is *mevazeh* Yom Kippur and doesn't treat it as a *Yom Kadosh*, then the *kaparah* of Yom Kippur will not affect him. The same applies to שבת. If a person appreciates and values a tzaddik, then his *petirah* will be *mechaper*, but if someone was *ch"v mevazeh* the *talmid chacham* and didn't value his presence, then his *petirah* will not effect any *kaparah* on him.

Another lesson is learned from the fact that שבת like *Shivrei Luchos*. Why were the *Luchos* broken? Because Klal Yisrael was in midst of being *over the cheit ha'egel* and if they would have the *Luchos* amongst them, it would have demanded of them to live on an even higher level, making their *cheit* even more severe. Therefore, the *Luchos* were broken, effectively lowering the *madreigah* of Klal Yisrael in order to minimize the *cheit*.

The same applies to having a tzaddik amongst us, writes the Meshech Chochmah. If Klal Yisrael is on the proper *madreigah*, then having a tzaddik is a tremendous *zechus* and elevates the entire *madreigah* of Klal Yisrael. But if we aren't living up to that level, then *aderaba*, it can become a *kitrug ch"v* that we have such a tzaddik and still we are not behaving as we should. In that case Hashem may take away the tzaddik to minimize the *kitrug*, just like by *shivrei luchos*.

The *limud* from the Yerushalmi is that if we want to merit to have *tzadikim* and benefit from their influence, it is only possible if we truly appreciate and value them and try to live up to the elevated standards that their *heilige* presence amongst us demands.

Either Up or Down

דָּבָר אֶל־כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאַמְרַת אֲלֵהֶם קְדָשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אָנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (יט, ב)

קדשים תהיו - הוו פרושים מן העריותב ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה וכו' (רש"י)

Rashi explains that the mitzvah of קדשים תהיו is written specifically near the *parshah* of *arayos* because wherever there is a separation from *arayos*, there must be *kedushah*.

The Vilna Gaon explains the *pasuk* in Mishlei מטה שור משאול למען סור למעלה למשכיל למען סור משאול, that a human being is a *holech* and it's impossible for him to remain stagnant, not doing bad but also not doing good. A person is always heading in one of

דברי תורה לסעודת שבת

two directions, either up or down and the only way to prevent oneself from falling down, is by being proactive and work on going up. A person who is just trying to be stagnant without working on growth is like trying to stand still on an escalator heading down. By default, he is heading in the down direction unless he proactively works on climbing up.

If a person wants to stay away from *arayos*, even the lowliest levels, he can't just assume that if he doesn't try to do anything bad, he is safe. A person is perpetually being pulled down unless he is climbing up, and it's a slippery slope. The only way to prevent *arayos* is by heading in the other direction and working on *kedushah* and stepping on the elevator heading in the upwards direction.

Kiddush or Havdalah

וְהִיִּיתֶם לִי קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' וְאַבְדַּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי: (כ, כו)

ואבדל אתכם מן העמים להיות לי: אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו. (רש"י)

Rashi says that if Klal Yisrael act with *kedushah* and separate themselves from the *umos ha'olam* then they are with Hashem. If not *ch"v*, they will be given over to Nevuchadnetzar and his like.

Rav Chaim Volozhin would famously say, "If a Yid doesn't make *kiddush*, the goyim will make *havdalah*." A Yid must stay separate from the surrounding nations. If he is *mekadesh* himself and separates himself through his living a life of *kedushah*, then he is fulfilling his mission. But if not, if he tries to mingle and join the nations, then Hashem will have to use option B, causing the goyim to make *havdalah* and persecute Yidden to keep them separate.

The Bais Halevi explains the *pasuk* חיי בדמיך חיי, ואומר לך בדמיך חיי, that there are two ways to have separation. One is through דם מילה, which represents the *kedushah* of Klal Yisrael and the separation of *kedushah* between a Yid and goy. The second is the blood of punishment and persecution. It's up to us to choose which דם we want.

This is what the *Rashi* is teaching us. If we are *kedoshim* and separate ourselves from the nations, great. But if we start breaking down the separations and begin acting like *tumas Eretz Mitzrayim*, we will be given to Nevuchadnetzar *ch"v* who will take care to ensure we remain separate.

Seudah Stories

Rav Shalom's Yom Tov Shirt

Rav Sholom Schwadron *zt"l*, the Maggid of Yerushalayim, was well known for the inspirational talks he would give all over the world. He personally lived in an incredibly modest way because of his refusal to accept payment for any of his speeches. Until the end of Rav Sholom's life, he did not own a refrigerator, and running water did not exist in his apartment; the water they used was drawn from a well near the window. But with all this, Rav Sholom loved the mitzvah of giving צדקה with all of his heart.

One ערב יום טוב, there was knock on the door. A poor man was standing in the entrance. When Rav Sholom's daughter came to the door, they saw Rav Sholom unfolding his one nice brand-new shirt before the poor man's happy eyes. He had purchased the shirt in England and had it in his closet for the past four months, waiting to open it to honor the יום טוב. After Rav Sholom had shown the poor man how beautiful the shirt was, he refolded it and returned it to its wrapping. "Take it! You should have a new shirt. Good Yom Tov!"

After the poor man had left with his new shirt, Rav Sholom's daughter turned to him. "Abba! If you had no money to give him and had to give him a shirt, why give him the beautiful, new shirt from England? Surely he would have been just as happy with an older shirt." Rav Sholom removed a volume of the *רמב"ם* from the bookshelf and began to read. "One who wishes to offer a *korbon* should bring of the best quality of the type he is offering. This is the *halachah* with everything. If one builds a *shul*, it should be more beautiful than his home. When feeding the hungry, he should give of the best and sweetest food from his table. When clothing the poor, he should offer his nicest clothing."

Mesirus Nefesh During the Holocaust

Aron Kaufman was a Jewish young boy from a large family in Lodz, Poland who was scheduled to be drafted into the Polish army. He hoped to avoid the draft as did many, but unfortunately, he was chosen for the Polish cavalry. He trained as a soldier and was in very good shape. Years later, when the Holocaust decimated his town and many were killed, *hashgacha* would have it that although he was sent to a death camp, he escaped due to his training and survival skills.

One day he was captured again and due to his commanding presence and strength, was asked to serve as a Kapo, or prisoner supervisor to serve as an administrator to force labor of other Jews. He told the Nazi commander that he was not interested in touching another Jew and refused. The Nazi took his gun out and aimed it at Aron. Aron, stared at the Nazi commander and tore open his shirt and told the Nazi, "shoot me if you want but I will not touch another Jew."

Miraculously, the Nazi chose not to shoot him, instead choosing to punish him to carry back-breaking cables for the Nazi war machine.

Seudah Stories

A Poshuta Yid

Naming a baby is often tricky. When one couple finally had a boy after a number of girls, they decided to name him after the new mother's grandfather. But then, she started having second thoughts.

"My grandfather was a very nice man and a fine person," she said to her husband, "but he wasn't a *talmid chacham*. He was just a '*poshuta Yid*.' Maybe it would be better if we name the baby after a *gadol*."

The father went to ask his *rav*, a famous *rosh yeshiva*.

"When did her grandfather live?" the *rosh yeshiva* asked.

"He came to America in the thirties and worked in the curtain business. He was *niftar* a few years ago."

"And where are his children today?" the *rosh yeshiva* persisted.

"All of them are *frum* and all his grandchildren are *bnei Torah*."

The *rosh yeshiva* gave the father a piercing look. "Anyone who lived in America in the thirties and forties and raised a family that produced *bnei Torah* is not a '*poshuta Yid*.'"

Our Gedolim

Telzer Rosh Yeshivah

Rav Elya Meir Bloch zt"l (1894 - 1955)

ב"ח טבת יאָהרצײַט

Rav Elya Meir and Rav Mottel established the yeshiva with much self-sacrifice. They lived in the yeshiva, ate their meals with the *bachurim*, learned with them, and dealt with their individual problems. They began with a few *talmidim* who had escaped from Europe, and some American boys sent from Baltimore by Rav Yehudah Davis. It was difficult, as they had to introduce the American boys to true advanced European-style Torah learning.

The first building, located in the home of Mr. Yitzchak Feigenbaum, opened in 1941. Those present at the *Chanukas HaBayis*, who had known the glory of Telshe in Lithuania, openly wept at the sight of the modest yeshiva building. Ironically, Rav Elya Meir, who had suffered so much personal loss, was the one who comforted the others. He was always the source of *simcha* and exuberance. He would be the one to break out in dance on Yom Tov, sing *zemiros* at *Shalosh Seudos*, and sing *grammen* and Yiddish songs on Purim.

In 1945, on the day that Rav Elya Meir received confirmation that his family had perished, he wrote in his writings: *"Should someone look at these writings, let him not judge me as callous and cruel for having delved into the words of Torah after such terrible information... I feel that I can never come to peace (with myself) without the toil of Torah... without fulfilling the sacred duty which now falls upon the survivors... My first call of duty must be laboring in Torah. I am indentured in the service of my people... Of what importance are the woes of the individual when*

Our Gedolim

compared to the duties of the Klal?"

The *talmidim* felt a warmth and closeness to their Roshei Yeshiva. But Rav Elya Meir was equally strict in upholding his principles. Once the first group of *talmidim* decided to take off from *Motzei Shabbos seder* to go out for some innocent distraction. The next day, Rav Mottel told them there would be no *shiur*. On Sunday night, Rav Elya Meir gave his regular *shmuess*. For three hours he gave them scathing *mussar*. He told them that he did not open the yeshiva to cater to American society... that he was a messenger of the Roshei Yeshiva that they had left behind in Europe, and they would never have agreed to such a yeshivah... He stated that whoever does not have the courage to close a yeshivah when it departs from its goals has no right to open one. He said it was better to destroy the yeshiva now than to let it continue, for a yeshivah without a foundation would ultimately crumble. At the end of the *shmuess*, he shouted, "Take the keys and close the yeshivah! Tomorrow you will go home!" The next morning, when the boys came to their regular *shiur*, Rav Elya Meir told them to pack up and leave. They did not move. He then said, "There is only one condition under which we will keep the yeshivah open. If each of you will give us a *tekias kaf* – your hand and your solemn word – that you will not go any place where you have the slightest doubt we may disapprove. If not, you can all leave today." All the boys gave their word, and they first began to understand what "Telshe" means.

If a student presented a line of reasoning in a *shiur* that Rav Elya Meir felt was illogical, and refused to be corrected, Rav Elya Meir would attack him verbally. Yet after the *shiur* he would wrap his arm around him and say, "Such is the way of Torah. You must ask, and not pay attention to my anger. I enjoy your questions."

He was a man of uncompromising truth. His Torah interpretations were formulated with extreme effort to produce Torah thoughts that were absolute truth. Though he was a gifted orator and writer, he never used words that would mislead or convey a false impression. When in Eretz Yisroel, he once began walking barefoot over sharp stones to immerse himself in the *Yam Kinneret*. A man asked him what he was doing, so Rav Elya Meir replied that he wanted to say that he had bathed in the *Kinneret*. The man said, "Why go to all the trouble? Who's to stop you from saying it?" Rav Elya Meir was astonished! He later commented, "It used to be said, 'If you can tell the truth, why tell a lie?' Now people say, 'If you can tell a lie, why bother with the truth?'"

To be continued...

Reprinted with permission from "The Weekly Vort" by E. Lerner

PARSHA CHALLENGE

פרשת אחרי מות קדשים

1. What are the three מצוות of "ואהבת" in the תורה?
2. In most cases, who was chosen to succeed the previous גדול?
Bring a ראיה from this week's פרשה.
3. Which two "עבודות" cause one to become טמא?
 - a. Which other "עבודה" in the תורה causes one to become טמא?
4. List three מצות in אחרי מות that involve burning an item.
 - a. Name one מצוה in קדושים that involve burning an item.
 - b. List six other מצוות in the תורה that require the burning of an item.¹
5. What do הלל, רבי עקיבא, and פרשת קדושים have in common?
6. Which phrase is used in פרשת קדושים approximately 20 times?
7. I am a שורש used only twice in the תורה,
Once regarding שרה,
Once regarding the לאו of ערלה,²
I am also the name of a מצוה.
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I?
8. I am used to describe one of the מכות,
I am used to describe the forming of the לוחות,
I was used numerous times for the עבודה on כפור,
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I?

Need a hint?

¹ One is just outside the בית המקדש, one is just outside ירושלים, one has a connection to a יום טוב, two have a connection to (בית המקדש זרה, עבודה זרה).

² In this week's 19:24 and see Rashi

Answers

1. 1) ואהבת לרעך (additionally it says וואהבתם את ג' וכי יגור אתך ג' וגו' ואהבת לו וגו' (נט-לג-לד) 2) ואהבת לרעך
ואהבת את ה' 3) (דברים י, יט in הגר
2. The son of the גדול כהן תחת אביו (טז, לב) says פסוק. אשר ימלא ידו לכהן תחת אביו (טז, לב).
3. The one who sends the שער המשתלח and the one who burns the פר ושעיר.
א. Those involved in the burning of the פר. This includes the one who actually burns the פר, the one who throws the פר into the fire, and the one who gathers the ashes. (The answer is not - the one who sprays the פר. He does not become טמא. See רש"י in כב, יט, פרשת חקת)
4. קטורת, קרבנות, חטאת פנימי
א. נותר
ב. פסולי מקדשים, פר אדומה, חמץ, עיר הנדחת, ועצי אשרה, (והמנורה)
5. ואהבת לרעך כמוך
אמר רבי עקיבא - ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה (ספרא קדושים וירושלמי פ"ט מנדרים). הלל - אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כלהתורה כולה (שבת לא).
6. אני ה'
7. I am a שורש used only twice in the תורה,
Once regarding שרה, ויהללו -
Once regarding the לאו of ערלה, הילולים (רש"י י"ח כד) -
I am also the name of a מצוה. הלל -
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I? הלל -
8. Next week...

Last week's riddle

I am critical to the מצורע הלכות of a,

- My color can changes his status

I am critical to the **פרה אדומה** of a הלכות,

- My color changes its status

I am used to describe the scrutiny upon which some are judged,

מדקדק עם צדיקים אפילו כחוט השערה -

I am mentioned in this week's פרשה.

Who am I?

- Hair

לרפואה שלמה אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה,
 לע"נ שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל
 For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com
 Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.
 © כל הזכויות שמורות

פתחי פרשה – אחרי מות
Parsha Musings for Shabbos Table Schmoozings

RIDDLES

When do we lain from the same פרשה at שחרית and מנחה in the same day?

- יום כפור חס אחרי מות
- תענית צבור א חס כי תשא "ויחל"

The גדול כהן entered the קודש הקדשים wearing a, "כתנת בד קודש". (ט"ז ד') How could an incorrectly-placed slight pause completely change the meaning of this phrase?

The trop indicates that this was a, "כתנת בד, קודש", – "A linen-tunic, which was holy." If one would say, "כתנת, בד", he would be describing, "A tunic, made out of holy-linen."

On 2 different occasions, Hashem told אהרן to take a "מלא חפניו" (a 2-handful scoop) of something. When?

- Hashem told משה and אהרן to initiate מכת שחין by taking "מלא חפניכם" of ash, which משה threw in the air. (שמות ט' ח' ורש"י שם)
- (ט"ז י"ב). קודש הקדשים took to burn in the קטרת "מלא חפניו" of אהרן, יום כפור חס

When did someone do the תוסד of keeping others calm, by avoiding davening for a long time?

When the גדול כהן exited the קודש הקדשים, he would daven only a short תפילה on behalf of בני ישראל. If he would tarry, people would become nervous, and begin to worry that perhaps he had died, as did the undeserving גדולים who achieved their positions unjustly. (יומא ה' א' ורע"ב שם)

After performing שחיטה on a חיה or עוף, one must perform the מצוה of כסוי הדם, and cover its blood with dirt (י"ז י"ג) – except on a certain type of animal. Which type?

If the animal is found to have a wound which renders it a טריפה, one does not have to cover its blood. (The same is true if the animal becomes a נבילה, because such cases would lack a valid שחיטה.) (עי' יו"ד כ"ח י"ז)

JUST CURIOUS

If no one is allowed into the קודש הקדשים, how did they perform repairs when necessary?

There was an opening in the roof through which a worker would be lowered while inside a box. (פסחים כ"ו., (רמב"ם הל' בית הבחירה ז' כ"ג)

The very fancy clothing worn by the גדול כהן were used once, and then put in גניזה, never to be reused. (רש"י ט"ז כ"ג) How much did they cost?

They were worth at least 30 מנה. (יומא ל"ד.; רמב"ם הל' כלי המקדש ח' ג'). A מנה is worth 15.5 troy oz. of silver. (עי' חזו"א יו"ד קפ"ב י"ט ופירוש יד אברהם (ארטסקרול) ליומא ג' ז' In 2024, a single troy oz. of silver costs approximately \$26. So, $30 \times 15.5 \times 26 = \$12,090$. However, in the times of חז"ל, a single מנה was enough to support a person for a full year (עי' ר"ש משנץ ורע"ב לפאה ח' ח'), in which case the value of 30 מנה would be much higher.

The גדול כהן entered the קודש הקדשים carrying a ladle which contained 2 handfuls of קטרת, which he had to transfer into his 2 hands. How did he maneuver the ladle, while leaving both hands available to catch the קטרת?

He held the ladle with his fingertips, or his teeth, maneuvered its handle with his arms, and tipped the contents into his cupped hands. This was one of the most difficult עבודות in the בית המקדש. (יומא מ"ט:)

When we bring קרבנות, we get closer to Hashem. If so, why is it so bad to sacrifice them outside the בית המקדש?

The בית המקדש provides an environment which inspires us to come close to Hashem. This is best accomplished when there is a single, designated, grand location for this experience. For OUR SAKE, Hashem thus forbade bringing קרבנות elsewhere, so that we can achieve the fullest כפרה. (ספר החנוך קפ"ו)

If one slaughters a קרבן outside of the בית המקדש, his action is described as, “דם שפך,” “He has spilled blood,” and is compared to murder. (וי"ז ד') Why?

Before the מבול, we were not allowed to kill animals. (עי' ספורנו) When Hashem permitted the killing of animals, He did so for necessary purposes, including bringing קרבנות. When a קרבן is slaughtered in the wrong location, the שחיטה is invalid, and thus purely destructive. Even though it is not actually like murdering a person, the term “דם שפך” is appropriate when describing the animal's unwarranted death. (ספר החנוך קפ"ו, ועי' רמב"ן וי"ז ד', (וי"א)

As a person grows, things which used to be challenging become less of a struggle. Is there ever a point when a person can say, “OK, that challenge – I don't have to worry about it so much anymore”?

When warning בני ישראל about צניעות and whom they can marry, the Torah says, seemingly redundantly, “ושמרתם אתם” – “You should keep, you” – indicating, “I'm giving you a מצוה that you're already good at anyway.” (אזה"ח י"ח כ"ו) We see that even someone with lots of “practice” avoiding something אסור still needs to remain vigilant. (משלחן ר' אליהו ברוך)

IN YOUR OPINION

If you're encouraging someone to avoid something harmful, or to pursue something beneficial, but he doesn't seem to understand how important it is – what can you do to make it clear?

When introducing the details of the עבודה performed on יום כפור, the Torah notes that it was, “After the death of אהרן's sons,” because their tragic example highlights how important these הלכות are. (רש"י ט"ז א') In general, providing an example of the negative effects of a poor decision, or the positive effects of a good decision, can help someone understand the power of his choices. (Growth Through Torah)

Many people worry about what others think of them. Approximately how many people's opinions do you worry about on a daily basis? Honestly, how many of them would you say actually spend their free time thinking about you? Of those, how many of their opinions actually affect your life in a practical way?

When the holiest individual in בני ישראל, כהן גדול, enters the קודש הקדשים, he is at serious risk of feeling arrogant. The Torah tells him, “No one is allowed to be with you in there” – do this special עבודה without focusing on what others are thinking. We can all benefit from this mindset! (Growth Through Torah וי"ז ט"ז based on מחנה אפרים)

What is the most exciting part about hosting guests? What is the most challenging part?

One of the מצוות performed by the כהן גדול on יום כפור is going back into the קודש הקדשים to clean up, by removing the vessels used for burning the קטרת. (רש"י ט"ז כ"ג) We see that cleaning up is also part of the מצוה! (עי' מעינה של תורה בשם הבעש"ט) and Growth Through Torah)

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

In (שבועות for the second day of the *hag*), the Navi *davens* regarding Hashem's *hag* during *galut*, and His obvious *hag* when governments crumble, and the great and powerful are removed from their thrones. *וַיִּתְפָּצְצוּ* – mighty mountains were crumbled, hills of the world were flattened, because the ways of the world are Hashem's. World War One was a vivid demonstration of that *hag*. The flames of war were casting destruction all around. The Czar had fallen, anarchy reigned, and Russia was being torn apart by multiple armies. Yidden were running for their lives and hiding wherever they could. There was no work and people tentatively scavenged for whatever meager food they could find. During that time, there was a great *tzadik* who became the *sefer* of complete *bitachon* in Hashem, and that was the great *gaon* and *haskid*, Rav Yosef Yoiz'l Horowitz, the Alter *fun* Nevardok. The Alter was a man beyond fear. He knew only fear of the *shem* *shel* *Hashem* as the following story illustrates. One *mo'ed*, while the Alter was making the *beddela* on a cup of wine, suddenly, a bomb hit the building. Plaster was falling all over. The walls were caving in. People were diving for cover. Some were swept aside by the sheer pressure in the room from the explosion – and the Alter *fun* Nevardok stood there and continued his *beddela*. Not a drop of wine spilled out of his *becher*.

While the bombs of World War One were exploding all around him, the Alter busied himself single-mindedly building a network of Yeshivos.¹ His *talmidim* were inspired, and passionately took on their rebbe's mission of building Nevardikker Yeshivos. Jews weren't able to get a train ticket, so the *talmidim* would jump onto moving trains. In fact, the Alter himself would do that. Once, he couldn't get into the train so he held onto the outside for a long time until he reached his destination. At last, the day came when his *talmidim* excitedly reported, "Rebbe, *hag* we have put up nine Yeshivos in the last six months." Silence. "Rebbe! You heard?! NINE Yeshivos!" "I heard, well now it's time to put up a tenth." "B-b-but Rebbe, where?" "Hmm, let's look at this map. How's about Zhitomir?" and he smiled, "Zhitomir. Ah! A place where so many *sefarim* have been printed! Such a beautiful Yiddeshe *kehila*!" There was some confusion amongst the *talmidim*, "The situation in Zhitomir, Rebbe, is not good now. There's constant shelling and hand-to-hand combat." "Sounds like a great place to start a Yeshiva!" smiled the Alter. "Hashem will take care of all the difficulties, but we have to do what our *agora* is. We're going to send ten bachrim over there... no, on second thought, we're going to send eleven, one will have to be their Rosh Yeshiva." "But Rebbe, who?? Who could we send to head a Yeshiva in such dangerous times?" And then, there was a twinkle in the Alter *fun* Nevardok's eye. He stroked his beard for a couple of moments, and smiled. "Kalmen Goldberg." The name sent ripples of awe among the *talmidim*. Kalmen had already become a legend among his peers for his absolute *bitachon*, and he was fearless. He wasn't a daredevil. He simply lived with the reality that *Hashem* is in charge. The Alter called Kalmen into his room and talked to him. Kalmen had heard what was going on in Zhitomir, but it was irrelevant, his Rebbe was enthusiastically sending him. "Okay Rebbe." Kalmen responded. "If you say so. You know, I'll go through fire and water to be *shem* *shel* *Hashem*!" "I knew I had the right person, Kalmen. Just remember, whatever the *shem* *shel* *Hashem* wants to happen is going to happen, and if the *shem* *shel* *Hashem* doesn't want it to happen, it won't happen." Kalmen wished his rebbe goodbye and was off.

A terrible fear hovered over the *kehila* of Zhitomir. General Alexander Shulzenoff of the White Army had just briefed his men, "I want all the peasants to join me. We are going to destroy everything in sight. If you are successful in driving the Red Army out of Zhitomir, I promise you that you can break into all of the Jewish homes, loot, murder, and plunder to your heart's delight! I will not stop you!" A tremendous round of applause rang from the peasants. They ran to get their guns, bats, and axes. This is what they had been waiting for, for a long time! Most of the Yidden locked themselves in their houses, barricaded the doors, and were hiding under their beds. They were willing to starve rather than walk out into the

¹ Rav Fishel Schachter, *Tales of Tzadikim*, Shiur #98 / Rabbi Yehuda Keilson, *Faith over Fear* (Adapted from *va'adim* of Harav Yechiel Perr *zt"l*), Pg. 30

street. Some felt compelled to venture out in search of food and were now running in all different directions, faces white with terror. The Bolshevik Red Army was patrolling the town in anticipation of the White Army's advance. Just then, a wagon came pulling up by the Bais Medrash and eleven strange looking bachrim came out as if they didn't have a worry in the world. The biggest one amongst them, Kalmen Goldberg, walked through the front doors of the Bais Medrash. "Morai vi'rabosai," he announced, "let me introduce myself. Kalmen Goldberg. I've come here to start a brand-new Yeshiva!" "Are you out of your mind?" a terrified Yid asked, "Now, you want to start a Yeshiva? Don't you see that we're all white like ghosts?" "Yeah," another Yid joined in, "We're all desperately running around to all the marketplaces to find whatever food we can. We don't need any more casualties over here. You better get back onto your wagon and leave. The last thing we need now is a Yeshiva." "Why?" Kalmen asked, genuinely perplexed, "What are you talking about? Sounds like this would be the perfect time to start up a Yeshiva. Listen, all you people can go running to your marketplaces worrying about wars and pogroms. My rebbe told me that whatever the *הַשָּׁם* is, that's what's going to happen! It's going to happen anyway! But we have to do what we can! WE HAVE TO BUILD TORAH! WE HAVE TO SPREAD TORAH W..." One of Kalmen's bachrim tried to get his attention, "Kalmen, excuse me." Kalmen didn't hear him, "WE HAVE TO SPREAD TORAH WITH *מְסִירַת נַפְשׁ*!" "Kalmen." "Wha- What is it, Moshe?" "No one is here in the Bais Medrash listening to your speech. Everyone ran away." "Well, I'll talk to you ten friends. Let's get this place cleaned up a little bit, and we'll put up a big sign. "Yeshivas Bais Yosef – A branch of Nevardok." I'll hang it up on the front door."

Kalmen Goldberg had his *בִּיטְחוֹן* with him, so he was able to see things as they were. He explained to the young bachrim who came with him, who, incidentally, included among their ranks the young Rav Simcha Wasserman זצ"ל, and a son of the Chofetz Chaim זצ"ל, "The people over here are afraid because they just have houses. We have a Yeshiva, so we're opening our doors wide. *A house closes its doors - and a Yeshiva opens its doors.* There's no reason to be afraid. Hashem is pulling all the strings, and He decides everything. There's nothing practical we can do to save ourselves anyway. The little hook and eye on our door won't keep out Shulzenoff's troops. Hashem runs the show. Let's sit down and learn." Kalmen hung up a list of shiurim on the front wall. Yidden would pass by, and believe it or not, sometimes people actually came in. Kalmen was a difficult person to argue with. "Hello! You there!" he would announce to a passerby, "Want to come in and listen to my shiur? It's starting in two minutes. I'll give you a shiur about *בִּיטְחוֹן* and *אֲמוּנָה*." Usually, the person responded, "Actually, my family is waiting for me at home. Everyone is hiding underneath the carpet." Kalmen would smile broadly, "That's even better! Go home and tell them to come here. It's much more comfortable in this Bais Medrash listening to a shiur than under the carpet!" Kalmen sent his bachrim around informing all the people that if they don't come to the Bais Medrash to learn, he's going to send his bachrim to the houses to give shiurim. That filled up the Bais Medrash pretty quickly. Slowly, the bachrim began receiving complements, "We're quite impressed with you. You're right! Whatever's going to happen, will happen anyhow. We may as well *chap arain* whatever Torah and Mitzvos we can!"

This continued until one Shabbos. Friday evening, between *kabalas* Shabbos and *בְּרָכוּ* was beautiful. The *בֵּית הַמְדִּירָשׁ* was full of Yidden learning and being *מְחַזְקִים* each other. Kalmen beamed with happiness, and walked around to make sure that everyone was satisfied. On Shabbos morning there was a beautiful davening, and even a *קידוש* afterwards. Kalmen stood by the *בֵּימָה* and gave over a beautiful *תּוֹרָה*, and the people swallowed every single word, their hearts warming up with *בִּיטְחוֹן* and *אֲמוּנָה*. The Bais Medrash had become a shelter from the terror outside. Suddenly, Yossel the tailor appeared in the back window, and he began to yell, "**RABBOSAI! THEY'RE HERE! GENERAL SHULZENOFF AND HIS MEN! I SAW THEM! THEY-THEY'RE ALMOST IN THE TOWN! THOUSANDS OF PEASANTS HOLDING BATS AND AXES! RUN FOR YOUR LIVES!**" Pandemonium broke out in the Bais Medrash! The terrified people fled through every exit available. The Nevardiker bachrim suddenly found themselves on the floor, almost trampled by the crowd that came charging out. Tables were tossed upside down. The herring, the little food was spattered about, and by the *בֵּימָה*, Kalmen was still giving his *דְּרָשָׁה*, "מְמִילָא, let me tell you one more *vort* on the *parsha*..." "Kalmen," Moshe interrupted him. "What's the matter, Moshe?" "Everyone left." "Why?" "They say that the pogrom is starting." "Okay," responded Kalmen, "we have to do some *הִשְׁתַּדְּלוּת* to save ourselves, so let's put down the hook and eye on the door, and we'll sit down and learn."

The Nevardikker bachrim sat down and continued learning for some time. Then, they slept *שָׁכְבוּ*. When Kalmen woke up, he awoke all the bachrim and said, “I had a *gevaldika* dream! I dreamt that a big white challah was in front of me!” Some of the other bachrim didn’t quite share his enthusiasm, but Kalmen was certain that it was a *בְּרָכָה*. Motzai Shabbos, Kalmen began lighting candles for night *סֵדֶר*, but some bachrim objected, “we can’t light up the Bais Medrash, it will attract the White Army.” Kalmen argued, “What?! Not light any candles for night seder?? We have to learn Torah!” “Kalmen, be reasonable. We’re *מְחַיִּיב* to try to save our lives. *וְנִשְׁמְרֵתָם מֵאִיד לְנִפְשׁוֹתֵיכֶם*. We have to keep the lights out tonight.” They decided to vote on it. At that time, there were 36 bachrim in the Yeshiva, besides for Kalmen. The vote came out exactly even, 18:18, and they asked Kalmen to decide for them. “This is a most difficult question to answer,” responded Kalmen, “I don’t know what to tell you rabbosai. Hmm. I just keep thinking about the story with *סִנְחָרִיב מֶלֶךְ*. *אֲשׁוּר*. He had already exiled the *הַשְּׁבָטִים*, and together with the kings of many nations that he had with him, he had the rest of *כָּל יִשְׂרָאֵל* completely surrounded. In fact, he almost destroyed all of Klal Yisroel. *יְהוּדָה* *מֶלֶךְ* *יְהוּדָה* was outnumbered, and it looked really bad!” Kalmen looked around the room and asked, “Rabbosai! What saved *יְהוּדָה* *מֶלֶךְ* *יְהוּדָה*?” A bachur volunteered, “I believe it was the *זְכוּת* of *הַתּוֹרָה*. *Chizkiyahu Melech Yehuda* was *נִפְשׁוֹ* himself for *הַתּוֹרָה*.” Kalmen continued, “Not only was he *נִפְשׁוֹ* for himself, but for everyone else as well! He made sure that everyone learned. In his time there was not a little child in *יִשְׂרָאֵל* *אֶרֶץ* who wasn’t expert in all of the most complicated *הַלְבוּת* of *טוֹמָאָה* and *טְהוּרָה*. That’s what saved them! *מַלְאָכִים* came down from *שָׁמַיִם* and began to sing their songs, and when *סִנְחָרִיב* woke up he found all his soldiers dead. With that in mind, let’s make a decision. Lights on or lights off? Tell me something. If the lights are off do you have any guarantee that they won’t come in and smash us to smithereens?! We took a vote. It’s 18:18. I’m the *מְכַרְיעַ*. I say, lights on. Rabbosai! Night seder has begun.

The Nevardikker bachrim learned for a while, had *מִלְוָה* *מֶלֶכָה*, put out the candles, and went to sleep. Suddenly, the door flew open and Shulvenoff and his troops came storming in. General Shulvenoff exclaimed, “We finally caught you Bolsheviks! We are going to finish you off right now!” Kalmen Goldberg protested, “Nice to meet you, general. We’re not Bolsheviks, we’re Jews, and all we are doing is studying Torah.” “Quiet!” shouted Shulzenoff, “I am going to finish you off right now!” General Shulzenoff took out his gun and stuck it into Kalmen’s face. Kalmen didn’t flinch. He just responded, “let me explain to you something that my rebbe taught me. You are just a *שְׂלִיחַ* of the *עוֹלָם*, and if Hashem doesn’t want us to be killed, we’re not going to be killed, and there’s nothing you can do about it.” For some reason, Shulzenoff put away his gun and ordered his men to march the boys to the center of town where all the Jews would witness the execution. Kalmen addressed his bachrim, “Rabbosai, pack up all the *סְפָרִים* you can, take your *תְּפִלִּין*, and breakfast for tomorrow morning.” Shulzenoff and his men roared in laughter as they led the bachrim away. Somehow, the soldiers made a wrong turn and instead of marching them into the Jewish area, they were marched outside the city limits right past a huge mansion that was now occupied by General Bergenoff, who was one of the greatest commanders of the White Army. Bergenoff had been receiving complaints that his soldiers were too busy looting, and plundering that they weren’t fighting the Bolsheviks. When he looked out of his window and saw Shulzenoff and his men marching a bunch of skinny Jewish boys at gun point, he became upset. Sticking his head out of the window he yelled, “I will finish off those prisoners for you. You get out there and take care of the Bolsheviks!” With that, the bachrim were led to General Bergenoff’s cellar, where they were held for a couple days. Believe it or not, the general provided them with candles, and they sat and learned. When their food ran out, Kalmen Goldberg davened, “Hashem, please. If it is Your will for us to live, please give us food. Whatever You want we will accept, but please give us food so we will survive.” Just then the door opened up, and General Bergenoff walked in with a huge white challah which he got from the Jewish baker. He provided the boys with safe conduct passes so that the boys could get out safely. Eventually, Kalmen Goldberg emigrated to the United States. When the Chofetz Chaim heard this story, he was deeply impressed by Reb Kalmen’s courage, and bitachon. In 1938 when Reb Elchanan Wasserman *הַיִּיד* was in America, he walked across the street from where he was staying to visit Reb Kalmen and verify the details of the story. His son Reb Simcha *הַיִּיד* would say it over. By working on our emuna and bitachon, they will be there for us in even the most difficult of times.

Hilchos Shabbos Initiative

Is it permissible to squeeze liquid from a fruit or other food?

One may not squeeze juice or any liquid from a food on *Shabbos*. However, this prohibition is applicable only if one is squeezing the food for the purpose of having the juice. Therefore, if one's intention is to remove the liquid from the food because the liquid is not desired (e.g. removing excess oil from cooked food), or if the juice is only incidentally extracted (e.g. while slicing a fruit) then it is permitted.¹

If a fruit is being squeezed so that its juice will enhance a solid food (e.g. lemon juice to enhance a slice of fish or a salad), the fruit may be juiced directly onto the food. Additionally, if one wishes to add lemon juice to another liquid (e.g. tea), the lemon may be squeezed onto a solid such as sugar (not honey) which is then added to the liquid, provided that the juice becomes mostly absorbed into the sugar.

Note: The following further restrictions included in the prohibition of sorting (*Borer*) are common with squeezing lemons:

- It is not permissible to use a net when squeezing the lemon to capture the pits.
- If one is squeezing a lemon onto sugar and a lemon pit falls onto the sugar, many *Poskim* forbid the removal of the pit even if a small amount of sugar is removed with it. Rather, the pit should be removed with a significant amount of sugar surrounding it, or one should remove the sugar from the pit.
- Squeezing an entire lemon may be a transgression of *Borer*. Therefore, this should only be done for immediate use (e.g. for a tea that will be drunk immediately or during the meal immediately following). Similarly, one should only squeeze an entire lemon for lemonade if the resulting drink will be completely finished immediately, or within the meal immediately following.

Is it permissible to hold a grape or olive in one's hand and suck out its juice?

In terms of squeezing, grapes and olives are in a unique category and it is therefore preferable not to do so. However, one may suck out the juice once the grape or olive is in one's mouth. The juice of all other fruits is permitted to be sucked even when the fruit is held in one's hand.

¹ Olives and grapes are an exception and may not be squeezed even if one's intention is for the olive or the grape and not for its juice (i.e. to make it less moist).

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....
אז תתענג
...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY
בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

VOL II WEEK 27

ע' ש"ע רצ"ו

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

I heard הבדלה in Shul this week, but my wife didn't hear yet...

QUESTION 1

Can I say הבדלה again to be מוציא her?

QUESTION 2

Can she make her own הבדלה?

QUESTION 3

If she could make her own, can I drink the wine for her?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

With long שבת afternoons, I'm looking to keep my kids busy with some toys. Can we use...

QUESTION 1

...Lego?

Answer: The (שי"ג-מ"ה) משנה ברורה writes that there are 3 different ways of attaching objects; very tight, firm but not too tight, and loose. Objects that are attached very tightly are אסור מן התורה, firm but not too tight is אסור מדרבנן as we are concerned he might make a very tight attachment, and loose is allowed. One could make a solid argument that Lego is considered a loose attachment and is allowed. However, if one would argue that it is a firm attachment then it would not be allowed. Still, one can be lenient, as the גזירה that one may make a very tight attachment doesn't practically apply to Lego since there is no way of making a very tight attachment, and many anyway hold it is considered a loose attachment which is allowed. (See Answer 2 for another reason to be lenient.)

continued....

**FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM**

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

QUESTION 2

...Clicks?

Answer: Clicks tend to have a firmer attachment than Lego, possibly making it more of a problem. However, there are still two solid reasons to be lenient. Firstly, as mentioned in Answer 1, there is no way to tightly attach them, possibly removing the איסור of firm attachments. Secondly, the משנה ברורה writes that "כיסוי כלים" - covers of objects, may be tightly attached and removed from the object. The חזון איש explains that since the cover can never be left on permanently, as this would limit the usage of the object, it isn't considered a form of בונה as they can't be considered becoming one entity even when tightly attached. One could argue that the same thing is true about Lego and Clicks. Were they to be permanently attached, it would take away the entire use of the toy; to build and take apart in order to build again. Therefore, there is room for leniency on toys with even very tight attachments, and definitely just firm attachments.

QUESTION 3

...Magna-tiles?

Answer: Magna-tiles are considered a loose attachment and have no בונה issue. Still, they have a large Halachic issue. The משנה ברורה (שט"ו-כ"ב) writes that one may not make four walls with a roof that is a טפח high on שבת, even if he has no interest of creating a אהל, no matter how flimsy it is. The mere creation of a complete אהל is not allowed. Therefore, one may not put magna-tiles together in a way that it forms such an אהל, which practically removes the ability to play with them on שבת.

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

*Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that
Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva*

Give or Take Part III

Recap: When Meshulam, a wealthy miser, suddenly began doing chesed and giving tzedakah, his customers begged him for an explanation. He told them that he had changed as a result of a dream. He begins to relate his dream, in which he was deathly ill, but his family refused to use his money for top doctors or medicine. They claimed they couldn't afford it, because they wanted a larger inheritance.

The dream continues:

My wife looks pointedly at the clock as the doctor begins to examine me. "Remember, do this quick," she urges the medical man. "I don't want to have to pay you for the full visit."

"Doctor! I'll give you anything you want!" I contradict in my weak voice. "The money here is mine, and I will pay. Examine me properly, and try your best to save my life."

The doctor performs a very cursory examination. Almost as soon as he bends over me, he's already straightening up and washing his hands from the basin on the table. "You are very ill," he pronounces solemnly, though he isn't telling me anything I didn't already know. "If there's any chance for you to get better, it's only if you take a certain medicine three times a day."

"Three times a day!" my wife yelps, and I can almost see the money signs dancing in her head. "That's a lot of medicine."

The doctor doesn't respond. He writes out the prescription and hands it to her. "Be sure to fill this as soon as possible. You can't play around with your husband's life."

He follows my wife out of my room, where he expects to be paid. I sorely hope she comes to her senses and gives the man his money. For all her claims to the contrary, we can afford to pay him his full fee.

I close my eyes limply, completely spent. The experience with the doctor hadn't been easy, but I am grateful that I will now be getting the medicine that will hopefully help me recover my strength. With this relieved feeling, I doze off.

When I awaken, my wife is back at her usual chair beside my bed, murmuring Tehillim. She smiles when she sees that I am awake. "I went to the pharmacy and filled the prescription," she says, lifting a bottle of small pills.

“You got exactly what the doctor prescribed, right?” I ask, just to be sure, remembering what had happened the last time she’d gone to the pharmacy.

She hesitates for a moment. “I got the most I was able to afford,” she said in a testy tone.

“You mean you didn’t get what the doctor prescribed?!” My voice is hoarse, and even though I am shouting, it doesn’t come out louder than a raspy whisper.

She shifts in her seat. “What I am supposed to do, Meshulam? The doctor charged a fortune just for looking at you, and the medicine he prescribed was the most expensive one in the drugstore. I couldn’t spend so much money on a dying man! It’s just not responsible.”

I closed my eyes. It was the same argument, all over again. I knew just as well as she did how much money was in our bank account. More than enough to buy the entire pharmacy, let alone a single bottle of medicine. But my wife was refusing to see reason, and there was nothing I could do to change her mind.

I allowed her to give me the medicine, the weak and worthless medicine, and resigned myself to my fate. I could feel it in my bones; my end was near. I would not recover from this illness.

I grew weaker and weaker, and just one day later, I pass away. It is in the middle of the night when my body gives out and my soul leaves it. I am having an out-of-body experience, watching myself, unmoving, and my family standing around my bed, crying. My wife was now a widow; my children, orphans.

“We have to get him out of the house,” my wife says suddenly. “Call Masha, she’ll bring him to the chevra kaddishah.”

Masha is one of our maids. She is duly summoned, and my children help her load my body onto a wagon. As the maid gingerly climbs in beside my corpse, I see my children dancing back excitedly into the house. No one, it seemed, was too disappointed with my passing.

The wagon rides through the dark and silent streets until it reaches the home of Reb Pinye, head of the chevrah kadishah. Masha hurries up to his front door and knocks. There is no answer. Reb Pinye and his family are deeply asleep.

She glances back at the wagon and at the body laying inside and continues to knock until someone in the house finally wakes up. “Who’s there?” Reb Pinye asks cautiously.

“We need you!” the maid calls back through the closed door. “Someone passed away!”

The door swings open, and Reb Pinye, in his pajamas, regards her pityingly. “Who passed away?”

“Meshulam, the wealthy tavern owner!” Masha cries.

Reb Pinye’s expression changes instantly. “Ah, Meshulam,” he says, smiling. “Wonderful. I’m happy he passed away. Now he’ll finally get what he deserves.”

He moves to close the door, but Masha is quicker, and she sticks her foot in to block it. “You have to bury him!” she demands.

“Who says?” he challenges.

“You’re the chevrah kadishah,” she reminds him. “He’s a Jew who passed away.”

“Fine, I’ll take care of the taharah, but it’s not going to be cheap,” Reb Pinye says, crossing his arms stiffly across his chest. “I charge five hundred rubles for this service.”

“What do you mean?” the maid sputters in shock. “The chevrah kadishah doesn’t charge for burials. This is a chesed shel emes, not a business. My mistress didn’t give me any money.”

“Meshulam didn’t do any chesed,” Reb Pinye says indifferently. “I’m therefore not obliged to do chesed for him. Either he pays, or he stays where he is.”

Seeing that she will not succeed in changing his mind, Masha turns around and makes her way back to my lavish home on the wagon bearing my corpse. She is worried about what my wife would say, but she doesn’t have much of a choice.

“Back so quickly?” my wife asks as Masha enters the house.

“Reb Pinye refused to take him,” the maid says in distress. “He needs money. Five hundred rubles.”

My wife is enraged. “Did you hear that, Tuvia? They want five hundred rubles or they won’t bury Tatte! Are they insane? Do you know how much money five hundred rubles is?!”

My oldest son agrees. “We can’t waste that much on a dead person. Money is for people who are still alive and need to eat. Tatte had his chance to spend money when he was alive. Now he’s not, and we can’t spend money on him anymore.”

“Tatte wouldn’t have wanted us to spend so much money on a dead man,” little Rucheles pipes up.

My wife whirls on the maid. “We’re not paying a penny,” she snaps. “You can tell that to Pinye.”

“He won’t take him!” Masha cries. “What am I supposed to do then?!”

“Figure it out,” my wife says over her shoulder as she leaves the room.

The poor maid is left standing there, wringing her hands. “There are other members of the chevrah kadishah, aren’t there?” she asks aloud.

Tuvia ignores her. It is Chaim who says, “You can try Reb Ber, Reb Shaya, or Reb Itzel.” It is kind of him to volunteer this information, but really, shouldn’t it be my sons who are bringing my body to the chevrah kadishah? Why did the maid end up with this difficult task? How did I raise my children to have such wicked souls?

Masha doesn’t seem very eager to ride in the wagon along with a dead body, but she is well accustomed to life of servitude and obeying commands that she does not particularly enjoy. Her head bowed, she exits the house and rejoins my body on the wagon.

It is still dark outside, though morning is approaching. Masha makes her way to Reb Itzel’s house first; he lives closest to my home. She pounds on the door, discomfort and worry lending power to her usually submissive personality.

After a while, Reb Itzel answers the door, bleary-eyed. “You work for Meshulam, don’t you?” he asks, recognizing the maid.

“I did,” she says quietly. “He passed away tonight, actually, and is in the wagon here. You are a member of the chevrah kadishah. Perhaps you can take care of the taharah and burial?”

Reb Itzel peers over her shoulder at the waiting wagon. “I could do it,” he says slowly, an ironic expression crossing his face. “But, as you surely know, nothing in this world is free. Isn’t that what Meshulam always said? It’s going to cost money.”

“I have no money!” Masha replies, frustrated. “His wife refuses to pay a dollar for this.”

Reb Itzel shrugs. “Nothing I can do to help you, then. Try Pinye or one of the other members of the chevrah kadishah. I can’t do this for free.”

Masha does not try to argue. She returns to the wagon, sighing heavily, and makes her way to Reb Ber’s house. This time, her shoulders are slumped and her speech resigned as she repeats her request, not really expecting a positive answer. She does not seem shocked when Reb Ber, too, turns her away.

The morning is rapidly approaching. By the time Masha reaches the home of Reb Shaya, the fourth and final member of the local chevrah kadishah, she finds that he is already awake. He opens the door after a single knock, dressed and alert, and looks at her questioningly.

It’s hard for her to repeat her request, but she does it anyway, forging ahead stoically. Reb Ber doesn’t even bother to milk her for money.

“Absolutely not!” he quite nearly roars. “Meshulam? Are you serious? I wouldn’t help him for any money in the world. A rasha like him deserves to sit here and rot until Mashiach comes.”

He slams the door shut with such a vengeance that Masha is afraid it will tear off its hinges. She departs as hastily as she can and begins to ponder

her options. The chevrah kadishah refused to help without pay, and my wife refused to provide money to pay them. She is stuck with my body, and she can’t return home with it.

“I’ll leave it in the bais midrash,” she announces to the empty streets around her. And then she proceeds to do just that. She tried the door of the nearest shul, a small shtiebel, but it is locked. Sighing, she treks a few blocks to the main shul and turns the doorknob. It is open!

She pushes open the door and drags my dead body inside. Warily, she leaves it on the floor of the women’s section, covered with a sheet, and flees the building.

People begin arriving in shul for Shacharis, and it does not take long for someone to notice the dead body. Bunim, the fur merchant, who steps into the ezras nashim to bind his tefillin, is first to trip over my covered corpse. He recognizes the outline of a body underneath the sheet and lets out a strangled scream.

More people converge upon the woman’s section and one brave man reaches over and tears the sheet off my face. “It’s him,” he says dryly. “Meshulam the tavern owner. Meshulam the miser, the stingy one, the man who couldn’t spare a single kopek for a person in need. Serves him right!”

“I’m not willing to perform a free burial for a man like that,” one of the chevra kadishah members announces.

“You shouldn’t!” his friends all agree.

“Fine, but what’s he doing in the shul?” someone demands. “Let his precious family enjoy his body. We have no use for it here.”

And with that, a few of my former customers lift my body and unceremoniously drag it back toward my home. My sons are outside, and when they see me returning, they do not look pleased at all. They begin arguing with the men who had brought my body, but to no avail. The chevrah kadishah continues to insist on the full payment of five hundred rubles, and without that sum, they will not bury me.

And so I, the wealthy Meshulam, owner of a fortune worth hundreds of thousands of rubles, lay there on the manicured front lawn overlooking my sprawling mansion for many hours and even days following my death. My wife declines to spare the paltry sum to secure my timely burial, and I remain alone and abandoned.

To be continued...

Have a Wonderful Shabbos!

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadin & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt"l** are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**

E.Y. **02.313.6038**

Option 1: Vaadin given in BMG

Option 2: Shmussen given in Adelpia

Option 3: Captivating stories taken from Shiurim

To receive Vaadin by email or for questions and suggestions call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783

torasrebkalman@gmail.com

ATTN! Schools / Teachers / Principals

it's here!

TORAS REB KALMAN PRESENTS
A PREVIEW OF OUR ALL-NEW COMPREHENSIVE ELA SERIES

Reading and Writing
with stories of our Sages

LEVEL 1, LEVEL 2, LEVEL 3, LEVEL 4, LEVEL 5 (GRADES 4TH-8TH)

PREVIEW
TWO SAMPLE LESSONS
FROM EACH GRADE

Reading and Writing
with stories of
our Sages

60 schools
in 12 States and 67 are successfully
using our solid-out first edition

Yiras Shamayim
into English Literature classes

spellbound & seated
Keeps students
through the captivating
stories of Reb Kalman

For more info or to view the preview, email
torasrebkalman@gmail.com

THE PREVIEW BOOK INCLUDES
TWO SAMPLE LESSONS FROM EACH LEVEL.

WE ARE NOW ACCEPTING NON-COMMITTAL RESERVATIONS FOR THE 2025/26 SCHOOL YEAR! DON'T MISS OUT!

LEARNING FROM OUR LEADERS

בס"ד
PIRCHEI AGUDAS YISROEL OF AMERICA

ONE HOT SUMMER DAY R' MENDEL KAPLAN WENT TOGETHER WITH HIS OLDER DAUGHTER TO VISIT HIS MOTHER ON THE LOWER EAST SIDE.

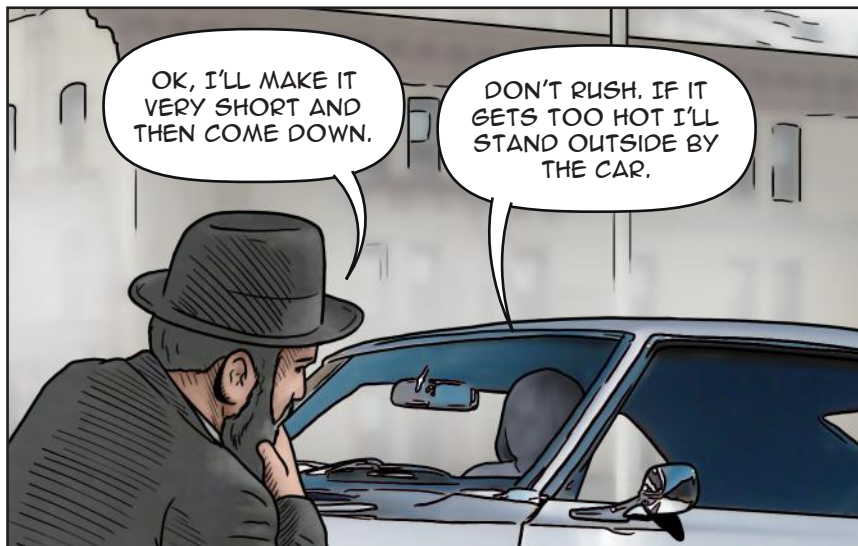
OY! I DON'T HAVE A DIME FOR THE METER.

DON'T WORRY, TATTE. I'LL STAY IN THE CAR WHILE YOU GO UPSTAIRS.

OK, I'LL MAKE IT VERY SHORT AND THEN COME DOWN.

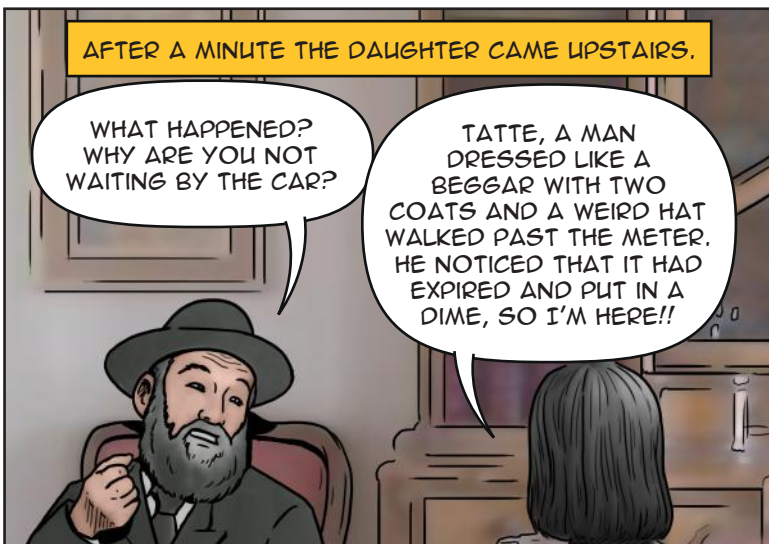
DON'T RUSH. IF IT GETS TOO HOT I'LL STAND OUTSIDE BY THE CAR.

AFTER A MINUTE THE DAUGHTER CAME UPSTAIRS.

WHAT HAPPENED? WHY ARE YOU NOT WAITING BY THE CAR?

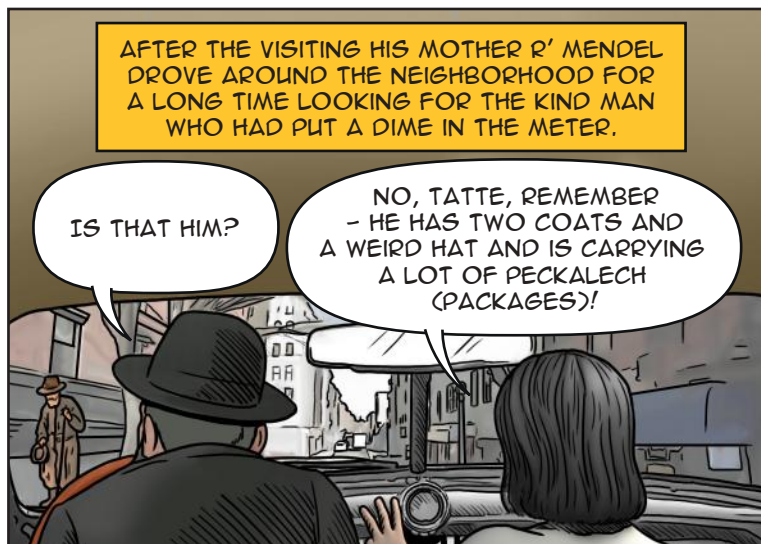
TATTE, A MAN DRESSED LIKE A BEGGAR WITH TWO COATS AND A WEIRD HAT WALKED PAST THE METER. HE NOTICED THAT IT HAD EXPIRED AND PUT IN A DIME, SO I'M HERE!!

AFTER THE VISITING HIS MOTHER R' MENDEL DROVE AROUND THE NEIGHBORHOOD FOR A LONG TIME LOOKING FOR THE KIND MAN WHO HAD PUT A DIME IN THE METER.

IS THAT HIM?

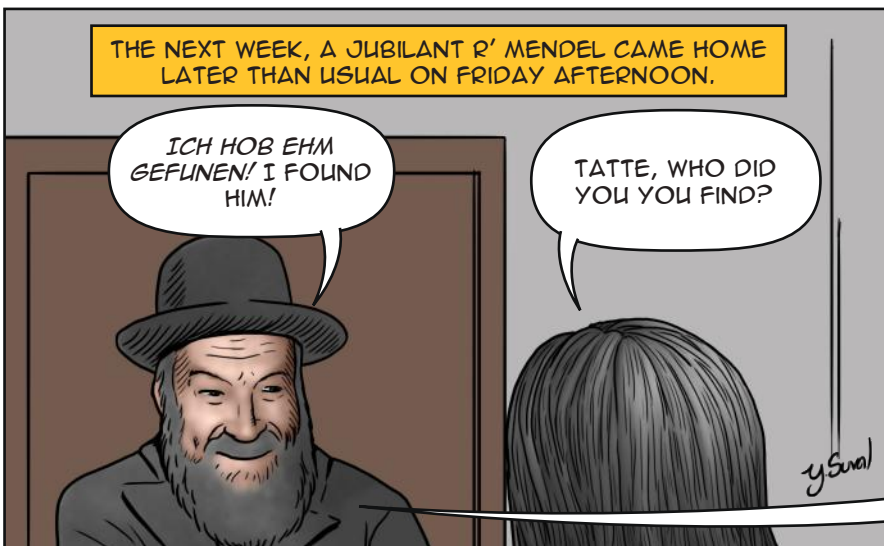
NO, TATTE, REMEMBER - HE HAS TWO COATS AND A WEIRD HAT AND IS CARRYING A LOT OF PECKALECH (PACKAGES)?!

THE NEXT WEEK, A JUBILANT R' MENDEL CAME HOME LATER THAN USUAL ON FRIDAY AFTERNOON.

ICH HOB EHM GEFUNDEN! I FOUND HIM!

TATTE, WHO DID YOU FIND?

I WENT DRIVING AROUND THE LOWER EAST SIDE JUST TO LOOK FOR THE KIND MAN WHO HAD PUT IN A DIME IN THE METER. I FINALLY FOUND HIM AND GAVE HIM A FEW DOLLARS!

R' YISROEL MENDEL KAPLAN WAS BORN IN BARANOVICH, POLAND, TO R' ABRAHAM AND R' ESTHER KAPLAN. AFTER HIS MOTHER, HE LEARNED IN TORAH UNDER R' ELCHONON WASSERMAN, WHO ASSIGNED HIS SON NAFTALI AS A TOLDA. R' MENDEL LATER WENT TO YISROEL WHERE HE LEARNED UNDER R' YERUCHAM LEVOVITZ. R' ELCHONON WAS HIS SHOCHEN, SUGGESTING SARAH BAILA, THE DAUGHTER OF R' TZVI HIRSCH GUTMAN, THE SON OF BARANOVICH. IN 1939, HE FIRST ESCAPED WITH HIS FAMILY TO VILNA WHERE HE LEARNED UNDER R' YITZCHOK ZEV SOLOVEITCHIK AND THEN, WITH GREAT NISKI, THEY TRAVELED TO SHANGHAI, JAPAN. AFTER WWII HE IMMIGRATED TO CHICAGO, IL, WHERE HE JOINED HIS BROTHER, R' HERTZL, AS A RABBI IN TORAH. IN 1965, HE MOVED TO NEW YORK AND JOINED PHILADELPHIA YESHIVA. HE WAS A TOLDA IN LEARNING, IN BRIDGING HIS TORAH AND THE HEBREW, AND LEFT AN INDELIBLE IMPACT ON ALL HIS TOLDA. HIS CLASSIC SHOCHEN ON SHOCHEN WERE PRINTED IN YISROEL. SOME OF HIS MORE NOTABLE TOLDA INCLUDE R' CHAIM MALINOWITZ, R' BEREL WEIN, AND R' YOSEF MERMELSTEIN (OF NOVOMINSK).

י"ב ניסן 1913 - 1985 5745 - 5763

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM
THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה.
MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

Private Service

וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבָאוּ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ. (ויקרא טז, יז)

No person shall be in the *Ohel Mo'ed* when he enters to atone in the holy place.
(*Vayikra* 16:17)

When the *Kohen Gadol* went into the *Kodesh Kodoshim* to perform his awesome *avodah*, he was alone. There was no one to see what he did.

This teaches us an important principle in *avodas Hashem*. The best *avodah* of all is the *avodah* done quietly and privately, as the *Navi* says:

וְהִצַּנֵּעַ לִכְתּוֹת עִם אֱלֹקֶיךָ – You shall walk modestly with your G-d.¹

Many times, there is a lot to be gained from serving *Hashem* in public, in a group of people.

בְּרַב עָם הַדִּירַת מֶלֶךְ – A large public honors the king.²

The more people there are, the more honor it

accords *Hashem*. Furthermore, serving *Hashem* publicly causes others to see one's actions and follow suit. This is a *kiddush Hashem*.

But sometimes a person should choose the path of *הַצַּנֵּעַ לִכְתּוֹת*, of serving *Hashem* modestly and privately, because this enables one's *avodah* to be for *Hashem* alone, free of all other agendas. When people don't see what you are doing, you are doing it only for *Hashem*. It shows true faithfulness to *Hashem* and inner love of Him.

This may be compared to boiling water in a pot on the fire. You can never get the temperature of the water to rise above boiling point. Even if you turn up the flame, the water won't get hotter. But if you boil water in a well-sealed pressure cooker, the temperature can go up and up.

It's the same with Torah and *mitzvos*. When a person does good deeds in front of everyone, it is

¹ Michah 6:8.

² Mishlei 14:28.

only human nature to take pleasure in the fact that his deeds are acknowledged, that people esteem him for it. This puts a limit on the *madreigah* he can reach. But if a person does his *avodah* privately and secretly, only *Hashem* knows about it, so the more *kedushah* he adds to his acts, the higher a level he can reach. There is no upper limit. This is because there is no personal gain or external considerations to cool off the *kedushah*.

The Rambam writes as follows:

Although it is a *mitzvah* to learn Torah at day and at night, a person learns most of his wisdom at night. Therefore, if a person wishes to attain the crown of Torah, he should be careful about all his nights, and not lose even one of them by just sleeping and eating and drinking and similar activities. Rather, he should utilize them for Torah study and words of wisdom.³

This is not the only awesome thing the Rambam has to say about learning Torah by night. He writes more about it in the same place.

What is so great about learning Torah specifically at night?

There are several reasons, and one is that at night, most people are asleep and don't see what you are doing. If you gather strength and learn Torah at this time, it is for *Hashem* alone, and the level of such learning is exceptionally great.

The same applied to the *Kohen Gadol* in *Beis*

Hamikdash. If people would see what he is doing, he would not be able to reach the tremendous level of *kedushah* required for what he did in there. Performing his service away from the public eye enabled him to rise to the right level. *Chazal* say about the *Kohen Gadol* when he entered the *Kodesh Kodoshim*:

When the spirit of holiness rested on him, his face burned like a torch [as if he was an angel].⁴

It is written:

כִּי שִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקֹשׁוּ – מִפִּיָּהּ כִּי מֵלֶאֱדָהּ הִיא צִבְאוֹת הוּא – The lips of the *kohen* guard knowledge, and people seek Torah from his mouth, because he is an angel of *Hashem Tzeva-os*.⁵

Here we see that Torah learning, too, grants this awesome quality of being like a *malach*. Let's say a Jew comes home after a hard day's work, and he also kept up his regular learning schedule. If he nevertheless gathers the strength to get up at night and learn Torah or recite *Tehillim*, thus fulfilling the verse *קוּמִי רְנִי בַלַּיְלָה* – “Arise and sing at night”⁶ – at that time, his face will truly burn like a torch, like one of the angels, and he will bring blessing upon himself, his family and all the Jewish people. ●

4 *Vayikra Rabbah* 21:12.

5 *Malachi* 2:7.

6 *Eichah* 2:19.

3 *Mishneh Torah, Hilchos Talmud Torah* 3:13.

לְעִילּוֹי נִשְׁמָה

מוֹהַ"ד מִשֶּׁה בֶּן אֱלִיעֶזֶר הַמְּבֹרָךְ זצ"ל

וּמוֹהַ"ד בְּרוּךְ זֶאֱבֵן בֶּן נִפְתָּלִי קִדְאוֹס זצ"ל

נִדְבַת נְדִידִים ~ עֲמֻדַת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְהַפָּאֶדֶת בָּנִים אֲבוֹתָם

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אַתֶּם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם. (ויקרא יח, ה)

A person should do them and live by them. (*Vayikra* 18:5)

The Torah tells us to live by the *mitzvos*. On the one hand, this teaches us that preservation of human life supersedes the laws of *Shabbos*:

One should “live by them,” and not die by them.¹

On the other hand, we see from Jews of the previous generation who suffered in Nazi concentration camps and Soviet work camps how much it pained them to desecrate *Shabbos*, even if it was just to stay alive. There were individuals who went beyond the requirement of *Halachah* and put their lives on the line for *Shabbos* observance.

We will not discuss here how much beyond the requirement of *Halachah* one is permitted to go in such cases, but we do see that *mesirus nefesh* for *Shabbos* observance seems to be something special and praiseworthy.

There are three cardinal sins that one must rather die than transgress. Similarly, in a time of *shemad*, if an attempt is made to force Jews to abandon their religion, they must die rather than commit any sin in public, so as not to desecrate *Hashem's* Name. This is because a Jew's very soul depends on these matters, and we can't save our soul by cutting off our soul.

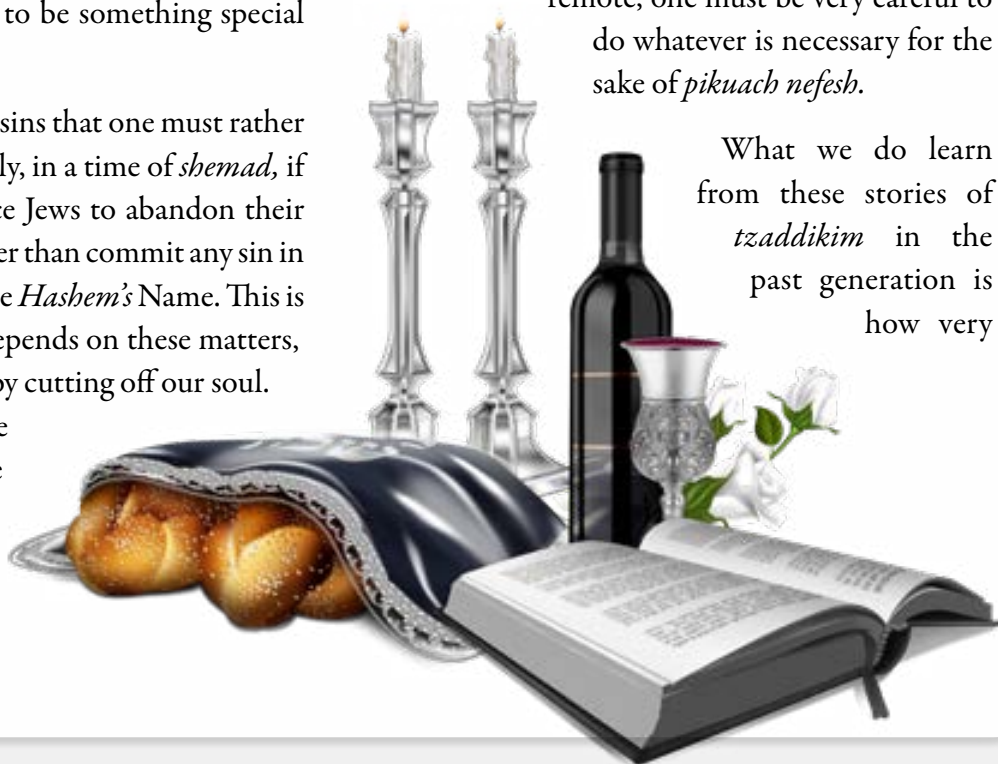
It would be like someone who fell into a pot on the fire, and “saved” himself by jumping out of the

pot and into the fire. A Jewish soul can't be saved by doing severe sins that cut off the soul.

This is how those righteous Jews felt when they were forced to desecrate *Shabbos*. Because *Shabbos* is our very connection with *Hashem*, our very attachment to the Source of life. Even though *Halachah* does not require giving up one's life for *Shabbos* observance, those *tzaddikim* felt that if they have to break *Shabbos*, even if it will save their soul, it would be better to give their soul back to its Creator for the sake of *Shabbos kodesh*, our most precious spiritual possession.

However, this does not apply in cases of illness and so forth. If one is ill enough that *Halachah* permits breaking *Shabbos*, according to all views it is a big *aveirah* to refrain from doing so. On the contrary, even if the danger to life is relatively remote, one must be very careful to do whatever is necessary for the sake of *pikuach nefesh*.

What we do learn from these stories of *tzaddikim* in the past generation is how very

¹ Yoma 85a.

important it is to keep *Shabbos*, especially in tough moments, such as when guests are on their way and it is very embarrassing that something important will be missing from the table, thus tempting the host to be lenient about matters that he normally would not consider doing.

The *nisayon* could also present itself in matters pertaining to speech, such as talking about business on *Shabbos*. A person might hear an important piece of information affecting his financial matters and feel a burning desire to discuss it with someone. All these are formidable *nisyonos*.

The *Chazon Ish* wrote something that can be applied to our topic:

There is a story about a certain Torah-observant individual of this type. A prominent guest came to his town, and the Torah-observant individual asked him to come and visit him at home. The guest promised to come for a visit on *Shabbos* night. The Torah-observant individual was very happy about this promise because it was an honor and a pleasure for him.

What did the Satan do? He made the Torah-observant individual forget to add kerosine to his lamp, and he lit the lamp before *Shabbos* with the small amount of kerosine remaining from Thursday night.

And it was a *Shabbos* night in the winter [when the nights are very long]. The guest didn't come yet, and the lamp started to die out.

The Torah-observant individual was unable to bear the shame of the guest coming and finding him sitting in the dark, so he added kerosine to the lamp on *Shabbos*.²

In this story of the *Chazon Ish*, it was truly a big *nisayon* that required a lot of dedication to pass, because *Chazal* say that undergoing serious embarrassment is almost like dying.

However, most Torah-observant people nowadays probably would not perform a Biblically forbidden form of work in order to save themselves from such an embarrassment. Nevertheless, we still need a lot of self-strengthening when it comes to matters that we are unsure whether they are forbidden, or the *issur* involved is not so severe.

In such moments we should recall those *tzaddikim* of the past generation who willingly went through a *Gehinom* of fire and ice rather than desecrate *Shabbos kodesh* in any way. This is because *chilul Shabbos* uproots a Jew from the Source of life. And *mesirus nefesh* for Sabbath observance attaches a Jew to the Source of life and the Source of blessing, forever. ●

2 *Sefer Emunah v'Bitachon* ch. 4.

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד

שיעורי מוסר והשקפה שמסר הרב שליט"א בכולל דיל, ניו ד'ז
הרב שליט"א עבר על הגליון

ב' לימודים נפלאים ממיתת תלמידי רבי עקיבא

נפתח עם הידוע לכל שבימים הללו - ימי העומר, מתו תלמידי ר"ע, כדאיתא בגמ' יבמות (סב:), אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם עד שבא ר"ע וכו', תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת, ע"כ. מבואר בגמ' הנ"ל שטעם מיתתם היתה 'מפני שלא נהגו כבוד זה בזה', כלומר שעל אף היותם תלמידי חכמים מופלגים בתורה בפלפול ובסברא כראוי וכיאות לתלמידי ר"ע, מ"מ לפי דרגתם היה חסר להם במידות טובות שבין אדם לחבירו שהם מקניני התורה וכפי שנשנו במשנה (אבות פ"ו מ"ו) בין מ"ח קניני התורה, מעלת ענוה, אהבת הבריות, נשיאה בעול עם חבירו, ועוד, חסרון קנינים אלו הביא למיתתם.

ויש לקשור את טעם מיתתם עם עבודת ימי הספירה, וכפי שמופיע בספרי תלמידי רבי ישראל סלנטר זצ"ל שעבודת ימי העומר הם ימי הכנה למתן תורה באמצעות שהאדם יסגל לעצמו במ"ט ימי העומר את מ"ח קניני התורה קנין אחד ליום, וכפי שכתב רבי אליהו לופיאן זצ"ל בספרו לב אליהו (פר' יתרו מאמר ידיעת התורה וקנינה) ובהרחבה יותר כתב רבי שמחה זיסל זצ"ל מקלם בספרו חכמה ומוסר (ח"א מאמר רלו) בזה"ל, מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, לדעתי כי זה ענין הספירה מ"ט יום קודם מתן תורה, כי הם הקדמות לקניית התורה בטבע [האדם] ויהיה הוא ותורתו אחד וכו', וכל יום ממ"ח [הימים] היו עוסקים בשער אחד ליום, וביום המ"ט היו מחברים כל המ"ח מדות לאחת, פירושו היו מתבוננים להפשיט מכולם צורה אחת אשר ע"י זאת דוקא יחד אז יהיה נקל להם לבוא בחדרי התורה פנימה, עכ"ל.^א

מפי השמועה אמרו, שיש להתבונן ולהרגיש במציאות הנוראה שפקדה את עם ישראל ובפרט את רבי עקיבא באותם זמנים בהם מתו תלמידיו שהיו עמודי תורה בכל העולם, הרי לפי החשבון עולה שבכל יום מימי העומר היו מאות רבות לויות של מתי תלמידיו,^ב עד שמתו כולם ונותר ללא תלמידים כלל, כבו המאורות הגדולים שהאירו את כל העולם בתורה, ובלשון הגמ' הנ"ל 'והיה העולם שמם'. מטבע הדברים היה לו לרבי עקיבא ליפול ברוחו ולומר לעצמו הרי לי סימן מן השמים שאינני ראוי והגון להעמיד תורה לישראל, אך הוא לא אמר כן אלא המשיך להתאמץ להעמיד תלמידים וכפי שממשכת

^ב בחשבון הפשוט עולה שקרוב לחמש מאות תלמידים מתו בכל יום, אך כידוע הוא תלוי בגירסאות השונות בגמ' במספר התלמידים שמתו, וכן ובעיקר הוא תלוי גם בשיטות השונות במשך ימי מיתתם, ראה טוש"ע סי' תצג, וראה עוד להרמ"ע מפאנו במאמריו (ח"ב מאמר מעין גנים) שלדעתו מתו בכל יום אלף, עיי"ש.

^א יסוד השייכות בין מ"ח קניני התורה לעבודת ימי הספירה מופיע לראשונה כבר בספרי המהר"ל (דרוש על התורה), אלא שהוא כתב בשינוי מעט בענין יום המ"ט העודף על המ"ח קנינים כנגד מה הוא, עיי"ש.

הגמ' הנ"ל ואומרת, שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה, ע"כ.

אותם תלמידים שהעמיד ר"ע באחריתו, מהם יצאה תורה שבע"פ, וכפי שאמרו בגמ' (סנהדרין פו). סתם משנה רבי מאיר, סתם תוספתא רבי נחמיה, סתם ספרא רבי יהודה, סתם ספרי רבי שמעון, וכולהו אליבא דר"ע. זאת בנוסף שתלמידו רבי שמעון הוא רשב"י שחיבר את ספר הזוהר הק' וממנו יסוד ופינה לכל תורת הסוד.

הנהגה זו שלא להתיימש מחוסר הצלחה, כבר מצינו אצל אברהם אבינו בעת שהלך לעקוד את יצחק בנו יחידו, ביום ג' להליכתו נאמר בתורה וירא את המקום מרחוק (בראשית כב ד), ופירש בזוה"ק (וירא קכ). ש'המקום' היינו השי"ת, ע"כ. וכוונתו בזה כפי שכתב החידושי הרי"ם (לקיטוי הרי"ם פר' תזריע) ועוד מספרי חסידות, שהיה זה נסיון עצום לאברהם אבינו שהולך לשחוט את בנו יחידו בציווי השי"ת, ולכאורה היה מן הראוי להיות לו קרבת ה' ביתר שאת ועוז ובפועל היה הפכו שהרגיש כי מרחוק ה' נראה לו, וא"כ היה לו מקום לפקפק באמיתת הציווי, ולקבל את דברי השטן שאמר לו 'שמעתי השם לעולה ולא יצחק', כמאמרם ז"ל (סנהדרין פט:), עיי"ש. עם כל זה נתחזק לעשות רצון השי"ת גם כשהוא חש מרוחק, וזה עיקר הנסיון, עכ"ד.

מהם נקח אף אנו לעבוד את ה' בכל המצבים. מצוי הדבר בכל אדם שבזמן מסויים אינו מצליח בלימודו ובעבודת ה' כפי רצונו הטוב, אך התפקיד המוטל באותו זמן הוא שלא להתרפות חלילה מלהמשיך לאחוז בשתי ידיים ברצון הטוב הנפלא, ולהמשיך להתאמץ במעלות התורה והיראה, וכפי שנהגו אברהם אבינו ורבי עקיבא, ואם אתה עושה כן מכאן ולהבא יערב לכם, לבסוף יתקיים בו הנאמר (ישעיה ט, א) 'העם ההולכים בחושך ראו אור גדול', וכדאיתא במדרש תנחומא (פר' נח אות ג) לדרוש פסוק זה על המתאמצים להחזיק במעוז התורה על אף שקשה וצר להם, שהקב"ה מאיר עיניהם באור גדול, עיי"ש.

יה"ר מלפני אבינו שבשמים שיזכנו לעבדו בלבב שלם בכל המצבים, ולהכין עצמינו נכונה בעבודת ימי הספירה, לקנות את מ"ח קניני התורה כהכנה רבה לקראת יום מתן תורתנו, אכ"ר.

גיליון מס' 603 פרשת אח"ק
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו
ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל
זצ"ל
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממון רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - בעניני תחנון ונפילת אפים

להקל, וכתב רבינו דאף אם פוטר הציבור בקביעות חלילה שימנע מחמת כן מלבא לביהכנ"ס, (מה טובו אהליך יעקב כ' עמוד מ"ג ועי' בס' שמענו כן ראינו ח"ג פ"ז סי' ט"ז שא"צ מוהל קבוע לשנות מקום תפילתו בשביל שיאמרו תחנון, ויכולים גם לקרא לו שיבא בכל תפילה, ועי' בס' להדבק ח"ב עמוד שי"ט שבביהכנ"ס של רבינו כמעט תמיד ל"א תחנון בגלל שהיה סנדק וגם היה שם מוהל ופ"א סיפר רבינו שאירע דבר שלא היה כבר כמה שנים שאמרו והוא רחום וצריך לעשות על כך קידוש).

אם ראוי להתפלל במנין שיש מי שפוטר מתחנון

רבינו זצ"ל היה נמנע ברוב ימות השנה מתחנון לפי שהיה סנדק, ואירע שלא היה לו ברית והיה חפץ שיתפלל עמו מוהל, כדי שלא יאמרו תחנון, והיה פעם בזמנים שהיה מתפלל במנין בביתו, שלא היה מי שיפטר במנין שבביתו מתחנון, ויצא במיוחד לתפילה בביהכנ"ס, שידע שיש שם מוהל שפוטר מתחנון, והיה מתבטא כתוב בשו"ע שפוטר מתחנון והטעם כי זה יו"ט שלו, וא"כ אם לא יאמרו תחנון יהיה כאן יו"ט עכ"ד. והגר"ג הוסיגסברג שליט"א א"ל שרבנו התבטא: הגבאי, ר' מרדכי שליט"א, צודק שאומר שצריך שלא יאמרו תחנון, כי יום שאין תחנון זה יו"ט, אין בו דינים. (תורתן של עשועי ח"א עמוד ס"ה, ועי' בלבוש סימן קלא ס"ד שכתב והטעם שאין אומרים תחנון בפני החתן, מפני ששרים בשמחה ועת התעוררות מדת הרחמים כמו בשבת וי"ט).

נמצא במקום שא"א תחנון שלא כדין

כתב רבינו זצ"ל, אם נמצא בביהכנ"ס שהש"ץ דילג תחנון בגלל יארכיט של רב גדול וכיו"ב שאין לו מקור בהלכה, יש להשלים אמירת התחנון אחר התפילה, (אשי ישראל סוה"ס תשובה ע"ה ועי' בבאר חפרה שרים עמוד ש"ו שהורה רבינו דבכה"ג לא יאמר התחנון מיד אחר שמו"ע ויש בזה חשש לא תתגודדו, ועי' מה טובו אהליך יעקב כ' עמוד מ"ד ובס' מאיר עוז סי' קלא שיאמר ללא נפילת אפים, ועי' בס' שמענו כן ראינו ח"א פט"ז סי' ד' שיאמר התחנון לפני עלינו ועי' מעשה איש ח"א עמוד קצ"ו).

תחנון ביום החופה

אמר רבינו זצ"ל שביום שנכנס לחופה היה בבית מרן החזו"א זצ"ל בתפילת מנחה, והש"ץ לא אמר תחנון, וסבר החזו"א שזה היה מחמת רבינו, ואמר, עד שלא היה קידושין אין כאן חתן, ועוד יכול החתן לחזור בו, (ולמעשה היה שם גם החברותא של רבנו הגר"ד וינטריב זצ"ל שהיה חתן באמצע השבע ברכות), וגם לענין חתן צריך שמירה סבר החזו"א איש שזה רק משעה שנכנס לחופה (עי' קונטרס הזכרונות פ"ח אות ע"ה ופ"ט אות כ"ט וכן השיב רבינו, בקובץ מה טובו אהליך יעקב ח"ה עמוד ש"ל, ועי' בס' שמענו כן ראינו ח"ג פ"ז סי' י"ז דסנדק פוטר גם קודם המילה דהוא מחויב בדבר אבל חתן יכול להתחרט).

לכבוד שמחת ארוסי בת ידידינו החשוב
הר"ר דוד כץ שליט"א
הכלה רבקה גאלדא תחי'
עב"ג החתן המהולל בנש"ק כמר אהרן נ"ו
בן הרב בן ציון יחיאל פאללמאן שליט"א
יה"ר שיזכו לבנות בית נאמן בישראל
ויזכו לקשר של קיימא ולבנין עדי עד
עם דורות ישרים ומבורכים וברכות עדי עד

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,
יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה 4310

התחיל הש"ץ בסעות קדיש
כתב רבינו זצ"ל בשם מרן החזו"א זצ"ל דאם התחיל הש"ץ בסעות קדיש במקום תחנון, לא יאמרו תחנון, וביאר דנחשב שעבר זמן התחנון שעיקרו סמוך לחזרת הש"ץ עי' בשו"ע ומשנ"ב (סי' קלא ס"א) וכמבואר בב"מ (נ"ט ב') ובריטב"א (שם ד"ה לא שבקת) שאסור להפסיק בשיחה ובדברים אחרים שאינם של תפילה בין תפילה לנפילת אפים. ועי' משנ"ב (סי' קכ"ד סקל"ז), וכתב רבינו זצ"ל, בכה"ג א"צ להשלים את התחנון, (אשי ישראל סוה"ס תשובה ע"ה ועי' מעשה איש ח"א עמוד צ"ו), ודעת רבינו דאין חילוק בזה בין שחרית למנחה וא"י דוקא בקדיש תתקבל, (תורתן של עשועי ח"א עמוד ס"ו ובאר חפרה שרים עמוד ש"ה ועי' ארחות רבינו ח"ג עמוד רכ"ה ומנהגי בית הכנסת חזו"א פ"ב ט"ו).

התחיל תחנון בשיבה אם יעמוד לקדיש

בשו"ע (סי' קלא ס"ב) מבואר דנפילת אפים יש לומר בשיבה, וכתב רבינו, דאם ישב לנפילת אפים, והש"ץ התחיל את הקדיש לא יקום לעמוד לעניית איש"ר אף דלענין איש"ר מבואר במשנ"ב (סי' נ"ו סק"ז) שצריך לעמוד, (אשי ישראל סוה"ס תשובה ע"ה ועי' משנ"ב סי' נ"ו סק"ח בקדיש שתפסו מיושב, ומ"מ מחויב להפסיק לענות איש"ר ואינו רק היתר לענות כמש"כ שם רבינו בתשובה ר"ז).

להפסיק לוייה בנסוע וברוך שמה ולברכת ברוקים ורעמים

כתב רבינו זצ"ל, דאם לא הספיק לסיים באמירת תחנון עד שהציבור כבר אומר ויהי בנסוע הארון בפתיחת הארון, ימשיך בתחנון וא"צ לומר עם הציבור ויהי בנסוע הארון, (אשי ישראל סוה"ס תשובה רמ"ז) ולענין אם יכול לומר אז תחנון בשיבה או צריך לעמוד, השיב רבינו דאם הוציאו כבר הס"ת יעמוד, דאסור לישב כשהס"ת אינו במקומו, (שם תשובה רמ"ז), ואם לא התחיל תחנון רק אומר והוא רחום והתחילו ויהי בנסוע, שם יכול להפסיק לומר עם הציבור, (שם תשובה רמ"ז ועי' בארחות יוסף תפילה אות ל"ו דכל הפסוקים שאומרים בשעת הוצאת ס"ת והכנסתה והגבהתה יש לו יסוד בש"ס ופוסקים עי' מסכת סופרים וד"ו לולל בחיוב זה), ולענין אם להפסיק תחנון לומר ברוך שמה שבהוצאת ס"ת, השיב רבינו ברוך שמי' אינו חיוב, (שם תשובה רמ"ז). ולענין ברכת ברוקים ורעמים השיב, שאדם שנמצא באמצע נפילת אפים ויש כעת ברוקים ורעמים, על הרעמים ששומע יכול לברך בשיבה, ואח"כ יראה הברק ויברך, (מה טובו אהליך יעקב י"ח עמוד ק"ח).

מי הוא בעל ברית הפוטר מתחנון

אבי הבן המוהל והסנדק פוטרם מתחנון, ואבי הבן פוטר אף כשהוא בעיר אחרת ולא יהיה בעת המילה, (עזרת אליעזר מילה עמוד מ"ה), ומוהל היינו בין אם עושה החיתוך ובין עם עושה רק הפריעה, (סו"ס אשי ישראל תשובה רכ"ז ששניהם פוטרם, וכן עי' בס' וישמע משה ח"ג סי' לא, ועי' מה טובו אהליך יעקב כ' עמוד מ"ב דלכאור' פריעה לחוד לא פוטר, ועי' פמ"א בנועם מגדים ס"א שפוסט), וסנדק הוא דוקא מי שנימול עליו התינוק, אבל סנדק דמעומד שמחזיק התינוק בעת הברכות חייב בתחנון, (עזרת אליעזר ברית מילה עמוד נ"ב).

האם ימנע מלפטר הציבור מתחנון

במשנ"ב (סי' קלא סק"ו) מובא מהט"ז שימנע החתן מלבא לביהכנ"ס שלא יפטר מתחנון, והביא רבינו ממרן החזו"א שא"צ להמנע כיון דע"פ דין פטורים (קו' הזכרונות סי' ח' אות ע"ו), ובמילה גם להמשנ"ב אין מניעה מלבא שכל ישראל בכלל הערבות למילתו, ובכלל המצוה הם, (עי' תורתן של עשועי ח"א עמוד ס"ט ועי' עזרת אליעזר מילה עמוד מ"ה, ועי' בארחות רבינו ח"א עמוד קל"ב שהביא רבינו בשם החזו"א דגם הסנדק וגם אבי הבן וגם המוהל א"צ להמנע מלפטר מתחנון, ובתורת חיים נישואין סי' רל"ב ב' דגם בהיה החופה ביהש"מ יבא לביהכנ"ס ביום השבעי ויפטר מספק דספק תחנון

עובדות חדשות ונדרות מפי רבינו מנחם מנדל זצ"ל

מחזור שנים קדמוניות - השבועות הבאים בעזה:

מחזור ירושלים הגאון רבי מרדכי הירש זצ"ל [נמצא מאד מן שיוכל להוציא לו תמונת פניו] רבנו הגאון השאגת אריה זצוק"ל

הג"ר רבי אהרן יעקבסון זצ"ל רבי אריה לוי, ט"ס תשל"ג

נשמח לקבל מקוראנו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות וזמנאות הקשורים להג"ל

הרב רבי יצחק שוורץ ז"ל - בן דודו של מנחם מנדל זצ"ל

קרב משפחתו

הרב רבי חיים יצחק שוורץ זצ"ל, היה בן דודו של החזון איש. חמיו היה רבי זונדל קרליץ, דודו של החזון איש ואחיו של אבי משפחת המלוכה רבי שמריהו יוסף קרליץ רבה של קוסובה.

רבי יצחק זצ"ל היה חברותא בעיר קוסובה של אח החזון איש, רבי איצ'לה קרליץ הי"ד. ובהמשך נישא לבת דודו של החזון איש, הרבנית חיה (חייקה) בת רבי זונדל. בהמשך עלו יחד לארץ ישראל והתגוררו בבני ברק. רבי יצחק היה מבוגר מרבינו בהרבה שנים, וזכר אותו עוד מקטנותו ממש, מאז לידתו ב'פינסק' שברוסיה, וגם בארץ ישראל הכיר אותו היטב.

מערץ נלהב של רבנו היה רבי יצחק. דווקא מפני שהוא הכיר דורות של אנשי מעלה ויראי שמים, הוא הפליא עד מאוד בגדלותו של בינו, וכבר בהיותו רבינו אברך צעיר, דיבר רבי יצחק בשבחו כאחד הגדולים אשר בארץ. באסרו חג של שנת תשל"ב נפטרה רעייתו, ואחרי כן הוא עבר לגור בירושלים שם נישא בשנית, נלב"ע ב' אייר תשמ"ה

רבי יצחק שוורץ ז"ל

למד עמו בעל פה

כאשר חלתה רעייתו של ר' יצחק, עבר להתגורר עמה ב'מושב זקנים' בשיכון ויז'ניץ, והוא פנה אל רבינו שיאות לקבוע איתו לימוד משותף בחברותא מידי יום. רבינו נענה ואמר לו שיבוא בבוקר שעה קודם התחלת שחרית של זמן ה'נץ החמה', ויצטרף לסדר הלימוד. ואכן כך היה במשך תקופה מסוימת.

והיה ר' יצחק מספר בהתפעלות מרובה, שבעת הלימוד הם היו ישובו שלושה אנשים: רבינו, ולהבחי"ח בנו רבי שלמה שליט"א, והשלישי היה רבי יצחק ז"ל. והלימוד התקיים בחדר הגדול שבבית רבינו, כאשר בצידי החדר ישנים כמה מילדי רבינו הקטנים.

וכך היתה צורת הלימוד: גמרא אחת החזיק ר' יצחק, וגמרא שניה החזיק ר' שלמה ואילו רבינו למד עמם בעל פה, בלא שהחזיק כל גמרא. והבן ר' שלמה היה קורא את הגמרא ומסביר, וכשהיה גומר היה רבינו אומר בעל פה את התוספות שבעמוד, תוספות אחר תוספות עד שגמר. הפלא ופלא ממש!

איני רוצה, אבל...

בתקופה ההיא שהגיע רבי יצחק ללמוד עם רבינו, הוא נחשף מקרוב לצפיפות הרבה הקיימת בבית. הקירות עצמם עמוסים בספרים, ובשני חדרי הבית הקטנים מצטופפים ילדים רכים. בשלב מסוים, אמר ר' יצחק שאינו מסוגל לראות את הצפיפות הנוראה שבבית, כאשר אותו חדר משמש גם לשינה וגם ללימוד וגם לאכילה ולשאר פעולות, וביקש רשות מרבינו להשיג כסף ולבנות לו בבית חדר נוסף, כדי להקל ולו במקצת על הצפיפות.

רבינו השיבו, אני עצמי לא מעוניין, אבל תשאל את הרבנית ותעשה מה שתענה.

ר' יצחק לא איבד זמן, ומיהר אל הרבנית, שענתה לו תשובה דומה: איני מעוניינת בהרחבת הבית, אבל תשאל את בעלי ותעשה מה שהוא אומר!

ר' יצחק הבין שבאופן זה לא יתקדם כלום, והחליט על דעת עצמו לקנות

1. מפיו של רבי אברהם ישעיהו בהגר"נ קרליץ, רבה של בית הכנסת 'הליגמן' בבני ברק שמענו הוספה לדברים:

רבי יצחק היה בקשר הדוק עם קרובו הגאון רבי ניסים קרליץ, וכאשר חלתה רעייתו, הבחין בו רבי ניסים כי פניו אינם כתמול שלשום, וכי מצב רוחו אינו שפיר, רבי ניסים שהכיר לליבו, ידע שהוא זקוק לדבר חיזוק רוחני שיתן לו סיפוק למשך היום, והעלה רעיון שרבי חיים קניבסקי יקבע עמו לימוד יומי בחברותא בתחילת היום, ורבי ניסים ביקש מרבינו שיקבע איתו לימוד בחברותא, ואכן כך היה. ורבי יצחק היה מאושר מהלימוד ועובדא זו מילאה אותו בסיפוק רב גם במצב ההוא.

אבנים וחומרי בניה, ויחד עם פועלים נוספים, בנה חדר נוסף בכניסה לבית, חדר שאכן שימש כ'הול' אל הבית, ואודות לכך היה מעט הקלה על הצפיפות האינפואר.

"תפתח פרשת שופטים"...

סיפר בן אחיו, הגאון רבי אליהו מאיר שוורץ שליט"א: כאשר בשנת תשל"ג הדפיס רבינו שוב את חיבורו 'נחל איתן' על עניני עגלה ערופה, הוא שלח עמי את הספר לקרוב משפחתו ר' יצחק. כאשר קיבל ר' יצחק לידי את הספר, שהיה אז עדיין מודפס ב'פורמט' גדול, לא היה מסוגל לשלוט בהתרגשות הגדולה שאחזה בו, ודמעות רבות של שמחה החלו לזלו מעיניו, עד שממש בכה בכי רב, ואמר לי אז --- הלא תפתח את פרשת שופטים, ותביט בפסוקי התורה הנוגעים להלכות עגלה ערופה, והם אך תשע פסוקים, ותראה, איך רבי חיים ברוחב ידיעתו והיקפו בתורה, השכיל לכתוב ספר כה עבה על נושא זה, אשר הוא נראה קצר וקטן....

[ומעניין לציין, כי מספר שנים אחרי פטירתו, בעוד רבינו יושב בכולל האברכים 'חזון איש' ניגש לפתע לבן אחיו הנ"ל שהינו גם מלומדי הכולל, ואמר לו, כעת נזכרתי כי בעבר ר' יצחק הפקיד בידי סכום כסף לצורך הדפסת אחד מספריי, וביקש שכאשר אשתמש במעותיו, אזכירו בראש הספר, ועד הנה לא הייתי זקוק לכסף לספרים כי ברוך ה' היו לי נדבנים, והנה בדיוק עכשיו אמרו לי שמהדורת ה'נחל איתן' נגמרה, ומבקשים להדפיס מחדש, והפעם בגודל ספר בינוני ולא גדול, כדי להקל על הלומדים, והפעם אשתמש בכסף שלו לצורך זה. ואכן כעבור תקופה ניגש אליו רבינו עם הספר החדש והראה לו שמזכירי שחלק מהוצאות ההדפסה נדב ר' יצחק ז"ל, ואמר לו, הא לך הספר במתנה, הן אתה מיורשיו של רבי יצחק...].

פרסום ראשון: רבינו מטה אוזן ופניו מביעות הערכה כשהוא משוחח עם קרובו רבי יצחק ז"ל

ברכת יישר כוח לבן אחיו הגאון רבי אליהו מאיר שוורץ שליט"א על עזרתו הרבה

המכתב שנחשף

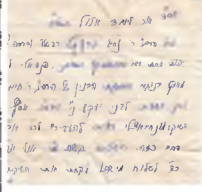
בשולי הדברים, חושפת מערכת 'דברי שיח' מסמך מעניין מאוד, שהיה שמור בגנזי משפחתו של רבי ניסים קרליץ זצ"ל גאב"ד רמת אהרן. המכתב שנכתב בידי רבי שמריהו דרדק ז"ל, שהיה ידיד ותיק למשפחת קניבסקי לדורותיה, ממוען אל הגר"נ קרליץ, וגם נותן הצצה לטירתו הרבה של רבי יצחק שוורץ למענו של רבינו זצ"ל, שהתאמץ להשיג סכומי כסף מכובדים, ופנה אל אנשים בעלי יכולת, והתרים אותם לכדי שלרבינו ובני משפחתו ירווח מעט.

והנה קטעים מתוך המכתב:

אור ליום ד' אלול תשל"ב

לכבוד הרה"ג ר' ניסים קרליץ רב שלו' וברכה!

יהודי אחד בשם הרב שווארץ כמדומני, פנה אלי לעשות מאמץ בנוגע תוספת הבנין של הרה"ג ר' חיים קניבסקי, ואני כתבתי לבני יעקב נ"י ובע"ה אסף 500 דולר, השיקים מונחים אצלי, רציתי להעבירם לכב', אבל בחום כזה ההליכה קשה עלי, אולי יוכל כב' לשלוח מישהו לקחת את השיקים.

אגב אורחא בני רצה לקבל ברכה בעדו ובעד משפחתו, מהרה"ג ר' חיים קניבסקי, אם זה אפשר....

בכבוד ובברכה, שמרי' דרדק

חלק מהמכתב שהיה בגנזי משפחת רבי ניסים קרליץ

(מערכת וארכיון "דברי שיח" שומרת לעצמה את כל הזכויות ואין להעתיק ללא רשות).

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

711

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • אחרי קדושים תשפ"ה

טובות כאלה, צניע ומעלי, והולך ללמוד, הוא בודאי יהיה תלמיד חכם! וכלבא שבוע לא ידע את המציאות שרבי עקיבא היה מוכשר עם מידות טובות כאלו וילך ללמוד, אבל מי שלומד עם מידות טובות כאלו בודאי יהיה אדם גדול, ולכן אין זה 'נולד'.

מדוע יש שלומדים ולא מצליחים

ויש להתבונן אם כן מדוע יש הרבה שלומדים ולא נהיים כמו רבי עקיבא, והכרתי חתן שהשתדך עם משפחה אחת, ואמרו עליו שהוא עדיין לא למדן, אבל אשתו תעשה אותו לרבי עקיבא... והסוף לא היה כך, וצריך להבין באמת מדוע יש הרבה כאלה שהולכים ללמוד ולא מצליחים כמו רבי עקיבא. ונראה כי הסיבה לכך היא מפני שצריך קודם להיות 'צניע ומעלי', עם מידות טובות!

ובדרך כלל זה דבר נדיר מאד שיהיה צניע ומעלי בלי תורה, ורבי עקיבא היה נשמה מיוחדת, שמתחילת יצירתו היה עם מידות טובות כאלו, כמו שאמרו (מנחות כט, ב) שהיה ראוי שתיתן תורה על ידו, ולכן כשלמד הוא נהיה רבי עקיבא. אבל מי שאינו בעל מידות טובות כאלו צריך לעבוד על המידות, כי יש יצר הרע שמושך לדברים אחרים, ויש חמדת הממון וחמדת הכבוד ושאר מידות רעות.

בענייני דיומא

ל"ג בעומר – מנהג הישיבות

הנה ביום ששי הקרוב יהיה ל"ג בעומר, ויש כאלה שנוסעים למירון, אבל אנחנו לא נוהגים כך. אנחנו קיבלנו את ההשפעה מהב"רסקער רב ומהחזון איש ומהפוניבז'ער רב והם לא נסעו, לכן אנחנו לא נוסעים, אלא יושבים ולומדים, כי תלמוד תורה כנגד כולם.

ובמשנה ריש פאה אמרו ותלמוד תורה כנגד כולם על הדברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה, כיבוד אב ואם וגמילות חסדים ועוד הרבה דברים, ותלמוד תורה כנגד כולם, שזוכים בו לפירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא כנגד כולם. אם כן וכי כדאי להפסיד את הרווח הזה? את הרווח של פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא שזוכים בתלמוד תורה – כדאי להפסיד?!

(מתוך שיחה, אייר תשפ"ה)

~~~

הנה בקרוב יהיה ל"ג בעומר, ויש ששמחים שיש הזדמנות לנסוע ל"מיל", אמנם יש אנשים רציניים שאצלם זה דבר רציני, ומנהג אבותיהם לנסוע למירון בל"ג בעומר, והם נוסעים כפי המסורת המקובלת בידם. אבל בישיבות שלנו לא נוהג לנסוע.

וידוע שגם דעת החתם סופר היה נגד הנסיעה למירון בל"ג בעומר, ומסופר על נכדו הגאון רבי עקיבא סופר זללה"ה, אב"ד פרשבורג, כשהגיע לארץ ראה שיש הרבה שנוסעים למירון, וחשב גם הוא לנסוע, ויצא לדרך, אבל אירעה תקלה ברכבו, ותיקנו את התקלה, ושוב אירעה תקלה, והבין כי זהו מן השמים, מפני שזקנו החתם סופר מתנגד לזה ואינו מניחו לנסוע לשם, והזר על עקבותיו.

וכאמור מנהג הישיבות שלנו הוא שלא לנסוע בל"ג בעומר, אלא יושבים ולומדים כרגיל, אדרבה יש צורך בהתמדה גדולה יותר בימים אלו, שהם ימי הספירה והכנה לקבלת התורה, ואם נוסעים זה עלול להיות כמו טיול, ויש בזה חשש ביטול תורה.

(מתוך שיחה, אייר תשע"ו)

בימים שמתאבלים על מיתת כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא, נביא כאן מתוך שיחה שמסר רבינו על רבי עקיבא ועל שילוב תורה ומידות המשלימים זה את זה. טבת תשע"א.

מעלת המידות של רבי עקיבא

מובא בגמרא (כתובות סב, ב) שרחל בת כלבא שבוע רצתה להינשא לרבי עקיבא מפני שהוא היה "צניע ומעלי". צניע פירושו שהוא היה עני, עם צניעות, שלא רצה להתבלט, והסתיר את מעשיו הטובים, ומעלי היינו התנהגות יפה ומעולה מאד של מידות טובות, דברים שלא היה יכול להסתיר, וראו עליו בגלוי. וזה דבר נדיר, שאף על פי שהוא היה אז עם הארץ, כבר היו בו מידות טובות מיוחדות כאלה.

ועוד מצינו (שבת קכז, ב) מעשה בפועל שעבד אצל בעל הבית שלוש שנים, והיה צריך לקבל תשלום על כל העבודה, וכשהגיע זמנו לשוב לביתו בערב יום כיפור, ניגש לבעל הבית וביקש את שכרו, ואמר לו בעל הבית שאין לו מעות לשלם, והוא ראה שיש לבעל הבית מעות, אבל דן אותו לכף זכות שיש איזה סיבה שאינו יכול לתת לו. ושאל אותו אולי ישלם לו בדברים אחרים, כגון פירות או קרקע או בהמה או כרים וכסתות, ואמר בעל הבית שגם זה אין לו, והוא ראה שיש לבעל הבית את כל הדברים שביקש, אבל דן אותו לכף זכות ומצא כל מיני סיבות רחוקות ללמד עליו זכות מדוע אינו יכול לתת לו את זה.

ומובא בשאלות דרב אחאי (שמות שאילתא מ) שהפועל הזה היה רבי עקיבא, כשעדיין היה עם הארץ, שכבר אז היו בו מעלות ומידות טובות מיוחדות, וכפי שראתה עליו בת כלבא שבוע שהוא היה צניע ומעלי, ומצד המידות הטובות האלו שהיו בו, דן את בעל הבית לכף זכות, ולמרות שהיה נראה שהוא מתנהג עמו שלא בצדק וממש עושה לו עוולה גדולה, דן אותו לכף זכות ולא הקפיד עליו.

והנה מצינו עוד (פסחים מט, ב) שרבי עקיבא אמר "כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו בחמור", וכבר עמדו בזה התוספות (בכתובות שם, ד"ה דהוה) שהרי הוא היה בעל מידות טובות מיוחדות, צניע ומעלי, וכיצד אמר דברים כאלה?

וכתבו התוספות "דלאו משום שהיה שונא תלמידי חכמים, אלא שהיה סבור שמתגאים על עמי הארץ מפני תורתם", והיינו שזה לא היה מצד מידות רעות, אלא שעמי הארץ חושבים שתלמידי חכמים מתגאים עליהם ומזלזלים בהם, ולכן זה גורם שגם הם מרגישים כך כלפי התלמידי חכמים, אבל הוא היה בעל מידות טובות.

ההולך ללמוד נעשה אדם גדול

וכשנודע לכלבא שבוע שרחל בתו נישאה לרבי עקיבא, עמד והדיר אותה מנכסיו, כי היא בתו של אדם נכבד, וצריכה שידוך מכובד ולא פועל פשוט עם הארץ כזה, אבל אחר כך התחרט כלבא שבוע על הנדר וביקש להתירו, וכדי להתיר נדר צריכים למצוא פתח של חרטה, שאם היה יודע מזה בשעת הנדר לא היה נודר, ופתח לו רבי עקיבא ושאל אותו: אם היית יודע שהחתן יהיה אדם גדול, האם היית נודר? והשיב כלבא שבוע שלא, ובוזה התיר רבי עקיבא את נדרו.

והקשו התוספות שם (ד"ה אדעתא) שהרי "אין פותחין בנולד", והיינו שכדי להתיר נדר צריכים למצוא פתח וסיבה שהייתה קיימת בשעת הנדר, וכאן זה דבר חדש שנולד אחר כך שרבי עקיבא נעשה אדם גדול, ובשעת הנדר הוא עדיין היה עם הארץ, וכיצד הותר הנדר?

ותירצו התוספות "דהכא לא חשיב נולד, כיון שהלך לבי רב, דדרך הוא בהולך ללמוד שנעשה אדם גדול", והיינו שזה לא נקרא נולד, כי 'נולד' פירושו שנתחדש דבר שלא היה צפוי קודם, אבל כאן כבר היה צפוי וידוע מתחילה שרבי עקיבא יהיה אדם גדול, "דרך הוא בהולך ללמוד שנעשה אדם גדול". וביאור דבריהם, שמי שהוא בעל מידות

ואמנם כדי לקבל מידות טובות מוכרחים להתחיל עם תורה, שהתורה מביאה לידי מידות טובות, כמו שאמרו (ברכות יז, א) תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, והיינו שתכלית התורה הוא להגיע על ידה לתשובה ומעשים טובים: תשובה על העבר, ומעשים טובים מכאן ולהבא, וזה המידות הטובות.

ואילו רבי עקיבא התחיל מיד עם המידות הטובות, מפני שהוא נולד כך, אבל אצלנו למרות שיש מידות טובות בטבע, לא תמיד המידות הטובות שולטות ומנהיגות אותנו, ולכן אנו מוכרחים להתחיל עם תורה!

וכשלומודים קצת תורה מתעלים במידות, ואז מוסיפים עוד יותר תורה, ועל ידי זה המידות יותר מתעלות, וכך מתקדמים ומוסיפים עוד תורה ועוד מידות טובות, כמו שאמרו (אבות ו, ה) שהתורה נקנית 'בענוה', והתורה 'מלבשתו ענוה' (שם א), ומבואר שהתורה מביאה לידי ענוה, וגם נקנית בענוה. והסדר הוא שמתחילים עם קצת ענוה, ועם זה לומדים קצת, ומכוח התורה מוסיפים עוד ענוה, ועל ידי הענוה אפשר יותר ללמוד, וכך מוסיפים עוד תורה ועוד ענוה, ומתעלים עוד ועוד בתורה ובמידות לאין שיעור, וזו הדרך הבטוחה להצלחה!

פניני אבות

שלושה שאכלו על שולחן אחד

אבות פ"ג משנה ג'. שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משולחנם של מקום. בני ישיבה יש זמנים שנמצאים יחד בחדר האוכל, וראוי לנצל הזמן לשוחח בדברי תורה, וזכורני מימי בחרותי בישיבה שאפילו בדרך לחדר האוכל היו מדברים בלימוד, ובשעתו לא היו הרבה ברזים לנטילת ידיים, והיו מחכים בתור, ובאותו הזמן דיברו בלימוד, או שעיינו באיזה ספר, ואחד מבני הישיבה (הגר"ח פרידלנדר זללה"ה) ניצל את זמן ההמתנה ללמוד בספר 'חיי אדם', וכן בשעת הסעודה היו מדברים בלימוד, וכבר אמרו באבות שם, שלושה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה וכו'.

~ ~ ~

בזמן שהולכים לחדר האוכל, אם חושבים ומדברים בלימוד שמחת התורה נמשכת, וגם כשאוכלים מדברים בלימוד, ואמנם בשעת הסעודה עצמה אין מסיחים בסעודה שמא יקדים קנה לוושט (תענית ה, ב), אבל בין מנה למנה וגם בדרך כשהולכים לאכול אפשר לדבר בלימוד, וגם בזמן האכילה עצמה שלא מדברים, אפשר לחשוב בלימוד...

~ ~ ~

עיקר הדבקות בהקב"ה היא במחשבה, אמנם יש גם דבקות במעשים ובדיבור, אך בפרט במחשבה, כגון בשעת האכילה לחשוב בדברי תורה, אפשר לעשות כן, ואין זה מפריע לאכילה... כמו שאם יש לאדם איזה טרדה גשמית, אם יש לו עסקים ויש חשש הפסד או רווחים, הרי הוא חושב על זה גם בשעת האכילה ואינו מסיח דעת, כך בדברי תורה, זה לא סתירה, ואפשר לאכול ולחשוב באותו הזמן.

~ ~ ~

דבקות בתורה היא עד כדי כך כמו שאמר המגיד לבית יוסף שגם בשעת האכילה לא יסיח דעתו מלחשוב בדברי תורה, ובזה יזכה להיות חביב ונחמד למעלה, שהשכינה והמשנה מנשקת אותו, ועל ידי דבקות בתורה באופן כזה יזכה להיות 'בית יוסף' ולחבר את השולחן ערוך.

וזה באמת דבר קשה מאד, אבל אני יודע שיש כאלה שדבוקים בתורה גם בשעה שאוכלים, בלי היסח הדעת מתורה, וכן אני זוכר מימי בחרותי בישיבה, כשהיו יורדים לחדר האוכל, היו מדברים בדברי תורה, וגם על השולחן דיברו בדברי תורה, ולכל הפחות לשתוק, שלא יהיו דברים בטלים ומחשבות בטלות. אמנם זה לא פשוט, אבל זה שייך, כך היה בשנים עברו, ויתכן שגם היום יש כאלה.

והעצה להתחזק בכל זה היא על ידי לימוד המוסר.

~ ~ ~

שנים שיושבים – דברי תורה ביניהם

אבות פ"ג משנה ב'. שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים. יש להבין מהו הלשון שאין 'ביניהם' דברי תורה, ומדוע לא אמרו שנים שיושבים ואינם עוסקים בתורה?

והביאור בזה, כי אפילו אם שניהם לומדים ועוסקים בתורה, אבל צריך גם שיהיה 'ביניהם' דברי תורה, שידברו יחד בלימוד, וכל אחד יספר לחברו על מה שהוא לומד. תשאל אותו מה הוא לומד, ותספר לו מה למדת ומה שקשה לך, וגם הוא יגיד לך את מה שקשה לו, ותדברו ביניהם על מה שלמדתם. זה נקרא דברי תורה 'ביניהם'!

~ ~ ~

כשנפגשים שני תלמידי חכמים – מדברים בלימוד, ואם רק עוסקים בתורה כל אחד לחוד זה לא נקרא 'ביניהם', אלא צריכים שיהיה דיבור חברים, לדבר בלימוד. ואמנם גם אחד שלומד יש שכר ושכינה, אבל כשנמצאים שנים צריך שיהיו דברי תורה ביניהם.

~ ~ ~

הנה בבית המקדש היו עשרים וארבעה משמרות, ובכל שבוע היה מתחלף משמר, ומובא בגמרא (ברכות יב, א) שהמשמר היוצא היה מברך את המשמר הנכנס "מי ששיכן את שמו בבית הזה הוא ישכון ביניכם אהבה ואחוה ושלוה ורעות".

ונזכרו כאן ארבעה עניינים, ראשית 'אהבה' כפשוטו, אהבת הבריות, כמו שכתוב ואהבת לרעך כמוך, ו'אחוה' זה אהבה יותר גדולה כמו אהבת אחים, אהבה משפחתית, שהיא אהבה יותר חזקה, יותר כמוך, ו'שלוה' זה דבר נוסף כי לפעמים גם בין אחים יש סכסוכים, ולמרות שהם אוהבים זה את זה, יתכן שיהיו מריבות, על ענייני ירושה וכדומה, והם לא שונאים אבל אין שלום.

ו'רעות' זה עוד דבר, כי לפעמים יושבים שנים עם אהבה ואחוה ושלוה, אבל אין דיבורים ביניהם, ואינם מתעניינים זה בזה לשאול מה שלומך ומה נשמע, וכל אחד שקוע בעסקיו, ולמרות שהוא אוהב את השני ואם יצטרך משהו ישמח לעזור לו, אבל כל זמן שאין סיבה מיוחדת כל אחד שקוע בענייניו ואין חיבור ורעות ביניהם.

ועיקר הרעות צריכה להיות בדברי תורה, כמו שאמרו "שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים", ושמעתי לפרש (עין רוח חיים) כי נקטו בלשון שאין 'ביניהם' דברי תורה, דהיינו אפילו אם שניהם יושבים ועוסקים בתורה, וכגון שני תלמידי חכמים שיושבים באוטובוס זה לצד זה, אם כל אחד שקוע בענייניו ואינם מדברים יחד בדברי תורה, זה נקרא שאין 'ביניהם' דברי תורה, והקשר של רעות הוא שיהיו דברי תורה ביניהם.

רמב"ם בחדר האוכל...

סיפר הגאון רבי יששכר מאיר זללה"ה: בבחרותי בישיבת פוניב' הייתי יושב בחדר האוכל בשולחן אחד עם מרן רבי גרשון אדלשטיין, וכמה פעמים אירע שאמרתי לו 'כך כתוב ברמב"ם', ואמר לי רבי גרשון 'ברמב"ם לא כתוב כך', והיינו מתווכחים עד שהיה מובא רמב"ם לשולחן חדר האוכל.

והוסיף רבי יששכר בענוה: כמובן שתמיד רבי גרשון צדק, אך בסופו של יבוא האוכל כבר היה קר...

ספר הערות וביאורים - כתבי רבינו זללה"ה על מסכת פסחים

הודעה משמחת! הופיע ויצא לאור כמו כן ניתן להשיג את הכרכים הקודמים על מסכתות: יבמות, כתובות, גיטין, קידושין, ב"ק, ב"ב, ב"מ, סנהדרין מכות, חולין, וענייני זרעים במוקד המכירות בכניסה לבית רבינו זללה"ה רחוב ראב"ד 17 או בטלפון 055-678-5132

לעילוי נשמת הרבנית מרת **אהובה צפורה יונגרמן** ע"ה
אשת הגאון רבי **שלום מאיר** זללה"ה, בת הגה"צ רבי **גבריאל זאב** זללה"ה
נלב"ע ליל פסח שני תשע"ב - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון הגדול רבי **דוד** ב"ר **שמעון הקשר** זצוק"ל
בעל 'השירת דוד' ומראשי ישיבת קול תורה
נלב"ע ט"ז אייר תשנ"ז - תנצב"ה **נתרם על ידי בני משפחתו**

מוקדש לכבוד הולדת הנין **דוד** בן **יהושע ושירה** שיחי'
שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים!

הלכות והנהגות

ממזן פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת אחרי מות תשפ"ה

הלכות ספירת העומר

נערך מתוך ספרי רבינו ע"י חו"ר כולל תשובות והנהגות

מ"ע דאורייתא יש בזה חשש בל תוסיף שמכוון למצווה דאורייתא שלא בזמנה.

וע"כ נכון לכוון לקיים מצוות ספירת העומר ולא יאמר 'מצוות עשה', וגם לא יאמר 'לקיים המצווה כמו שכתוב בתורה' שיש בזה משמעות של מ"ע אלא יאמר לקיים מצוות ספירת העומר, וכתוב בתורה וספרתם וכו' והיינו שעל סמך זה תיקנו חז"ל מצווה זו בזה"ז.

[ו] נהגתי לספור שוב השבועות והימים בנפרד, כגון ביום עשרים אני סופר כמנהג העולם "היום עשרים יום שהם שני שבועות וששה ימים לעומר" ושוב אני סופר "היום שני שבועות וששה ימים לעומר", והטעם בזה כדי לחוש לשיטת הקדמונים שהובאה בטור שצריך לספור רק השבוע והימים ולא לומר "עשרים יום" כלל, וביאור שיטתם הוא שעיקר הספירה היא רק השבוע ואח"כ הימים, ואם יאמר הימים ואח"כ יאמר שהם וכו' אינו אלא כמפרש ולא עיקר הספירה וע"כ נהגתי אחר הספירה לחזור לספור השבועות והימים לבד.

[ז] נסתפקו האחרונים במי שהוא אונן בלילה אם יספור בברכה כיון שאם לא יספור לא יוכל להמשיך לספור בברכה או יספור בלא ברכה, ולכאורה תמוה מה מועיל לספור בלא ברכה והלא לפי כמה פוסקים אם סופר בזמן שהוא פטור אינו מקיים מצווה ותו לא יוכל להמשיך לספור בברכה, ונראה דאע"ג דאינו מקיים מצווה מ"מ כיון שסו"ס יש מעשה ספירה יכול להמשיך ולספור בברכה. (וע"ע תשובה"נ ח"ב סימן תרי"א).

[ח] מי שידוע שיסע לניו זילנד ויעבור את קו התאריך, ונמצא שיספור כאן וכשיגיע למחרת ימצא ששם סופרים יום שלאחריו

ואם יספור כמותם יחסר לו יום אחד ונמצא מדגל בספירתו, יל"ד כיון שידוע לו מראש שעתיד לחסר יום אחד, האם מותר לו להתחיל לספור בברכה כיון שעשוי חייב למנות ויברך ואח"כ ימשיך לספור בלי ברכה, או שמא אסור לו להתחיל לספור כיון דידוע שבהמשך הספירה יחסר לו תמימות, ונראה דיספור בברכה דכל זמן שיש בידו מנין תמימות חייב מדינא לספור, כיון שבכל לילה יש קיום נפרד דמצוות ספירת העומר.

[א] נהוג לספור ספירת העומר בציבור דווקא, ובפשוטו טעם הדבר הוא משום שאינו דומה יחיד העושה המצווה למרובין העושים המצווה, אך אפשר לפרש בזה עוד ע"פ מה שמבאר בזה"ק שספירת העומר דומה לטהרת נדה שצריכה ז"נ וימי ובפרט שעת הספירה הוא זמן המסוגל ליטרה ולהתקדש לקבלת התורה, וע"כ ראוי לספור בציבור דווקא שזכות הציבור מסייע לזכות ליטרה בספירת העומר וכפי שאנו אומרים בסוף הספירה "ליטרה ולהתקדש בקדושה של מעלה".

עוד אפשר לבאר בזה דע"י ספירת העומר אנו מתקנים כל מיני פגמים שפגמנו וככל שאומר הספירה בהתעוררות מתקן יותר וע"כ ראוי לומר בציבור דווקא כי בכך מדכרי אהדי להתעורר ולומר הברכה בהתלהבות ובכוונה יתירה, ובכך חשיב המצווה טפי והוי מצוה מן המובחר.

[ב] י"א שאף אם אינו אומר עם הציבור ממש, כל וסופר במעמד הציבור יש בזה מעלת ספירה בציבור, וראוי לדקדק לספור דווקא עם הציבור ביחד ממש.

[ג] אמנם אם אחר לתפילת מעריב, והגיע בזמן שהציבור סופרים את העומר, לא יספור עמהם אלא יתפלל קודם מעריב ואח"כ יספור דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, ואין בכוח הידור ספירה בציבור לדחות דין תדיר דאורייתא, אא"כ חושש שאחרי מעריב ישכח לברך אפשר שיש להקל ומותר להקדים ולספור עם הציבור, דמחמת חשש זה חשיב שזה זמנה אצלו שלא ישכח. (וע"ע תשובה"נ ח"ב סימן רמ"ח)

[ד] יש נוהגים שהרב סופר ספירת העומר ולא הש"ץ, ובטעם המנהג נראה שהרב זהיר שלא לשכוח בכל לילה אך הש"ץ שמא שכח

ומתבייש, ועוד טעם יש בזה מפני שהרב בקי לכוין ולהוציא את כל מי ששכח ואינו יכול לברך עוד בברכה, ואכן ראוי לכל רב לכוין להוציא מי שרוצה לצאת.

[ה] יש ליהזר בנוסח המובא בסידורים לפני ספירת העומר "הנני מכוון לקיים מצוות עשה של ספירת העומר" שהרי לדעת רוב הפוסקים ספירת העומר בזה"ז אינה אלא מדרבנן, ואם אומר שבכוונתו לקיים

מלשכת הגזית

אין צורך בניתוח

אחד מתלמידי מרן רבינו שליט"א נגש אל מעונו של רבינו ובפיו שאלה קריטיות ודחופה, אשתו מאושפזת בבית החולים לפני לידה והרופאים מבקשים להכניסה לניתוח חירום, האשה נמצאת בקבוצת סיכון, וכעת מבקש הוא ברכה מפי הקודש, אולם רבינו אינו ממהר לברך הוא שומע היטב את פרטי המקרה, ולהפתעת הנוכחים מגיב "אין צורך בניתוח היא תלד בזמן הנכון בשעה טובה בדרך טבעית וללא ניתוח!!".

האברך סבור אולי רבינו לא שמע את פרטי המקרה ומוסיף להסביר שמדובר במצב שעלול להיות מסוכן ולא לחינם דורשים הרופאים לנתח, אולם מרן רבינו חוזר על דבריו ואומר "אין צורך בניתוח הכל בסדר", האברך הלחוצ מבקש "זכיר נא הרב את שמה של אשתי לברכה ולרפואה" אך רבינו שב ועונה "אין צורך להזכיר את שמה הכל בסדר היא תלד בזמן הנכון ובדרך טבעית ללא ניתוח".

האברך יוצא מבית רבינו שליט"א מאושר ובטוח באמונת חכמים ומתקשר בדחיפות לבית החולים שלא לבצע את הניתוח, בבית החולים מבקשים להבהיר כי בהוראה זו הוא נוטל על עצמו את האחריות להשלכות העלולות להגרם מכך ואם חלילה יגרם אסון לא יוכל לבוא בתביעה, אולם האברך מתחזק בליבו ונזכר בדבריו הברורים של מרן רבינו שליט"א "אין צורך להזכיר את שמה הכל בסדר" וחותר על מסמך המסיר את אחריות בית החולים.

חזרו האברך ורעייתו אל ביתם בשלווה בטוחים בברכת הדרך שתלווה אותם, ואכן לא ארכו הימים והאברך הגיע לבית רבינו ומבקש לשתף את רבינו בשמחה הגדולה - אכן נולדו לו תאומים בלידה רגילה וטבעית בזמן הנכון ובלא כל צורך בניתוח, בהרגשה מרוממת יצא האברך מבית רבינו ובלבו שמחה על שזכה בברכה באמונת חכמים ובישועה.

בימים אלו עומד לצאת לאור ספר 'עובדות והנהגות' המכיל 600 עמודים עם עובדות והנהגות שקיבל רבינו והעביר במסורה מגדולי הדורות הקודמים, ובראשם הגה"ק רבי אלחנן וסרמן, הגרי"ז מבריסק, החזו"א, הגאון מטשעביץ, הרה"ק מהר"א מבבל, רבי אהרן קוטלר, רבי משה שניידר, רבי אלי' לופיאן, רבי יחזקאל לווינשטיין, רבי אליהו דסלר, רבי מרדכי פערמנסקי, רבי יחזקאל סרנא, הסטייפלער, כ"ק האדמו"ר מגור בעל הבית ישראל, ועוד ועוד מגדולי ישראל.

במדור זה נסקור בעז"ה מעט את השתלשלות קשרי תורה והנהגה שקיים רבינו עם גדולי הדור שלפניו, המדור יתחלק בעז"ה לפרקים רבים, ויובא באופן קבוע מידי שבוע בשבוע, השבוע לתועלת הקוראים נביא הקדמה קצרה ומקיפה על קשריו של רבינו עם גדולי הדורות.

לונדון הבירה, בשנים בהם גדל רבינו (תרפ"ו-תש"י), היתה מעוז ומבצר של גדולי תורה וענקי רוח שהתקבצו לפונדק אחד, ובפרט בית הורי רבינו שהרבה גדולי תורה היו נוהגים להתארח בביתם, וכך רבינו גדל במחיצתם, ינק את רוחם, והעביר את רוחם לדורות הבאים.

בין הגדולים שהסתופף רבינו בצילם בצעירותו בלונדון, היו הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן שהתאכסן בבית הורי רבינו בקביעות כל שנה, הגאון רבי הירש גליקסון זצ"ל חתנו של הגר"ח מבריסק זצ"ל שאף הוא התאכסן בבית הורי רבינו ועשה עליהם רושם כביר והשאיר את חותמו המיוחד בדקדוקי הלכה והתמדת התורה על כל בני הבית, ראב"ד לונדון הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל ששימש להם כמורה דרך ורבינו היה נבחן אצלו בצעירותו מידי שבת לאחר התייתמותו מאביו. המשגיח הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל שבשנות המלחמה היה רבינו ישן יחד עמו בחדר אחד במשך תשעה חודשים. הגה"צ ר' אלי' לופיאן זצ"ל שרבינו שמע את שיחותיו בלונדון. קרוב משפחתו הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל שהיה מתארח לעיתים תכופות בבית הורי רבינו. הגה"צ ר' משה שניידער זצ"ל שהאציל מרוחו הגדולה על רבינו במשך עשר שנים בישיבתו הגדולה 'תורת אמת' בלונדון. הרה"ק בעל הדברי יואל מסאטמאר זצ"ל שהגיע ללונדון לביקור חזק בעיר, ומשם נתקשר רבינו ברוחו והמשיך איתו בקשרים עמוקים זמן רב בביקורים שונים.

הגאונים רבי זיידל סיעמיטצקי ורבי אליעזר לופיאן זצ"ל רמ"ם ב'שניידערס' ישיבה בלונדון. כ"ק מהר"ש מאסקאוויטש משאף מלונדון זצ"ל שרבינו נתחבב אצלו והיה משוחח איתו רבות. המגיד מקמניץ והמגיד מקעלם מהם שמע רבינו שיחות מוסר בצעירותו לפני המלחמה, הגאון החסיד ר' יצחק הלוי הורביץ זצ"ל ה"ד, (שהיה מכוונה בפי כל ר' איצ'ה דער מתמיד) והגיע לאנגליה לתקופה בשנת תרצ"ז, והיה נקרא בפי כל 'דער מתמיד' על שם התמדתו בתורה יומם ולילה, היה מתפלל שעות ובדבקות עצומה שאי אפשר לתאר, והיה גם ידוע בהידוריו וחומרותיו בכל עניני הלכה, והוא עשה רושם על רבינו, הגאון הצדיק רבי צבי הירש פרבר זצ"ל בעמח"ס כרם הצבי תלמידים ומקורבם של גדולי הדור (כר' יצחק אלחנן ספקטור ר' איצלה פטרבורג ור' שלמה אלישור ועוד). הגאון רבי שמואל יוסף רבינוב זצ"ל מתלמידי החפץ חיים. וכמו כן הגאון רבי יואל ברנצ'יק זצ"ל מתלמידי הסבא מנוברדוק וראש ישיבת נובהרדוק בצריצין, והגאון רבי ברוך גינזבורג זצ"ל אבד"ק יאנווא ובעל מחבר ספר מקור ברוך על קדשים וטהרות, שהתארחו בבית הורי רבינו.

בשנים ההם אף הגיעו האחים האדמו"רים לבית ויז'ניץ האמרי חיים והמקור ברוך ללונדון, וערכו שם שולחן משותף בשבת קודש. האדמו"ר המקור ברוך שהתפעל מידיעותיו של רבינו, ביקש ממנו לגשת לדבר בלימוד עם אחיו האמרי חיים שלבטח יהנה ממנו, ואכן רבינו דיבר עם האמרי חיים בלימוד על דברי הבית יוסף בהלכות מקוואות.

רבינו היה מנצל את הימצאותם של ענקי התורה והרוח האלו בסביבתו, והגאונים הללו חיבבו אותו עד למאוד בשל גאונותו המופלאה והייחודית, וכך נעשה מקורב לגדולי ישראל כבר מגיל צעיר מאוד, ובמשקפיים של תורה ובמבט של הלכה, היה מתבונן ועוקב אחר כל תנועותיהם והליכותיהם, ודולה מהבאר הגדולה להשקות ממנה תורה ויראה לדורות הבאים.

עצה נכונה

שנת תשפ"ב. אל ביתו של מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל הגיעה בקשה לברכה והדרכה עבור אב ובן. האב השבור והרצוף מתנה כי בנו הבחור לקה במחלת הנפילה רחמנא ליצלן, ולא נמצאה תרופה למכתו. מביתו של הגר"ח זצ"ל הורו לו לפנות אל רבינו שליט"א שידריך ויכוון, ייתן עצה נכונה ויברך את הבחור החולה.

ואכן, עלה האב השבור ירושלמה ונכנס למעונו של רבינו. מרן שליט"א שמע את בעייתו של בנו הבחור וכה אמר - ישנה סגולה לומר במשך ארבעים יום את הספר הרביעי בתהילים. והוסיף ואמר - אך דע כי לא הסגולה היא העיקר אלא... להיות בשמחה שכן מחלת הנפילה נובעת מעצבות, והשמחה היא היא התרופה הגדולה למחלה זו והיא שתביא בעז"ה מזור לבנך נ"ו.

האב עמד משתאה. הוא לא האמין למשמע אוזניו. רעדה אחזתהו. אך היום בצהרים אמר לו בנו כי שריו הוא במרה שחורה ואווירת קדרות אופפת אותו והוא אינו יודע לשית עצות בנפשו כיצד יצא מרוח הנכאים והנדכאות האיומה הזו, והנה רבינו מיעץ לו עצה בדיוק בנקודה הזו... הבין האב שלא בכדי נשלח מבית מרן הגר"ח אל ביתו של רבינו וכי רוח ה' מפעמת בו לתת עצה ותושייה לכל דורש.

מאלפי זהב וכסף

גביר פלוני התכונן לקראת נישואי בנו. ב"ה השמחה במעונו ולאחר החתונה יערוך הגביר שמחת שבע ברכות לחתן ולכלה. רצה הגביר לפאר ולרומם את סעודת השבע ברכות ועל כן סר למעונו של מרן רבינו שליט"א ושאלתו בבקשתו, שרבינו יזכה אותם ויבוא וישתתף בשמחת השבע ברכות, הוא יודע, שרבינו שליט"א ישיש ותשוש כח, אך יהיה שכרו בצידי - מבטיח הגביר. אם רבינו יבוא לשבע ברכות אתרום לשייבה של רבינו עשרות אלפי דולר, רבינו שומע את ההצעה המפתה ו... מסרב. "לא אוכל לצאת ולבא, קשה עלי היציאה מהבית" אומר רבינו לגביר המאוכזב, והנה סמוך ונראה לבואו של הגביר, אוזר רבינו שליט"א עוז ותעצומות ויוצא אל הישיבה בבית שמש כדי לומר שיעור בישיבה.

בצאתו אמר רבינו - לשייבה אני יוצא בכל שבוע למרות דולרתי. אבל בשביל לקבל עשרות אלפי דולר לא אצא. שהרי מסירת שיעור לתלמידי הישיבה היא ראשונה במעלה והיא ודאי חשובה יותר מכל הון שבעולם, בפסיעות קטנות ובמאמץ כביר יצא הרב לדרכו לאמירת השיעור וראו כל הסובבים לו איך מקיים בגופו "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף".

מדוע נסע רבינו לטבריה?

הקלף הקדוש של ספר מלכים נתון היה בידי התורם הר"ר אריה ממתפללי בית מדרשו של רבינו, בהתרגשות גדולה נשא רבי אריה את ספר הנביא אותו ביקש לתרום לבית הכנסת כדי שיקראו ממנו את הפסוקים. ברגשי גיל מובא הקלף הקדוש אל בית כנסת הגר"א שבהר נוף. התורם נגיש אל המרא דאתרא מרן רבינו שליט"א ובקשה בפיו - רצוני לקבל את העלייה של מפעלך בפעם הראשונה שקוראים בספר מלכים שתורתך, מרן שומע את הבקשה ומסכים לכך.

הגיע השבת הראשונה בה הפטירו מספר מלכים. בהגיע מפטיר כיבד הגבאי את התורם בעליה כפי שהובטח לו, אותה שבת נפקד מקומו של רבינו מבית הכנסת, "מה ארע? מדוע לא הגיע הגר"מ שטרנבוך להתפלל במקומו הקבוע?" ברה התורם "מרן

נסע לטבריה..." סיפר הגבאי, משום מה נפל חשד בליבו של ר' אריה שיש קשר בין העלייה שביקש לבין נסיעתו הבלתי שגרתית של הגר"מ שטרנבוך. הוא החליט לברר את העניין ואכן התברר שאכן הוא לא טעה...

באותה שבת הייתה לרבינו יאראצייט של אביו וכמקובל רצה לקבל מפטיר, אך מכיוון שהבטיח את העליה הזו לתורם - ביקש ללכת לבית כנסת אחר, וכדי שהדבר יעשה במסווה של חופשה - הריחיק ונסע עד טבריה ובלבד שמוצא פיו יישמר ולא יעשה הויתור בפרהסיא.

נאה דורש ונאה מקיים

שנת תשפ"ב. על במת הכבוד בכנס של דרשו יושבים תלמידי חכמים מופלגים שבאו לחלוק כבוד למעמד. זה עתה סיימו ציבור הלומדים החשובים מחזור לימוד במשנה ברורה. רבינו טרח לקחת חלק בכנס ואף נשא דברים ועורר את הקהל בדבריו להצטרף לשורות הלומדים במחזור החדש ולהתחיל ללמוד מדי יום משנה ברורה - דרשו.

ומכיוון שהמליץ לאחרים - כלל את עצמו בדבריו להיות נאה דורש ונאה מקיים, ומני אז הוסיף על כל סדרי לימודיו הרבים והרצופים לימוד של עמוד משנה ברורה לפי סדרי הלימוד של דרשו, כך הצטרפה קביעות זו אל סדרי חוק לימודיו הקבועים.

תרומה כפולה

לפתחו של רבינו התגלגלה בקשת צדקה דחופה. היה זה לפני עשרות שנים בעת שהתגורר בבני ברק, הגאון רבי אהרן דוד דונר רב הקהילה החרדית בלונדון עורר את רבינו בעניין צדקה עבור מקרה קשה במיוחד, רבינו שמע אודות המקרה הקשה, הוא פתח את ליבו כאולם ונתן לרב דונר סכום הגון במיוחד, בשל נחיצות העניין השתתפו במגבית מספר גבאי צדקה אשר נרתמו לפעול איש לפי כוחו.

אחר זמן מה התכנסו כל גבאי הצדקה לדון בעניין. במעמד זה סיפר הרב דונר לגבאים שמרן רבינו שליט"א הרים תרומה נכבדת מאד ונתן סכום הגון עבור המקרה הנידון, מיד קם אחד הגבאים ואמר - הלא גם אני פניתי אל מרן בבקשת עזרה כספית למקרה זה ואף אני קיבלתי ממנו סכום הגון, מבוכה עמדה בחדר, הרי שרבינו שליט"א תרם פעמיים עבור אותו עניין, בלי לדעת שמדובר באותו מקרה. אפשר אפוא שאחד מהם צריך להשיב את הכסף? החליט הרב דונר להיוועץ במרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, עלה איפה למעונו של הגרי"ש אלישיב וסיפר שהוא ועוד גבאי צדקה קיבלו מהגר"מ שטרנבוך סכומי כסף גדולים בלי שהיה תיאום ביניהם, השיב הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל - רבי משה ודאי הבין ששניכם הגעתם עבור אותו מקרה ובכל זאת העניק גם למבקש השני תרומה ביד רחבה כדי לתת תחושה טובה למבקש ועל כן אין צורך להחזיר לו את התרומה, וכך בהסתמך על פקחותו של הרב שטרנבוך ועל רצונו להיטיב עם כל אדם, גם עם גבאי צדקה שרצונם להיטיב - פסק הגרי"ש אלישיב שאין צורך להחזיר את הכסף.

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת אחרי מות-קדושים תשפ"ה (77)

'הא למדת שאין קרובים מזה'

הללו ואני ואתה נהיג את הדור, א"ל הקב"ה הנראה מי קובר את מי וכו' ע"כ, וקשה מאד להבין דברים אלו על קדושי עליון שלד' האוה"ה הנ"ל היו קרובים להקב"ה יותר ממושה ואהרן, והוא פלאי. ושמעתי שפי' בזה הגאון הקדוש רבי אשר קלמן הי"ד ראש הישיבה דפוניבו בליטא, שהוא פשוט שלא אמר כן נדב לאביהוא בפירוש, אלא כוונת הו"ל שהי' לנדב ואביהוא איזו השגה על אופן הנהגתם של משה ואהרן, ועצם מה שהרהרו אחריהם שצריך להנהיג הדור באופן אחר, יש בזה משום מחשבה של 'מתי ימותו ב' זקנים הללו ואני ואתה נהיג את הדור', שהרי הרהור זה מוכיח שסבורים שהי' עדיף להדור שהם היו מנהיגים אותו, ונענשו ע"ז אעפ"י שהיו קרובים להקב"ה יותר ממושה ואהרן, כיון שהיו צריכים להתבטל להנהגת הדור הקודם.

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימתו (ט"ז, א) בפ' כלי יקר כ' לפרש 'בקרבכם לפני ה' וימתו', לפי שהיו קרובים אל ה' ביותר ע"כ דקדק הקב"ה עמוהם לדונם אפי' על שגיהא קטנה כמ"ש (תהלים נ) 'וסביבו נשערה מאד', כי כל הקרב הקרב ביותר אל המלך או ביותר הוא צריך להיות נזהר בכבוד המלך, וכן אמר משה (לעיל י', ג') 'הוא אשר דיבר ה' בקרובי אקדש' וכו' ע"ש, והוסיף ע"ז בפ' אוה"ה הק' בזה"ל: "שנתכוין באומרו 'בקרבכם' ע"ז הדרך בהיותם יותר קרובים לה' מכל, הא למדת שאין קרובים מזה, שאם הי' משה קרוב מזה הי' הדבר נעשה בו כמו שאמר לו ה' (לעיל ג') 'בקרובי אקדש' עכ"ל.

והנה בגמ' סנהדרין דנ"א א' וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך, ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן וכל ישראל אחריהן, א"ל נדב לאביהוא אימתי ימותו ב' זקנים

'אחת למעלה ושבע למטה'

לעולם המעשה, כמאמר הזוהר ר"פ בא שהביא בס' הנ"ל (ש"א פ"ג) לבאר הפס' 'תנו עז לאלקים'. ובוה מתבאר הטעם ששינוי במס' 'יומא דנ"ג ב' וכן אנו מזכירין בסדר עבודת יוה"כ: 'וכך הי' מונה, אחת, אחת ואחת, אחת ושנים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע', והיינו שבכל הזאה והזאה מה'שבע למטה' הי' חזרו הכ"ג למנות ולהזכיר בפה שוב ושוב גם את ה'אחת למעלה', כיון שההזאה למעלה היינו 'איתערותא דלתתא' והיא זו שגוררת ההשפעה מלמעלה למטה, ודוק היטב כי נכון הוא מאד.

ולקח מזה הפר ונהיג באצבעו על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם באצבעו (ט"ז, י"ד) פירש"י 'והזה באצבעו' הוזה אחת במשמע, 'ולפני הכפרת יזה שבע' [פעמים] הרי א' למעלה ו' למטה עכ"ל.

כ' בעל הטורים: למה מזה א' למעלה ו' למטה, כי די לתחתונים שיהיו אחד מן בעליונים, וכן אמר דוד (תהלים קמח) שבעה 'הללו את ה' מן השמים' ואחד 'הללו את ה' מן הארץ', וכן משה לא הזכיר השם בהאזינו (דברים לב) אלא לאחר כ"א תיבות, אמר: די שאהי' אחד משבעה במלאכים שמוזכרים השם אחר ג' תיבות עכ"ל, ויש להבין דלכא"ל לפי"ז הי' ראוי להזות ז' למעלה וא' למטה, כיון שהתחתונים הם א' משבעה בעליונים.

ונראה מבואר בעומק ד' בעה"ט דה'אחת למעלה' הוא מהתחתונים, דע"י אתערותא דלתתא מקבלים השפעה מן שמיא ולכן ה'אחת למעלה' היא מה שהתחתונים פועלים ומשפיעים למעלה כמבואר בסה"ק נפש החיים בכ"מ, וע"י פעולת התחתונים יורד אח"כ כנגד זה 'שבע למטה' שפע מן השמים

אהבה ושנאה

לא תשנא את אחיך בלבבך וגו' ואהבת לרעך כמוך אני ה' (י"ט, י"ז) כ' בעל אוה"ה הק' נראה לפרש בהעיר עוד בשיעור הנדבר שהי' צ"ל 'לא תשנא בלבבך את אחיך', שיגמור מקום השנאה שהתחיל לדבר בה ואח"כ יזכור את מי ישנא, אכן יכוין להודיע שיעור השנאה אשר הי' מצוה עליה, שלא יאמר אדם שאינו קרוי שנאה אלא שנאה גמורה לבקש רעתו ולחפון בכליון אבל הרחקה בלב אינה קרויה שנאה, לזה נתחכם הכתוב לסמוך 'לא תשנא' עם תיבת 'אחיך' לומר כי השערת השנאה אשר יצוה ה' עליה היא הנרגשת בערך אה, ושיעור זה כל שירחיקו מלבו קצת הנה הוא יורד ממדרגת אה, והרי הוא עובר משום לא תשנא עכ"ל, והוא חידוש גדול.

ולפני שנים רבות נסתפקתי בשהי' לו ד"ד עם חבירו וכעת אין לו שום רגש כלפי, דהיינו שאינו שונא כלל אבל גם אינו אוהבו, כמו שמצוי ורגיל הרבה בעונותינו, ולכא"ל אינו עובר על לאו ד'לא תשנא' וגם לא מקיים עשה ד'ואהבת', אבל שמעתי ממו"ח הראש ישיבה זצ"ל שאינו כן, כיון שאם אינו אוהב את חבירו ב-100 אחוז אלא ב-70 אחוז, הרי ב-30 אחוזים הנותרים הוא שונא דוק ותשכח.

וכשאמרתי הדברים להגרי"ח קניבסקי זצ"ל הביא לי ראי' לזה מדברי המקרא 'ויאהב גם את רחל מלאה' ומיד כתוב 'וירא ה' כי שנאה לאה', ולכא"ל אינו מובן שהרי לא כתוב שח"ו יעקב שנא את לאה, אלא שהוסיף אהבה לרחל, ומבואר שאם יכול הוא לאהוב את חבירו יותר מעכשיו הרי שנאה יש כאן, וע"ז ידוע כל הדוויים.

'זה כלל גדול בתורה'

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (י"ט, י"ח) בפירש"י א"ר עקיבא זה כלל גדול בתורה עכ"ל. ופי' הראשונים כוונת ר"ע למ"ש שבת דל"א א' מעשה בנכרי א' שבא לפני שמאי א"ל גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל א' וכו' בא לפני הלל גיירי א"ל 'דעלך סני לחברך לא תעביד' זו היא כל התורה כולה ואיך פירושה הוא זיל

'ושמרתם את משמרת'

איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה' (י"ח, ו) בפ' כלי יקר כ' לא תקרבו [לגלות ערוה] קריבה המביאה לידי גילוי ערוה, והיינו היחוד, כי הוא המביא לידי ערוה, ולכן אמר 'איש איש' דוקא, כשהי' כל איש ואיש לבדו עם האשה, שהרי ב' אנשים מותרים להתיחד עם אשה א', ואין 'איש איש' כי אם כל איש לבדו וכו' עכ"ל, ובאמת הוא מד' הסמ"ג (לאוין קכו) שלמד איסור יחוד מפס' זה, שהוא 'קירבה המביאה לידי גילוי ערוה'.

שמענו ממרן הגרי"ח קניבסקי זצ"ל, כי בזמן לימודו בישיבת תפארת ציון

לא הי' לישיבה בנין פנימי והישיבה היתה שוכרת חדרים בדירות מגורים של משפחות לצורך הלנת התלמידים, היו שפקפקו בהסדר זה משום איסור יחוד בב' חדרים הפתוחים לפרוודור א' שהמשנ"ב (שעה צ' סי' רלט סק"ז)

מתיר רק כשחדר א' נעול, אבל החזו"א הורה להנהלת הישיבה להיתר גם כשב' החדרים אינם נעולים כידוע דעתו בספרו (אה"ע לד' סק"א) "דיאן לנו כח לאסור כיון שלא הוזכר בגמרא". אמנם [הרבנים] בירושלים לא סברו כן, והגאון ר' מאיר ברגמן (מרן שליט"א) שבא מירושלים ללמוד בישיבת תפארת ציון בילדותו (נער ב' שנים) לא אבה לסמוך על ההיתר של החזו"א, ולכן הי' מוכרח ללון עם עוד תלמיד בבית אריזה שהי' בתוך פרדס תפוזים. זכורני, שבעל הפרדס הי' שמח שישנים שם כדי שישמרו על הציוד שהי' מאוחסן שם. כששמע החזו"א זצ"ל על כך, נגעה לליבו אותה יראת חטא של הנער הירושלמי היתום, וקרא לו לישון בחדרו, ומאז הדריכו בנתיבות החכמה והיראה עד סוף ימיו. (גם מרן שליט"א מספר על תלואותיו באותה תקופה, על הפחד לילך בחושך מוחלט בין עצי תפוזים עד בית האריזה, ועל נדודי השינה בשל יללות התנים שבקעו מכל פינה, עד שמרן החזו"א נטה אליו חסדו והכניסו לביתו ללון עמו בחדרו במשך ב' שנים עד תקופת לימודו בישיבת לומז'א שבפי"ת).

(מרשימות הרב שמעון נח בעקעער ו ארה"ב)

גמור ע"כ.

והנה בתנ"כ כאן: ר"ע אומר 'ואהבת לרעך כמוך' זה כלל גדול בתורה, בן עזאי אומר 'זה ספר תולדות אדם' זה כלל גדול מזה ע"כ, וביאור דברי בן עזאי במדרש (ב"ר כד): שלא תאמר הואיל ונתבוננתי יתבונה חבירי עמי הואיל ונתקללתי יתקלל חבירי עמי, א"ר תנחומא אם עשית כן דע למי אתה מבזה, בדמות אלקים עשה אותו ע"כ, ופי' הר"י דאורליינש דיש אדם אכזרי שאינו חש על עצמו ה"ל לא ירחם על אחרים כי היכי דאם חבל בעצמו פטור הוא הדין שיחבל בחבירו או אם הוא מבזה את עצמו הוא הדין חבירו להכי נאמר 'כי בצלם אלהים עשה את האדם' ע"כ, וכמו שאהז"ל והובא ברש"י פר' כי תצא עה"פ לא תלין נבלתו על העץ וגו' כי קללת אלקים תלוי, זלוולו של מלך שאדם עשוי בדמות דיוקנו [של הקב"ה] וישראל הם בניו, משל לב' אחים תאומים שהיו דומים זל"ז א' נעשה מלך וא' נתפס ללסטיות ונתלה, כל הראוה אותו אומר המלך תלוי עכ"ל, ויש לציין כאן לד' בן עזאי גם במס' יבמות דס"ג ב' בן עזאי אומר [כל מי שאינו עוסק בפריה ורביה] כאילו ממעט את הדמות שגא' 'כי בצלם אלקים עשה את האדם'.

ועוד נראה לחלק בין הדרשות, שר"ע ה' דורש מקרא ד'ואהבת לרעך כמוך', אעפ"י שהתורה ציוותה לאהוב את חבירו כגופו, אבל המצוה מתייחסת להאדם שהוא יאהב את חבירו, וסיפא דקרא מוכיח עליו 'אני השם' כמו שאני רחום, וכמו שדרשו חכמים במס' שבת (קלג ב') אבא שאול אומר 'זה אלי ואנוהו' הוי דומה לו, מה הוא רחום וחונן אף אתה ה' רחום וחונן, ופרש"י אבא שאול קרא קדריש 'ואנוהו' - אני הוא' מה אני - אף אתה, אבל דרשת בן עזאי 'זה ספר תולדות אדם' - בצלם אלקים עשה את האדם, אין כאן ציווי להאדם שהוא יאהב ויכבד את חבירו ולא יבזו, אלא התורה מספרת לנו שכמו שאתה נברא בצלם אלקים - גם חבירך נברא בצלם אלקים ולכן אסור שיה' בביון. והנה בגמ' ב"מ דס"ב א' שנים שהיו מהלכין בדרך וביד א' מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם - מתים, ואם שותה א' מהן - מגיע לישוב, דרש בן

'בין ישראל לעמים'

אני ה' אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים (כ, כ"ד)
ובפי' בעל הטורים: שבעים מצוות בפרשת קדושים (ויק"ר כד ה') כנגד ע' אומות שהבדלתי אתכם מהם עכ"ל.

המתבונן בפרשת קדושים יראה כי רוב המצוות שנאמרו בה הן מצוות שבין אדם לחבירו, והנה בזה נבדלו ישראל מן העמים, אם היו שואלים אותנו במה נשתנו ישראל מן העמים בוודאי שהיינו אומרים שעיקר ההבדל הוא רק במצוות שבין אדם למקום, שהרי רוב המצוות שבין אדם לחבירו הם דברים שהשכל מחייב אותם, וכבר כ' רבינו נסים גאון בהקדמה לפירושו לש"ס שדבר שהשכל מחייבו גם העכו"ם מצווים בו, ובע"כ שבבין אדם לחבירו עצמו שונה מה שהשכל מחייבו ומה שהוא מצוה של המקום ב"ה, כיון שהחיוב בין אדם לחבירו שישאל מצווים בו הוא ג"כ חיוב בין אדם למקום, אחר שהקב"ה אומר 'ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי' א"כ שורש החיוב משום שאי אתה יכול לפגום במי שמויחד להקב"ה.

ואזכיר כאן ב' דוגמאות מבהילות, להמחישי הענין שמי שפוגע בחבירו הר"ז כפוגע ח"ו בהקב"ה ר"ל, הנה בסה"ק 'ראשית חכמה' בשער היראה מצוי 'מסכת גהינום' שנכתבה על ידי הז"ל, וכתוב שם: "כיון שנפטר האדם מן העולם באים ג' מלאכים ושואלים אותו: כלום עסקת בתורה ובגמילות חסד? המלכת לקונך שחרית וערבית? המלכת את חבירך בנחת רוח?". שומעים אתם את נוסח הדברים, השאלה ששואלים כל אדם בשעת פטירתו היא אם 'המלכת לקונך שחרית וערבית', ובהדא מחתה 'המלכת את חבירך בנחת רוח'?

וזאת ועוד אחרת, הנה בגמרא בברכות (לג ע"ב) א"ר זירא כל האומר שמע שמע וכל האומר מודים מודים משתקין אותו. וזה מבואר בהודאה דהיינו הכרת טובה דומה לקבלת מלכות שמים, והאומר ב' פעמים דומה כמקבל עליו שני רשויות ח"ו, ואמנם במסכתא דרך ארץ כתובים דברים נוראים: "האומר שמע שמע הרי זה מגונה, והטובל ב' פעמים הרי זה מגונה", ושם לא נתבאר טעם הדבר, רק במסכת כלה רבתי (פ"ט הלכה י"ז) וכך כתוב שם: הקורא שמע שני פעמים הרי זה מגונה, והטובל שני פעמים הרי זה מגונה, דילמא דייב על אינשי ולא חזי ליה ע"כ, והביאור שהרי המקוואות שטבלו בהם אז היו מי מערה סרוחים (ומשום כך גזרו שלא ירחוץ אחרי הטבילה שלא יאמרו שהמים השואבים מטהרים), וכשהוא טובל פעם א' רואים האנשים ונוהרים ממנו שלא יטפס, אך אם יחזור ויטבול ולא ידעו בני אדם שחזר וטבל יש חשש שיוזב על חבירו ממי המקוה, ולכן הוא מגונה.

והנה הברייתא כאן כוללת את האומר שמע שמע ב' פעמים בהדא מחתה עם הטובל ב' פעמים ובשניהם יחד אומרים הר"ז מגונה. הלא האומר שמע שמע ב' פעמים מגונה משום ענין של קבלת עול מלכות שמים, ויחד עם זה כורכים את הטובל ב' פעמים שזה פגם בבין אדם לחבירו! מעמידים יחדיו את כבוד שמים וכבוד האדם! נורא נוראות!

(מכתבי תלמידים)

פטורא מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה א' מהם במיתתו של חבירו, עד שבא ר"ע ולימד 'וחי אחיך עמך' - חייך קודמים לחי חבירך' ע"כ. ונראה דר"ע אויל לשיטתו שהציווי של 'ואהבת לרעך כמוך' שצריך הוא לאהוב את חבירו וע"ז שייך גם דרשתו 'וחי אחיך עמך' - חייך קודמין לחיי חבירך, אבל לפי דרשת בן עזאי ד'בצלם אלקים עשה את האדם' וכד' הז"ל שכל הראוה אותו אומר המלך תלוי, י"ל כסברת בן פטורא מוטב שימותו שניהם ואל יראה א' במיתתו של חבירו, כי צלם אלקים שלך וצלם אלקים של חבירך שוין, ואין שום מציאות לך יותר מלחברך, וזהו מה דקאמר בן פטורא 'ואל יראה א' במיתתו של חבירו'.

'מעשה ארץ מצרים'

כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁכַּתֶּם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ (י"ח, ג)

בזמן מלחמת המפרץ והתקופה הפנינה (חורף תשנ"ג) ה' חרדה גדולה באה"ק ורפו כל ידים מפני חמת המציק ימ"ש שאיים בפה מלא להשמיד את כל הישוב היהודי באר"י, וגם כל העולם ה' מתרח וחושיש מאימת אותו רשע צורר ולפי הסברה הרווחת אז לא ה' מעצור ברוחו להשתמש בנשק כימי על ריכוזי אוכלוסין בבחינת 'תמות נפשי עם פלשתים', כל א' מתושבי אר"י קיבל משלטונות המדינה מסיכת גז שהי' צריך לכסות בה פניו בשעת צפירת אזעקה, וגם מזרקים עם חומר רפואי על מנת שזכ"א יוכל להזריק לעצמו ולב"ב כדי לנטרל את השפעות הגז כשהיו וכו' וכו', ולא זו בלבד אלא אפי' אצל עמי הארץ ואלו שרז"ל לא זכו לשמור תורה ומצוות ה' תחושה גדולה של חוסר אונים, כיון שמרכז האוכלוסיה הצפוף באזור תל אביב ה' חשוף להתקפות טילים מעיראק כמשך שבועות רבים, והנשיא האמריקאי דאז משיקולים פוליטיים אסר על צבא המדינה דכאן להגיב ולהלחם, וראש הממשלה לא הדין להמרות פיו ולמעשה כל תחושת הבטחון של ה' כוחי ועוצם ידי"ו צה"ל" התנפצו וקרוסו כהרף עין, כל הילת העצמאות המדינית התנדפה בן לילה, והי' אז התעוררות גדולה לתשובה בכל הארץ. עד תום אותה המלחמה ביום פורים דפריזם.

והנה בתוך אותו הזמן היו נביאי שוא ומדוחים שהבטיחו לעם ישראל שלא יהי' שום נזק (אמנם הם עצמם התגוררו במדינת הים הרחק מסכנת המלחמה), ומצד שני היו כאלו רואי שחורות עד אין קץ, ברם זכור לכל בני התורה שהיו באר"י אותה עת שעמד מו"ח רבינו הגדול הראש ישיבה זצ"ל כמלאך נצב על ראש דרך ללמד את בני"י קשת שיסתכלו כלפי מעלה לשעבר לבם לאביהם שבשמים, עודד וחיזק והדריך את מוסדות התורה להמשיך בעסק התורה בכל עוז (בכפוף לשמירת תקנות הבטחון), וגם הזהיר והתריע שאמנם כבר היתה שואה נוראה לעם ישראל פחות מחמשים שנה מקודם, אבל לא מובטח לנו ח"ו שלא תהא עוד שואה אח"כ, והקב"ה ברוב טובו וישרו ממתיק לכלל ישראל שיישובו אליו כי לא יחפץ במוות המת, וגם לפני השואה הנאצית המתין זמן זמנים טובא עד שנתמלאה הסאה וא"א לדעת מתי תתמלא הסאה שוב, ולכן כ"א חייב לשוב בתשובה שלימה ולהתפלל למען ישוב ה' מחרון אפו, ואחר שכל א' מתקן דרכיו ונגעי לבבו שוב אנו סמוכים ובטוחים תחת כנפי השכינה והקב"ה יעשה הטוב בעיניו, כ"ז ה' אומר חזור ודבר תמידים כסדרם ובס"ד בכל היכלי התורה ה' הרגשה חזקה של קירבת אלקים שאין לנו על מי לסמוך אלא על בורא עולם שמפקח על כל בריותיו ובפרט כאן באר"י 'אשר תמיד עיני ה' א"ה'.

וזכורני שלקראת סוף זמן החורף בשלהי אדר תשנ"א, דבר בקדשו מו"ח רבינו הגדול הראש ישיבה זצ"ל במקוהלות אלפי ישראל, ואמר ברגש נורא דברים חוצבים להבות אש: רבותי! התורה הקדושה אומרת בסוף פרשת אחרי מות 'כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו', אבל אני רוצה לומר לכם ביאור חדש בפסוק! אתם יודעים מה זה מעשה ארץ מצרים? הה פרעה הרשע לא אבה לשלח את בני ישראל ממצרים והקב"ה העניש אותו מכות גדולות ונאמנות, כשפרעה לא יכל לסבול הוא קרא למשה רבינו והבטיח להוציא את בני"י, אבל אח"כ כשהקב"ה הסיר ממנו את אותה המכה 'יירא פרעה כי היתה הרוחה והכבד את לבו' (שמות ח') ויחזק לב פרעה ולא שת לבו גם ליאת (שם), והו' ג"כ 'מעשה ארץ מצרים' אחרי שהקב"ה הקריב אותו אליו, וזכינו להארת פנים של ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, אם נמשיך הלאה כמקודם הר"ז ממש 'מעשה ארץ מצרים'.

(מתוך עצרת מספד לבני הישיבות בעה"ק טבריה ת"ו בתוך שנת האבל על הסתלקות מרן ה'אבי עזרי' זצ"ל. סיון תשס"ב) \ נכתב וגמסר למערכת 'דרכי אורה' ע"י א' השומעים)

מכבית דבד

ממזן ראש לראשי הישיבות רבינו הגרב"ד פוברסקי שליט"א

דברים אחדים בפתח שנה ב'

הנה בס"ד בשבוע זה אנו זוכים לסיים שנה א' של הוצאת הגליונות מידי שבוע ושיבוע ומידי מועד במועדו, שהחל מפרשת קדשים תשפ"ד זכינו להוציא את הגליון הראשון, ומיני אז המשכנו בעזרתו ית' להביא לפני רבבות אלפי ישראל, מתורתו העריבה של מורן רבינו שליט"א, אשר מלבד שזוכה להיות ממוסרי התורה בישיבה הק' דפוניבז' בהעמדת תלמידים הגונים לאלפים ראשי ישיבות ומרביצי תורה, תלמידים ותלמידי תלמידים, זה למעלה משבעים שנה כ"י. זכה רבינו להיות מדברנא דאומותיה, ובכל השנים מכתת רגליו למסור שיעורים ושיחות במקומות תורה בכל רחבי העולם, והדברים ערבים על שומעיהם באופן נפלא, אשר רבינו הוא חד בדרא בענין זה של העברת מתיקות התורה לשומעים. וע"כ הינה הקב"ה לידינו את הזכות להעתיק את שמועתו הנפלאים ואת מוסריו על פרשת השבוע. שנקראו בשקיקה רבה אצל לומדי התורה דבי בכל אתר ואתר.

ומלבד זאת זכינו להביא מידי שבוע במוזר כבוד מלכים, דברי רבינו שליט"א על רבותיו זיע"א מצוקי ארץ אשר רבינו צפה והביט בהנהגתם ומסרם לדורות הבאים, והיה בכך תועלת גדולה כפי ששמענו מגדולי מרביצי התורה בדורינו.

רבינו שליט"א מעיין בגליון בטיסה

ובהזדמנות זאת נודה לה' על כל אשר גמלנו, ובפרט בזכות זו להוציא לאור גליון נכבד זה, ולהגדיל תורה ולהאדירה, כן יה"ר מלפניו שזוכה גם לשנה הבאה להמשיך ביתר שאת וביתר עוז בהוצאת הגליונות, לתועלת הכלל והפרט, וזוכה לביאת משיח צדקינו ומלכנו בראשינו. שיאריך ימי רבינו שליט"א בטוב ובנעימים בבריאות גופא ונהורא מעליא, ובהרבת התורה לעדרים.

ברכה מיוחדת לתלמידי רבינו, האוצרים מתורתו ומונהגותיו רבות בשנים, אשר עומדים לימינו בכל עת, יה"ר שיזכו להצלחה בכל הענינים, וימלא ה' משאלות לבם לטובה.

בשנה הבאה עלינו לטובה נמשיך אי"ה בדברי רבינו אודות בני דורו אשר לא נכתבו בשנה הראשונה, ע"כ באנו בבקשה מאת הלומדים באם ידוע להם גדולי ישראל זצ"ל שהיו בקשר עם רבינו יבלח"ט ולא נכתבו בגליון לשלוח לנו כדי שנוכל לפרסמם להרבות כבוד התורה ולומדיה.

מערכת קובץ גליונות

בבד | על התורה

מה שייכות מיתתן של צדיקים ליום הכיפורים

וידבר ד' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבנותם לפני ד' וימותו.
(ט"ז א')

ובחז"ל איתא כמה ביאורים מדוע הוזכר שדיבור זה הוא אחרי מות שני בני אהרן ועיין ברש"י מושכ"ב ויתבאר להלן, ובירושלמי פ"ק דיומא ה"א איתא אמר רבי חייה בר בא בני אהרן באחד בניסן מתו, ולמה הוא מזכיר מיתתן ביוה"כ ללמדך שכשם שיוה"כ מכפר על ישראל, כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל.

וצ"ב מה שייכות מיתתן של צדיקים ליוה"כ.

והנה ענין מיתת צדיקים שהיא מכפרת בפשוטו נראה דהוי כקרבנות, והוא עולה לקרבן כנגד ישראל ומיתתו כפרה עבורם, אולם זה צ"ב דכפרת הקרבן היא רק מוכח מזה שהחוטא מקריבו, ולא עצם מציאות הקרבן מכפר אלא זה שהוא מקריב את הקרבן מועיל לו לכפרה וכמו שביאר הרמב"ן ריש ויקרא ענין הקרבנות שהוא כאילו הקריב את עצמו, וא"כ מה שייך ענין זה במיתת צדיקים וכי אנו מקריבים את נפש הצדיק.

ונראה דזה באמת מזה שדימו חז"ל ענין הכפרה במיתת צדיקים ליוה"כ, דבאמת כפרת יוה"כ היא דבר הצריך לימוד איך היום מכפר, והיה מקום לומר דביום זה הקב"ה מכפר לחוטאים, ועדיין צ"ב הטעם מדוע שיהיה יום מיוחד בשנה בכל שנה שיעביר הקב"ה וימחול על החטאים, וביותר שהרמב"ם בפ"א מה' תשובה ה"ג כתב שעצמו של יום מכפר

לשבים ובפרט לרבי דס"ל (יומא פ"ה) דעיצומו של יום מכפר אפילו בלא תשובה הרי שהיום הוא המכפר וצ"ב. וביארו רבותינו דבאמת אין הקב"ה מכפר על חטאים והקב"ה אינו וותרן אלא שיוה"כ שהוא יום שבת שבתון הרי יום זה הוא קדש קדשים, וכל הבריאה מתמלאת ומושפעת מקדושת היום וכשהאדם נמצא במצב רוממות של קדושה ממילא מתבטלים החטאים שיסודם זוהמא וטומאה המביאים לידי ריחוק מהקב"ה, וכשנמצא במצב של קדושה הרי מתקרב לקב"ה ומתקדש ומתעלה מזוהמת חטאים.

ומעתה נראה דזהו גם ענין הכפרה במיתת צדיקים שהרי אחז"ל (זבחים קט"ו) שכשמתו בניו של אהרן אמר לו משה אהרן אחי לא מתו בניך אלא להקדיש שמו של הקב"ה, והיינו דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב נורא אלקים ממקדשיך אל תיקרי ממקדשיך אלא ממקדשיך בשעה שעושה הקב"ה דין בקדושו מתיירא ומתעלה ומתהלל, וענין קידוש ד' אינו כלפי הקב"ה אלא שמתקדש שם שמים בבריאה, ודבר זה מוסיף קדושה בעולם, וכח קדושה זו לרומם ולקדש את העם ולהביאם לידי כפרה, ואתי שפיר היטב מזה שדימה הירושלמי כפרת מיתת צדיקים לכפרת יוה"כ.

ואהבת לרעך כמוך (י"ט י"ח)

כאשר התקיימה שמחת הכנסת ספר תורה לישיבת 'אהבת אהרן' בבני ברק שבראשות הגאון רבי בצלאל אדלשטיין זצ"ל בנו של מורן ר"ה הגרי"ג

אדלשטין זצ"ל, לפני המעמד עלה ראש הישיבה זצ"ל יחד עם התורם ואישים נוספים לכתיבת אותיות במעונו של מרן הגרב"ד פורבסקי שליט"א, שם נרשמה אנקדוטה נדירה ומעניינת, בעת שבני ביתו של מרן הגרב"ד שליט"א דיברו עמו על הביקור הצפוי של המשלחת לכתיבת האותיות, סיפרו לו כי תורם ספר התורה הינו יהודי שעלה מרוסיה ומתגורר כיום בהרצליה, אך עדיין אינו יודע לשוחח בעברית או בשפה אחרת ורק השפה הרוסית שגורה על פיו. להפתעתם ביקש מרן שליט"א שישגיגו עבורו ספר תרגום לשפה הרוסית וקודם הגעתם עיין רבינו שליט"א בספר המילון זמן מה, וכשהגיעה המשלחת למעונו עם ספר התורה התפלאו הכל לשמוע את מרן שליט"א אומר לנדיב משפט בשפה הרוסית שתרגומו הוא 'יש לך זכות גדולה זכות המצווה החשובה של הכנסת ספר תורה תעמוד לך לברכה והצלחה'. כשיצאו הסביר מרן שליט"א כי יהודי שכל כך מתאמץ לכבודה של תורה ומשקיע מהונו סכום כה גדול לישיבה קדושה, יש לכבדו ולייקרו, ואם אדבר עמו בשפתו בוודאי זה יעשה לו נחת רוח והוא ימשיך הלאה בעז"ה בעשיית מעשים טובים לתורה ולמצוות.

ובחזרה מ'פסח תשפ"ה בעת ביקור רבינו מרן שליט"א בבית הרה"ג רבי יצחק אוהב ציון שליט"א לרגל סיום הש"ס, סיפר רבינו

שליט"א שבזמנו רה"מ ד.ב. ג. רצה להיפגש עם מרן זצ"ל, מתחילה לא אבה מרן להיפגש עמו אך לבסוף נעתר לבקשתו ונפגש עמו, ומטבע הדברים שהפגישה עשתה רעש גדול בתקשורת הכללית ונתפרסם בעיתונים שלהם שכן גריון היה אצל הנביא מבני-ברק, ותיכף צבאו כל המון העם והפחותים שבעם על פתחו, וקודם לכן גם היה החזו"א מפורסם, אבל לא בקרב המון העם הפחות רק בני התורה ידעו גדלותו.

והחלטנו אז תלמידי מרן שמוכרחים לעשות מעשה להפסיק נהירה זו, וסידרו משמרות בביתו למנוע מהמון העם להיכנס, ונשאר בזכרוני מעשים מהזמן שהייתי אני במשמרתי שם. שפעם אחת היו דפיקות בדלת ללא הרף, נגשתי לפתוח וראיתי שם חייל, וכשרציתי לסגור ולבקש ממנו שלא יפריע כבר הכניס את הרגל ולא נתן לי לסגור. ואמר לי שהוא רוצה לאבד את עצמו רח"ל, ורוצה לשאול את הנביא באיזה צורה לעשת זאת. נחרדתי וספרתי את זה לחזון איש. ואמר לי לענות לו שעכשיו הוא סובל ולכן רוצה לאבד את עצמו, אבל הוא מבטיח לו שכעת יפסיקו לו הצרות ובעז"ה הכל יהיה מעתה טוב יותר, ובכך הציל החזו"א עוד נשמה בישראל.

בבד מרבים

הנאמן רבי אברהם פינקוס זצ"ל נלב"ע ט"ז אייר תשפ"ב

דברי הספד בהלוויית רבי אברהם פינקוס זצ"ל - ווי לארעא ד'ישראל דחסרה גברא רבא

הלא תדעו כי שר וגדול נפל בישראל (שמואל ב' פרק ג') הלא תדעו, צריכים להודיע את הדבר לא כולם יודעים, כי שר וגדול נפל בישראל, לפני ששים וארבע שנים בקיץ תשי"ח הייתי באמריקה, ועמדתי עם דודי רבי ליב מאלין זצ"ל שהיה מגדולי הדור, תלמיד של מרן הרב מברסק זצ"ל ותלמיד של המשגיח רבי ירוחם זצ"ל, עמדנו ליד הבימה ועבר שם אבנר, אמר לי רבי ליב, הנער הזה עוד יהיה גדול, כשהיה בגיל חמש עשרה הוא כבר אמר עליו שהוא יהיה גדול, והוא המשיך ונתגדל מאז.

חז"ל אומרים (עי' קה"ר פ' י"ב) שבשעה שאדם נפטר מן העולם, הקב"ה אומר למלאכי השרת צאו וראו מה הבריות אומרות עליו, הקב"ה שם צריך לדעת מה אומרים כאן?, והענין בזה כי כך רואים את ההשפעה שלו כאן בעולם.

צר לי עליך אחי, צר לי עליך נעמת לי מאוד, כל ימיו היה דבוק רק בתורה, לא היה לו שום דבר אחר בעולם רק תורה, בתפילת ערבית אומרים אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת וכו' על כן ה' אלקינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחוקיך ונשמח בדברי תורתך וכו' כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה, הוא קיים את זה לא היה לו בעולם שום דבר אחר רק תורה.

בגמ' במו"ק כ"ה ב' כתוב שהקב"ה שש ושמוח בבוא אליו נפש נקי וצדיק, בשמים יש שמחה גדולה כעת, הגיע לשם אחד שהוא נפש נקי וצדיק, יש נקי ויש צדיק, נקי זו מידה מיוחדת במינה, לא כל צדיק הוא גם נקי.

אוי! אנחנו עכשיו מלוים את רבי אבנר, כמה יסורים היו לו בחייו, חיים של יסורים, ה' צדיק יבחן (תהלים י"א) הקב"ה לא בוחן סתם ככה, הוא בוחן צדיקים כאלו שהוא יודע בהם שיכולים לעמוד בנסיון, והוא עמד בזה, תמיד היו לו פנים שמחות, פנים צוהלות, בפניו היה שגור תמיד איזה קושיא או איזה תירוץ.

ומעלותיו הם כבר מבית אביו רבי אברהם פינקוס זצ"ל היה לו בית כנסת גדול בויאלמסבורג, בית כנסת מלא וגדוש בתורה, כל היום וכל הלילה למדו שם תורה, ובי"ח סיון יום הארצייט של המשגיח רבי ירוחם זצ"ל הייתי שם, היו עושים שם בכל שנה כינוס של כל תלמידי ישיבת מיר, ואמרו שם שני שיעורים ושני שיחות, איזה קידוש ה' היה מזה, זה היה האבא רבי אברהם, ובבית זה גדל רבי אבנר פינקוס, והוא זכה לילדים חשובים רבי אבנר, ורבי שמשון זכר צדיק לברכה, שהיום הוא משפיע כל כך הרבה יראת שמים בישראל, והוא גם כן ל"ע נספה בלא עת, וגם שאר בניו מרביצי תורה, ורבי אבנר תמיד היה אצלו קושיא או איזה תירוץ, יותר מזה לא היה, תמיד כשהיה בא זה היה יש לי קושיא יש לי תירוץ, זה הוא היה.

אין לי מה לדבר הרבה, וגם אין לי כח לדבר, מה אני יכול להגיד לך רבי אבנר היקר סבלת, גם התורה סבלה כמה גלויות התורה עברה, היה זמן התנאים בארץ ישראל, אחר כך בבבל, ואחר כך באשכנז ראשונים, ובספרד, הרבה גלויות, וגם אתה רבי אבנר עברת גלויות היית באמריקה, אחר כך כאן בארץ, וזכית ללמוד אצל רבי יושע בער בן מרן הרב מברסק זצ"ל, אחר כך היית בשווייץ וגם שם היית מרביץ תורה, והעיקר זה מה שהוא היה מסובל ביסורים, אין מה לשער את השכר של בעל היסורים, מלא וגדוש מלוא חפניים יסורים היו כל ימיו.

ועכשיו אתה בא לעולם הבא ואתה רואה שכולם שמחים אבנר מגיע, מגיע צדיק, ואנחנו כאן מצטערים מאוד, אבלים ווי לארעא ד'ישראל דחסרה גברא רבא (מגילה כח): כאן זה חסר מסתלקים היום גדולים, מוכח מה אנו חיים, הזכות של הדור עומדת על גדולי ישראל, כשגדולי ישראל מסתלקים חסר זכויות לדור, הלא תדעו כי שר וגדול נפל בישראל, מי יודע כמה הוא החזיק את העולם, צדיק יסוד עולם, העולם עומד על צדיק אחד שמחזיק את העולם, ה' ירחם עלינו ונזכה לובלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים אמן ואמן.

הודעה

בשבועות הקרובים נכתוב אודות קשרי מרן שליט"א -

פרשת אמור - תלמידו הבה"ח משה בן שלום מהרורי מירון. פרשת בהר בחוקתי - אדמו"ר בית גור. נשמח לקבל חומרים.

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת אחרי מות קדושים תשפ"ה

הוראת שעה

מהו הלימוד הרצוי לאברכים באיכות ובכמות?

שו"ת מיוחד לאברכים

שאלה: ישנה שאלה ששואלים הרבה אברכים, באיזה אופן ניתן לקבל יותר סיפוק מלימוד העיון, האם ללמוד באופן של 'עיון מהיר', בהספק של עמוד ליום, או להמשיך את לימוד העיון הרגיל?

מרן שליט"א: ישנם שני אופנים בהם ניתן להגביר את הסיפוק מלימוד העיון: א. ע"י כתיבת סיכומים בצורה ברורה ובהירה. ב. ע"י חידוש, שלוקחים איזו קושיא ומחדשים תירוץ לאמיתה של תורה. ובשני אופנים אלו יש סיפוק של ידיעת התורה בעומק.

שאלה: ישנה תפיסה אצל לא מעט אברכים צעירים, שבזמן של 'שנה ראשונה' יש לקחת את הלימוד בצורה קלילה יותר, מה דעת תורה בזה?

מרן שליט"א: אין דבר כזה! צריכים להפנות יותר זמן לאשה, ותו לא.

שאלה: האם ישנו גיל שבו חייבים לעבור ללמוד הלכה, או שאפשר להמשיך ללמוד נשים נזיקין?

מרן שליט"א: אחרי גיל 23-24 על פי רוב ראוי לעבור, ולא דוקא להלכה, אלא שצריך לדעת את כל התורה.

שאלה: האם זה נכון שהיו שסברו שצריכים ללמוד בכולל כמה שנים עד שמוצאים משרה, וגדולי ישראל וביניהם מרן הג"ר אהרן קוטלר, סברו שצריך לשבת בכולל וללמוד גם בלי מטרה לקבל משרה תורנית?

מרן שליט"א: מו"ר מרן הגר"א קוטלר אכן אחז שצריך ללמוד כל החיים גם בלי מטרה לקבל משרה תורנית.

שאלה: פעמים אברך מרגיש תחושה של 'התייבשות', אחרי מספר רב של שנים שלומד בכולל, האם יש לראש הישיבה עצה למנוע זאת?

מרן שליט"א: צריך לקחת אתגר, כמו לכתוב קונטרס.

שאלה: האם יש לראש הישיבה עצות הדרכה לאברכים צעירים שמתחילים את חייהם, ורוצים לעלות במעלות התורה והיראה?

מרן שליט"א: א. ללמוד מוסר. ב. לעשות תוכניות ויעדים שצריך להשיג בזמן מסוים. ג. להקפיד על תפילה בציבור של בני תורה. ד. לקבוע סדר בהלכה. ה. למעט בקריאת עתונים [אך לא להתנזר לגמרי].

מהי הדרך לקיים 'ואהבת לרעך כמוך'?

למקום נכלל בהא דכל מזה דעלך סני לחברך לא תעביד'.

אמנם לכאורה אפשר לבאר באופן אחר. ונקדים בזה דברי המסילת ישרים (פ"א) 'גם השנאה והנקימה קשה מאד לשימלט ממנה לב הותל אשר לבני האדם, כי האדם מרגיש מאד בעלבונותיו ומצטער צער גדול, והנקמה לו מתוקה מדבש, כי היא מנוחתו לבדה'. ועיין שם עוד בדבריו, שמתאר כיצד היצר מתאמץ ביותר לשכנע את האדם, שגם אם לא ינקום במי שעשה לו רעה, מכל מקום לא יסיר מוליבו התרעומת עליו לגמרי, ולא יחזור להתנהג עמו כמקודם. ומסיים 'על כן באה התורה וכללה כלל שהכל נכלל בו, ואהבת לרעך כמוך, כמוך בלי שום הפרש, כמוך בלי חילוקים, בלי תחבולות ומזימות, כמוך ממש'.

וצריך לדעת כיצד יתכן באמת להתגבר על יצר הנקמה. ומצינו בזה שתי עצות: האחת, על פי דברי הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ז ה"ז), שכתב 'ראוי לו לאדם להיות מעביר על מידותיו על כל דברי העולם, שהכל אצל המבינים דברי הבל והבאי, ואינן כדאי לנקום עליהם'. דהיינו שהאדם צריך לשנן את דברי המסילת ישרים (פ"א), 'שהאדם לא נברא אלא להתענג על השם וליהנות מזיו שכנתו', וכאשר הוא זוכר את תכליתו, ממילא כל דבר רע שעשו לו מתגמד בעיניו, ומבין שאין ראוי לנקום על כך.

עצה נוספת כתובה בספר החינוך (מי רמא): 'שידע האדם ויתן אל לבו, כי כל אשר יקרהו מוטב עד רע הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא, ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא. על כן, כשיצטרפו או יכאיבוהו אדם ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו, והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו, כי הוא אינו סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב'. והיינו שהאדם צריך לזכור שכל דבר שאירע לו בא מהקב"ה בלבד. וכשהאדם זוכר שהכל מוקב"ה, ממילא אין לו שום טעם לנקום בשליח.

מתבאר מכל זה, שהדרך היחידה לקיים מצוות 'ואהבת לרעך כמוך' היא רק כשהאדם מקיים בעצמו את המקרא 'צדיק באמונתו יחיה', שכן הוא מבין שכל דברי העולם הם 'הבל והבאי', ועל ידי זה הוא גם מבין שכל מה שאירע לו הוא מהקב"ה, ובלי זה לא שייך לקיים 'ואהבת לרעך כמוך'! וממילא מיושבת התמיהה דלעיל, שכן הכלל של 'ואהבת לרעך כמוך' בהכרח כולל גם את הכלל של 'צדיק באמונתו יחיה'.

וכעת, בימי ההכנה לקבלת התורה, כל אחד יכול לשנות את כל המציאות שלו, גם מי שחושב שהוא בינוני, זו טעות! אין 'חלות בינוני' שחל עליו, כל אחד יכול להתעלות, וזה החיוב של כל אחד, להתעלות למדרגות גבוהות בתורה, תפילה, מוסר, ו'בין אדם לחבירו', ועי"ז נזכה לקיים גם את היסוד של 'וצדיק באמונתו יחיה', וגם את היסוד של 'ואהבת לרעך כמוך', אמר.

כתוב בפרשה (ויקרא י"ח) 'לא תקום ולא תטור את בני עמך, ואהבת לרעך כמוך, אני השם'. ושינוי על כך בספרא (פר' ב פ"ד אות יב), 'רבי עקיבא אומר, זה כלל גדול בתורה'. ואיתא במסכת שבת (לא), 'מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו גירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גיריה, אמר לו, דעלך סני לחברך לא תעביד, זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושה הוא, זיל גמור'. והיינו שהלל לימד אותו שמה ששנאו עליו שלא יעשה לחברו, ושעליו ללמוד את שאר דיני התורה, שהם פירוש לכלל זה, שעל ידי התורה יוכל לדעת מה שנאו לחבירו.

וכתב הכלי יקר (שם), שכפי הנראה היה זה גר צדק, ולא היתה כוונתו להתל ולומר בדרך שחוק שילמד אותו את כל התורה כשהוא עומד על רגל אחת ממש, אלא ביקש שיעמיד לו את כל מצוות התורה על יסוד אחד, כדי שלא יבוא לידי שכחה המצויה בגר שלא למד כלום מנועריו, דהיינו שימסור לו כלל אחד הכולל את כל התורה, וכינה זאת בדרך מליצה 'כשעומד על רגל אחת', וכונתו היתה לדבר הנאמר במורה בלשון קצר, ועל ידי שיזכור כלל זה יזכור את כל מצוות ה'.

והוסיף הכלי יקר, שהטעם שלימדו הלל את המקרא 'ואהבת לרעך כמוך אני ה'', אף ששינוי במסכת מכות (כז.) 'בא חבקוק והעמיד על אחת, שנאמר וצדיק באמונתו יחיה', לפי שנתכוין ללמדו שני כללים, האחד, הכולל ענייני 'בין אדם לחבירו', ועל כך לימדו את התיבות 'ואהבת לרעך כמוך', והשני, הכולל ענייני 'בין אדם למקום', ועל כך לימדו את התיבות 'אני ה'', דהיינו האמונה בהשם.

אמנם ראה ברש"י שם (שבת לא. ד"ה דעלך), שביאר בפירושו הראשון שתיבות 'ואהבת לרעך כמוך' נכלל גם הקב"ה, וזה לשונו: 'רעך רע אבין אל תעזוב, זה הקדוש ברוך הוא, אל תעבור על דבריו, שהרי עליך שנאו שיעבור חברך על דבריו'. אך בפירושו השני שם ביאר רש"י הדברים כפשוטם, וזה לשונו 'לשון אחר, חברך ממש, כגון גולה גניבה ניאוף ורוב המצוות'. ולפירוש זה צריך להבין, כיצד נכללות המצוות ש'בין אדם למקום' בתיבות 'ואהבת לרעך כמוך'.

וביאר בזה הגאון ר' אלחנן וסרמן זצ"ל (ביאורי אגדות ע"ד הפשט, שבסוף ספר 'קובץ הערות', סי' ב אות ב), על פי דברי רבי אלעזר ברבי שמעון בקידושין (מ:), 'לפי שהעולם נידון אחר רובו, והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה'. וכתב על כך ר' אלחנן 'וכן כשהוא עובר עבירה הוא מטמא את עצמו, ומביא טומאה לעולם, ועל ידי זה מתגבר כח הרע, ואין לך מוזיק גדול יותר מזה, שבכל עבירה שהוא עובר הוא מוזיק לכל העולם. וא"כ גם חלק התורה שבין אדם

בגדר מחשבת פיגול

המחשבה בפסולת, ופוסלת את הקרבן.

דין פיגול כשחושב ממתיר למתיר

יש לדון, מה הדין באופן שחושב בזמן שעושה אחת מד' עבודות הללו, לעשות בפסול עבודה אחרת של ד' עבודות שאינה תלויה בעבודה שעושה עכשיו.

ולכאורה הדין בזה יהיה תלוי בחקירה הנ"ל, שאם נאמר שגדר הפסול בקרבן הוא עצם המחשבה בזמן העבודה לעשות מעשה איסור בקרבן, אם כן הדין נותן שאף מעבודה לעבודה הוא מחשבת פיגול, כיון שחישב בזמן עבודת הקרבן, אמנם אם נאמר שהמחשבה היא לשנות דיני הקרבן, נראה שהדין נותן שדווקא אם עבודתו היא המתירה וקובעת דין הקרבן [שדעתו לשנות] הוי פיגול, אבל אם מחשבתו היא על דין שאינו נותר בעבודה, בזה לא שייך לפגל במחשבה, כיון שאין שייכות בין מעשה העבודה לדין הקרבן, שאינו נותר מכה עבודה זו.

והנה במסכת מנחות (יג:) נחלקו בדיון מנחה, כשחישב הכהן בזמן הקטרת הקומץ להקטיר הלבונה לאחר זמנה, אם שייך לפגל ממתיר למתיר [באופן שהמתירים נעשו בכלי אחד שיש קשר ביניהם]. ולכאורה לפי מה שנתבאר הדבר תלוי בגדר פסול פיגול, שאם נאמר שעצם המחשבה פוסלת, שפיר ניתן לחשב מקומץ ללבונה, אף שאין עבודתם תלויה זו בזו, אבל אם נאמר שהפיגול הוא מחמת שמשנה וקובע דין הלבונה, אזי לכאורה לא שייך לפגל מקומץ ללבונה, שהרי אין הלבונה ניתנת מכה הקומץ.

וראה עוד בתוספות וזבחים (יג: ד"ה ע"מ), שכתבו לדון באופן שנשפך חצי מהדם, אם שייך דין פיגול כשמולך את הדם שנשאר בכלי, וחושב בתוך כדי עבודה זו על מנת להולך מן הדם הנשפך חוץ לזמנו. ומבואר מדבריהם, ששייך לעשות פיגול ממתיר למתיר, אף כשאין עבודתם תלויה זו בזו. ויש לדון בזה, ואכמ"ל.

א. אין קרבן נפסל כשקרב על ידי פסולים. ב. אין שייך דין פיגול בדבר שאינו תלוי בדעתו אלא במעשה של אחרים.

ולכאורה יש לעיין בתירוץ השני של הגמרא, שכן אם גדר פיגול הוא כצד השני בחקירה דלעיל, שעבודה במחשבה לשנות דין הקרבן היא עבודה פסולה, אם כן לכאורה אין צריך שיוכל לעשות כן בפועל, אלא די בכך שנקבע הפסול בקרבן על ידי המחשבה הפסולה. אלא בהכרח יש להוכיח מדברי הגמרא כצד הראשון, שגדר פיגול הוא עצם הדבר שחושב לעשות מעשה פסול בקרבן, ולפיכך אינו פוסל אלא באופן שהדבר תלוי בו, ויכול לעשות בפועל את הפסול שחושב לעשות, אבל בדבר התלוי בדעת אחרים לא שייך פיגול.

בגדר הדין שאין פיגול אלא בר' עבודות

מדיני הפיגול, שאינו קובע אלא כשחשב בזמן עשיית אחת מארבע עבודות העיקריות של הקרבן, שהם: שחיטה, קבלה, הולכה וזריקה. שכן ד' עבודות אלו מתירות את הקרבן, וכשחושב בזמן עשיית אחת מעבודות אלו לאכול הקרבן חוץ לזמנו, הוי פיגול. ואפילו כשחושב בשעת עשיית אחת מד' עבודות אלו שיעשה עבודה אחרת בפסול, כגון ששוחט הקרבן על מנת לזרוק דמו לאחר זמנו, גם כן הוי פיגול, שכן השחיטה היא עבודה לצורך הזריקה.

וגדר דין זה - שאין המחשבה פוסלת אלא בר' עבודות - תלוי לכאורה בחקירה הנ"ל, בגדר פסול מחשבת פיגול. שכן לפי הצד הראשון שעצם המחשבה לעשות פסול בקרבן הוי פיגול, אם כן מצד המחשבה היה מן הדין לפסול בכל ענין, אפילו כשחושב שלא בשעת עבודה, אלא שנאמר כאן דין מיוחד שאין המחשבה מפגלת אלא כשחושב בזמן ד' עבודות, אמנם אם גדר הדברים הוא שהמחשבה לשנות דין הקרבן, ממילא הוא דווקא בשעת העבודה, שכן מחשבה גרידא אין בה פסול, אלא משום שהעבודה שעובר בשעת

ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה (ויקרא יט ז).

חקירה בגדר מחשבת פיגול

יש לחקור בגדר מחשבת פיגול, האין היא פועלת, האם גדר הדברים היינו שחושב לעשות מעשה פסול בקרבן, על ידי שיאכלנו או יקריבנו חוץ לזמנו [ואף שלא נעשה כן בפועל הוא פוסל], אלא שהדין הוא שאין מחשבה זו פוסלת רק בשעת עבודה, או שהגדר הוא שהמחשבה היא לשנות דיני הקרבן שלא יהיה כדיוני התורה, אלא ע"מ שיאכלנו או יקריבנו חוץ לזמנו, וכיון שחושב לשנות דין הקרבן לכן עבודתו פסולה ופוסלת הקרבן [ובאחרונים דנו בזה בהרחבה].

ראיה שהמחשבה היא הפוסלת

המשנה בזבחים (לה:) מביאה את שיטת רבי יהודה, הסובר שדין פיגול נוהג לא רק כשחושב לעשות מעשה פסול באכילה או הקטרה, כגון לאכול חוץ לזמנו, אלא אף באופן שחושב להניח את הדם או האימורים למחר, או להוציאן לחוץ. אמנם אם חשב על מנת שיקריבוהו או יאכלוהו טמאין לא הוי פיגול, 'שאינ מחשבה פוסלת אלא בחוץ לזמנו וחוץ למקומו'.

והגמרא שם (לו:) מבארת [למסקנא] את טעמו של רבי יהודה [הפוסל בחושב להניח דם או אימורים למחר, אף שאינו חושב לעשות מעשה פסול בפועל בקרבן]. שהוא משום סברא, שמאחר ואם מניח הקרבן עד למחר הוא נפסל בכך, ממילא אף כשחושב לעשות כן הויא מחשבת פיגול. שכן גדר פסול פיגול כך הוא, שכל דבר שאם היה נעשה בפועל היה פוסל את הקרבן, אזי אם חשב בשעת עבודה לעשות כן הויא פיגול, אפילו אם לא עשה כן בפועל. והקשטה על כך הגמרא, מדוע אם כן כשחושב על מנת שיקריבו טמאין את הקרבן הרי זה כשר, ולא מיקרי פיגול. ומתרצת בשני אופנים:

משנת הישיבה

מתוך סדרת ועדי הדרכה לכני ישיבה

גדלות האדם (א)

בני ירושלים יראו בחורים שנראים מודרניים כביכול, ואף על פי כן מתפללים בכונה ולומדים בהתמדה רבה, זה יגרור לירושלמים חלישות הדעת. ובאופן כללי זה היה עלול לגרום דברים לא טובים ליישוב הישן, ועל כן החליטו ללכת למקום אחר, לעיר חברון. וכמדומני שהסוכנות היהודית ביקשו שיבואו לפתח תקוה, אמנם רבינו רבי אייזיק סירב, ואמר שאם 'הם' רוצים שנבוא לפתח תקוה סימן שזה רע בשבילנו].

ומכל מקום לעניינו רואים מכך ש'גדלות האדם' אין פירושה בגדים יפים בדווקא, שהרי גם הלבוש הירושלמי המסורתי היה מסתדר עם דרך זו, אלא 'גדלות האדם' היינו שהאדם ירגיש מי הוא, וכמה רב ערכו. ירגיש שהוא נכלל ב'בנים אתם לה' אלוקים', ירגיש את ה'קדושים תהיו', את היותם תהיו לי ממלכת כהנים, ירגיש שהוא 'צלם אלוקים', שהוא קשור עם הקב"ה.

ומדוע בכל זאת היו מקפידים בסלבודקה על בגדים יפים? מפני שבליטא של הימים ההם היתה בעיה גדולה. היה זלזול גדול מאוד בבחורי ישיבה. היו מכנים אותם לגנאי בשם 'באנק קוועטשער', דהיינו 'לוחצי ספסלים'... זה היה המצב! היה זלזול נורא בכל המושג של בן ישיבה, ולפיכך כדי שבחורי ישיבה ירגישו טוב, ויוכלו להתמודד עם הרחוב שהיה בו להם, הוכרחו להשתמש גם בעזרים חיצוניים, להתלבש כמו שהתלבשו וכי, אבל כל זה היה דבר צדדי ממש, מחמת 'הוראת שעה' שנועדה לתת כוח לבחורים לשמור על כבודם בעיני הרחוב, שעל ידי כך יוכלו להגיע להרגשה פנימית של 'גדלות האדם' האמיתית.

רבים שואלים, מדוע לא מחנכים כיום על 'גדלות האדם', כמו שהיה מחנך ה'אלטער' (היסבא' מסלבודקה), היכן בחינוך של היום בא לידי ביטוי הנושא של 'גדלות האדם'? הרי בסלבודקה בליטא היו שמים דגש על הופעה חיצונית יופי, ומדוע היום לא מחנכים כך?

התשובה היא, שיש טעות יסודית מאד בעולם בהבנת שיטת 'גדלות האדם' של ה'אלטער'. חושבים ש'גדלות האדם' היינו להתלבש ולהיראות יפה, אמנם שמעתי ממורי חמי [הגר"מ שולמן] זצ"ל סיפור, שמראה את הדברים באור אחר לגמרי. וכך סיפר, שבערך בשנת תרפ"ג, שנה לפני ששיבת סלבודקה עברה לארץ, היתה תכנית שה'אלטער' יעלה לארץ ישראל עם שנים עשר בחורים מהישיבה, ויגורו בירושלים, ויתלבשו בלבוש הירושלמי המסורתי. כך היתה התכנית, שבחורים מסלבודקה ילבשו בגדים ירושלמיים!

מה שקרה בפועל, שיצאה גזירה מממשלת ליטא לגייס את הבחורים לצבא, והיה פחד גדול מגזירה זו. מאחר וראש הישיבה רבי משה מרדכי [אפשטיין] שהה באותו הזמן באמריקה, במשימת איסוף כספים לישיבה, החליטו שהוא יגייס כסף כדי להעביר את כל הישיבה לארץ ישראל. ואכן התחילו להעביר את הישיבה, אך לאחר שכחצי מהתלמידים עברו לארץ ישראל התבטלה הגזירה, ושאר הבחורים גותרו בסלבודקה, וכך בעצם נחלקה הישיבה לשני חלקים, חציה בליטא וחציה בארץ, בעיר חברון.

[ומדוע בחרו לפתוח את הישיבה בחברון ולא בירושלים? מפני שחששו שאם

ממדרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת אחרי מות קדושים תשפ"ה

• תורת חמד | מענייני הפרשה •

וְשִׁמְרָתֶם אֶת חֻקֵּי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יִצְוֶה אֹתָם הָאֱלֹהִים וְחֵי כָהֵם אֵי ה' (יח, ה). הקשו גדולי רבותינו, איך למדו חז"ל (יומא דף פה ע"ב) מנין לפיקוק' שדוחה את השבת ואת כל התורה, מדכתיב 'וחי בהם' ולא שימות בהם, ולכאורה הרי פסוק זה נאמר לפני פרשת עריות, וגילוי עריות הוא מהעבירות שיהרג ואל יעבור. ובאמת בבבל הטורים כאן משמע, שאדרבה מסמיכת פסוק זה לפרשת עריות אנו למדים שבעריות דווקא ייהרג ולא יעבור, וע"ע באוה"ח הק'.

אמנם בפנים יפות כאן והחיד"א בס' פני דוד (כאן, אות יג) כתבו שסמיכת פסוק זה לפרשת עריות, בא ללמדנו שישנם מקרים שאף בעריות יעבור ואל ייהרג, וכגון היכא דלא עבד מעשה, כגון שמשליכין אותו על תינוק ומתמקד (עי' תוס' סנהדרין דף עד ע"ב ד"ה והא), יעו"ש.

ויתכן לומר עוד מקרה שאף בעריות א"צ למסור את הנפש, והנה פסק הרמ"א (יו"ד סימן קנ"ו ס"א) שעכו"ם שאמרו לישראל תנו לנו אחד מכם ונהרגנו, לא יתנו להם אחד מהם, וא"כ ייחדוהו ואמרו 'תנו לנו פלוני'. וי"א דאפי' בכה"ג אין למסרו, וא"כ הוא באמת חייב מיתה, כשבע בן בכרי. וכן נשים שאמרו להם עכו"ם תנו לנו אחת מכם ונטמאנה, יטמאו מולם ולא ימסרו נפש אחת מישראל. ובב"י כתב בשם הר"ן, שגם בנשים אם ייחדו אשה אחת מהם, ימסרוה. ובט"ז כתב (סק"ט) שגם זה תלוי בפלוגתא הנ"ל, אם חייב מיתה כשבע בן בכרי, לדלעה השניה לא מהני ייחוד של אשה. והט"ז פסק שם (סק"ח) שאפילו אם נתחייב מיתה בדיני עכו"ם, הרי הוא כרודף, ומותר למסור.

מפני שיבה תקום ונדבר פה זקן וראת מאליה א"י ה' (יט, לב). הנה כתב בשו"ע (או"ח סימן נה ס"ו) שאם נער אחד נולד בכ"ט לאדר א' משנה מעוברת, ונער שני נולד באדר ב' באחד בו, ושנת י"ג אינה מעוברת, אותו שנולד בכ"ט אדר א' צריך להמתין עד כ"ט לאדר בשנת י"ג להיות בן י"ג שנה, ואותו שנולד באדר ב' באחד באדר ב' יהיה בן י"ג כיון שהגיע אחד באדר של שנת י"ג.

ושמעתיה ממרן הגר"ד לנדו שליט"א להסתפק, לגבי שני בני אדם שהאחד נולד בכ' אדר א', והשני נולד ב' אדר ב', והנה בהגיעם לגיל שבעים, אם זה יהיה בשנה פשוטה, יצא שזה שנולד ב' אדר שני יהיה בן שבעים לפני זה שנולד בכ' אדר ראשון, והנה זה פשוט דשני בני אדם בגיל שבעים אינם חייבים לכבד בקימה האחד את השני, וא"כ בענינו יל"ע האם בין 'אדר לכ' אדר צריך הנולד ראשון לכבד בקימה את זה שנולד אחריו, שכבר נהיה בן שבעים.

וצדדי הספק: מצד אחד זה שנולד ב' אדר שני, כבר נעשה בן שבעים קודם, והתורה אמרה 'מפני שיבה תקום'. אך מצד שני יש לומר דקימה תלויה בשנים המציאותיות, דהרי בקידושין (דף לג ע"א) מבואר דגם לגויים זקנים צריך לקום, משום דכמה הרפתקי עדו עליה דההוא גברא, וא"כ זה שנולד ראשון עדו עליה יותר הרפתקי מזה שנולד אחריו, וא"כ אולי אין צריך לקום מפני הקטן ממנו, אף שהלה כבר נעשה בן שבעים, והוא עדיין לא נעשה בן שבעים.

ולענ"ד נראה שמה שנאמר בגמ' כמה הרפתקי עדו עליה, הוא טעמא דקרא, והעיקר שצריך לעמוד בפני מי שנעשה בן שבעים, הוא משום שנאמר בתורה 'מפני שיבה תקום'. והגע עצמך, אדם מלומד בסבל, שבגיל עשרים נכלא בסיביר בעוון לימוד תורה, ועברו עליו הרפתקי יותר מאדם רגיל שכבר נעשה בן שבעים, האם צריך לקום בפניו, אלא זה טעמא דקרא, והעיקר היא גזירת הכתוב, ולכן בענינו נראה שלכל השיטות יש לקום בפני זה שנעשה בן שבעים, אף שנולד לאחר מכן.

• ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחני של מרן שליט"א

יבואן שמכר מאות חליפות, וכעת נתגלה שיש בהם שעטני

שאלה. הגיע אלינו למעבדת השעטני יבואן עם חליפה יוקרתית וביקש לבדוקה משעטני, כי רוצה לשווקה לציבור שומרי תורה ומצוות. ואכן נתגלה כי יש בה שעטני והיא אסורה בלבישה. היבואן פנה לדיווה וביקש שישלח את צערו, שכבר מכר מאות חליפות כאלו. כשאמרו לו במעבדה, שיפרסם זאת בציבור שבדגם פלוני יש שעטני, כדי למנוע מאנשים ללבוש את החליפה, החל היבואן לתרץ את עצמו בתירוצים שונים [שלא מכר כ"כ הרבה, ולא הכל מכר ליהודים וכו'], וכנראה חושש על שמו, ומנסה להתנער מזה.

שאלתנו היא, האם אנו מחויבים לפרסם את הדבר [בניגוד לדעת היבואן], מאחר והפרסום עולה כסף רב, וגם יש ספק אם זה יועיל, כי מי שאינו שומר ת"מ הפרסום לא יועיל לו, ומי ששומר ת"מ בלאו הכי צריך לבדוק כל חליפה שקונה, רק יש כאלו שמחמת חסרון ידיעה אינם יודעים שצריך לבדוק, האם אנו צריכים להשקיע כסף כדי לפרסם דבר זה. תשובה. אינם חייבים לפרסם כי על מצות תוכחה א"צ להוציא כסף, וכל אחד שקונה בגד צריך בעצמו לבדוק אם יש לזה תווית שהבגד נבדק משעטני. ואם אין תווית, צריך לברר במעבדה אם עלול להיות בבגד זה שעטני, וא"כ צריך לבדוק.

מקורות ונימוקים

בקובץ 'ווי עמודים וחשוקיהם' (גליון נד עמוד לח) נשאלנו ביצרן בגדי ילדים, שנתגלה לאחר תקופה שהמכנסיים ששיווק היו עם שעטני, והיו שרצו לומר דמכין שהמכנסיים מיועדות רק לילדים והם אינם עוברים באיסור, לכן א"צ לפרסם בעיתון על השעטני, והאב אינו יודע מזה, ואין לו דין חינוך.

והארכנו שם, דצריך לפרסם את המקרה מכמה טעמים, מהלכות חו"מ - כיון שיש כאן מקח טעות, שהרי מכר להם דבר שיש בו איסור דאורייתא, א"כ המכירה היא מקח טעות, והכסף שיש לו מהמכנסיים אינם שייכים לו, שהרי קיבל כסף בטעות, ולכן צריך להחזירם ללקוחות והם יחזירו לו המכנסיים.

מהלכות יו"ד - בשעטני אין צריך דעת כלל, ואפילו הלוש כלאים בשוגג עובר על איסור, ולכן אפילו בקטנים שייך איסור כלאים, ונכללן באיסור, וגם כלאים דרבנן אסור לקטנים, יעו"ש באריכות.

מהלכות או"ח - ידוע מה שכתבו הספה"ק שהלבוש שעטני אין תפילתו נשמעת, וזה נרמז באותיות 'שטן עז' [עיי' בריקנאטי (ויקרא יט, יט), וברשות הצ"ח (דרוש ח אות ו), ובדברי הגאון רבי ישראל יעקב אלג'ז'ל בספרו שלמי ציבור (דיני נטילת ידים שחרית סימן ג), ובשו"ת השיב משה (או"ח סימן ז), ובספר יסוד ושורש העבודה (שער הכולל, פרק יח)].

ואם כן כיון שחומרת האיסור גדולה כ"כ זה מעכב את התפילה, ומסתבר שזה מעכב גם את תפילת הקטנים, ע"כ גם אם נאמר שאין כאן מקח טעות, ושקטן אין לו איסור לבישת שעטני, מ"מ בוודאי שזה מעכב את תפילתו מלעלות, ובוודאי שחייבים להודיע זאת, יעו"ש בארובה.

אולם שם היה מדובר שהיצרן הוא שומר ת"מ, והשאלה היא אם הוא מחויב לפרסם זאת, והתשובה היא שכן, אבל בעניינו שהיצרן אינו שומר ת"מ ואינו רוצה לפרסם, יש לדון אם המעבדה מחויבת לפרסם זאת.

והנה הפמ"ג בספרו תיבת גמא (חקירה ד) דן, דהרי צריך להוציא עד חומש ממונו בשביל קיום מצות עשה, וכדי לא לעבור על לאו צריך להוציא כל ממונו, ומה הדין במצות תוכחה האם הוי מצות עשה וצריך להוציא רק עד חומש ממונו, או שמא כיון דאיתא בשבת (דף נו ע"ב) שכל שהיה לו למחות ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאלו חטא, א"כ חייב להוציא כל ממונו עבור זה.

ומאידך בפתחי תשובה (יו"ד סימן קנ"ה) הביא את החקירה של התיבת גמא וכתב: 'ועיי' לקמן (סימן שלד סעיף מח בהג"ה) דמשמע שם דאף אין חשש סכנה אין צריך להוציא ממונו, וכן הלוש כלאים כתב מי שיש בידו למחות א"צ להוציא ממונו על זה, והשמיט במקום שיש סכנה, עי"ש.

ואולי גם לא כדאי לפרסם זאת, כי יתכן שיהיו יהודים שיראו את הפרסום הזה ולא יורקו את החליפה, ואם עד עכשיו היו שגוים, כעת יהפכו למזידים, וא"כ אולי זה יועיל לחלק מהאנשים, אבל זיק לחלק אחר.

אלא שטעם זה אינו, וכמו שכתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סימן לו) לגבי בית הכנסת של אנשים פשוטים שלא יודעים את ההלכה שאסור להפסיק בדבור במוסף של ראש השנה עד לאחר התקיעות, אם להודיע זאת, כי יהיו חלק מהאנשים שלא יקבלו ואז יהיו מזידים.

וכתב, שאם יש בין הציבור מי שיקבלו, צריך לומר להם שאסור, אף שידוע שאיזה מהם לא יקבלו ויהיו מזידים, דבשביל קלקול אלו שיעברו במזיד ויעשו כמזיד, אין לקלקל לאלו שיקבלו, שהרי כשלא יודעים יעברו בשוגג שהוא ג"כ איסור וקלקול, ולכן בביהכ"נ שאפשר שיש גם כאלו שאין יודעים שאסור להפסיק ויעברו בשוגג, וכשיכריזו שאסור להפסיק יקבלו ולא יפסיקו, צריך להכריז.

אלא שיתכן שמשמע אחר צריך להכריז על כך, שאמנם אדם פרטי אין צריך להוציא כסף על מצות תוכחה, אבל יתכן שאם זה מעבדה ציבורית, יש להם גם אחריות ציבורית, ולכן צריכים להפריש סכומים מיוחדים מדין הבדיקות עבור הודעת לציבור, כדי להזהיר את הציבור שלא יכשלו.

אולם נראה שגם מעבדה ציבורית אין זה מתפקידה, כי הם ממונים לבדוק שעטני, ואם יחייבו אותם גם לפרסם מודעות על שעטני שיש בחליפות, זה עלול להחליש את תפקידם, כי גם כך הם עוברים יותר לשם שמם מאשר רוחם כספיים, ולכן אינם צריכים לפרסם.

ויש לדעת שלדברי המעבדות, איסור שעטני הוא איסור שלעצור נפשו מאד גם בזמן הזה, ובכל יום מוצאים בגדים שיש בהם שעטני, ויש טעות נפוצה בציבור שרק בגדים של צמר יש בהם שעטני, וזה לא נכון, ולאחרונה מוצאו מכנסיים שלא עשויות מצמר, והתפירה של הסוגר היה עשוי מצמר ופשוטים, וזה היה שעטני גמור. ויש לקנות רק בגדים שיש בהם תווית שנבדק משעטני, או לברר במעבדה אם עלול להיות חשש שעטני בבגד זה ואם כן לתת אותו לבדיקה.

יש צרה כזו 'ותם לריק כוחכם', הכח שלכם ילך לריק... לכן קוראים לו רבינו תם, הוא סילק מהעולם את הצרה הזו של 'ותם לריק כוחכם'... מדוע? איך הוא סילק? ישמענו התלמידי חכמים, בני הישיבה היקרים מזדה ומפז: חיתה תקנה פעם בעם ישראל מאז ומתמיד, אשה שמתחתנת עם בעל, והאשה הביאה נדוניה, והאשה נפטרה, יורש אותה הבעל. והצער הוא נורא, אביה אומר לא רק שאיבדת את הבת שלי, אני גם איבדתי את הרכוש שלי... לזה קוראים 'ותם לריק כוחכם'... זה צרה נוראה, שהבח הולך לריק... היה לו בת, והתחתנה, ונפטרה, וכעת אביה מאבד גם את בתו וגם את כספו... בא רבינו תם, ואומר: לא, בדור שלנו זה לא יכול ללכת, הוא תיקן תקנה שאם האשה נפטרה והשאירה כסף, הכסף חוזר לאבא שלה! רבינו תם, איזה כח אדיר היה לו, זה לא בשביל הדור שלנו, לכן קוראים לו רבינו תם, הוא סילק את הקללה של 'ותם לריק כוחכם'... זה ממש מיידיעק! הוא לוקח גמרא ופוסקים, ואומר לא! והאלוקים אומר שהוא צודק! הוא שולט על התורה ועל העולם, מי שולט על העולם? רבינו תם, הקב"ה אומר, נתתי לכם את התורה, ואתם שליטים, ואני שומע למה שאתם אומרים... אתם יקרים מזדה ומפז, אם יש ת"ח שאומר דברים - ותם לריק כוחכם - הוא לוקח את זה... בכל דור דור יש גדולי עולם שעושים את זה, שמסלקים את הקללות, זה הכח האדיר שיש לתלמידי חכמים.

ר' נתן זצ"ל, סילק את 'ותם לריק כוחכם', הוא היה מומחה לקחת שבורים ורוצצים, והם יצאו ממנו שמוחים... נידול לחיים, הכרת הרבה הרבה שנים, וראיתי את הכח שיש לו, כמו ששמענו לפני זה מהרהש ישיבה שליט"א, היה לו כח אדיר של אמת, של רצון, כמו הדברים ששמענו כעת מהרהש ישיבה. היה לו כאלה מעלות עצומות.

אני לא ראיתי אותו אף פעם מתרגז, הייתי אבדל לחיים, חבר טוב מאוד, לא זזנו אחד מהשני... לא זוכר כעם שר' נתן כעס או התנאה על משהו, אני לא ראיתי! מה כן ראיתי? ראיתי עליו שהוא שובר את 'ותם לריק כוחכם', צרה מאכזר וצרה מסאן, אדם נשאר בלי כלום... ר' נתן עשה שישאר עם הרבה הרבה אמונה ובטחון וחיוזק... וזה כח שהקב"ה נתן לגדולי ישראל.

***

התלמיד חכם, איך צריך להידאג? כתב הרמב"ם פ"ה מהלכות דעות, איך הוא נראה באופן חיצוני, הוא צריך להפיק, כשהוא הולך ברחוב, כלם צריכים להגיד 'אני רוצה להיות אחד כמוהו'... ישמענו הת"ח: מלבש ת"ח, מלבש נאה ונקי, ולא ילבש לא מלבוש מלכים ולא בגדי זהב וארגמן, שהכל מסתכלים בהם, ולא מלבוש של עניים, שמבזה את לבושיהו, אלא בגדים ביוניים נאים... הת"ח חייב להיות 'חתיכת אור'! כשהוא הולך ברחוב, לא ללבוש בגדים בזויים, המושג"ב מכנה את המחבר 'דשכבה' ג', ואת הרמ"א 'מוריני', מה קרה? מדוע פה שם כזה ופה שם אחר, המושג"ב ממעמיד התורה של העם היהודי! החזו"א מנה את מעמדי התורה, הרמב"ם והר"ף והרא"ש, ולבסוף כתב את המשג"ב... מי ששאל את השאלה הזו: המושג"ב עצמו, והוא משיב, התואר רבן של כל בני הגולה, זה משום שבשעה שמרן כתב את השו"ע לא היה חולק, הוא היה רב של כל בני הגולה. אבל כשהרמ"א כתב 'הגאון מורינו הרב', הוא כתב רק לבני אשכנז ולא לכלם, אז הוא לא רשכבה"ג... התואר זה לא לפי כמו מה שאנחנו רגילים לפי הגדלות של האדם אלא מה תפקידו של האדם בעולמו, התפקיד של מרן השו"ע להורות הלכה לכל בני הגולה, והרמ"א כתב רק לבני אשכנז, ולא לכל בני הגולה.

***

תראו אני רואה את המקום הזה, פה יש הרב אברמסקי, פה אני הקטן זכיתי לשבת ושתיתי קצת בצמא את דבריו, ופה יש המשגיח לידו, כל מילה של הרב אברמסקי היינו יושבים ומלקקים את האצבעות... ב'אנחנו כורעים' כשהיה כורע אפיים בימים נוראים, היה מתפלל שלא יכשל בפסקים לא נכונים בסידור גיטין וכו', וגם פחד מאוד שלא יבינו ממני דברים לא נכונים. וכן שהמציאות הידועה כשרות בלי חשש חמץ. אני זוכה כעת להופיע פה במקום הקדוש הזה, הא, מתחשק לי לדבר על רבי אייזיק, על הכל... אבל מה שהלכ חושק, הזמן עושה... אני נזכר, שפעם אחת ראש הישיבה ר' מרדכי שולמן זצ"ל ראה שמישהו עוזב את השיעור של הרב אברמסקי, אז הוא אמר לו: 'אם תחיה מאה שנה, לא תגיע למה שהוא הגיע, אז למה אתה עוזב את השיעור שלו?'... אני רוצה לברך את התלמידי חכמים, ב"ה נמצא פה הראש ישיבה, יכולים פה לדלות מעיינות של תורה, המקום הזה היה מלא עם תורה.

היה פה ת"ח אחד, הגאון הגדול ר' עמרם זקס זצ"ל, היה לו פה מתוק מדבש, אני חושב שגם עליו היה אפשר לומר 'איש מתוק'... המקום הזה כ"כ קדוש, באורות מים חיים היה אפשר פה לשאוב יום יום מהדברים של הת"ח.

אנחנו היום נמצאים בעת צרה גדולה, שריפות פה, שריפות שם, לא יודעים לאיפה אנחנו מועדים... המבטח שלנו שאנחנו סומכים זה עליכם, התלמידי חכמים היקרים והאהובים, יקרים מפז ומפנינים, זה אתם, הלימוד שלכם, וההתנהגות שלכם, זה בשבילנו...

אני רוצה להגיד לכם, שר' נתן ילד הרבה זכויות, הוא בשמים כעת, והוא בא למקום הזה, הוא יתן חיים לראשי הישיבה שליט"א, ולכל בני הישיבה שילכו בעקבותיו. מה אמרנו? - השם שלו היה מתוק, זה אומר רש"י, מי שנפגש איתו יוצא בטעם טוב, ככה צריכים להיות כולנו. הקב"ה יעזור שהמשפחה, וכולנו יחד, נזכה לראות את משיח צדקנו במהרה בימינו, ולעלות במעלות התורה ליראה מאת ה', כל טוב, ותהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

מרן רבינו שליט"א הביחל ישיבת סלבודקה בשעה שהשריפות השתוללו בשבוע שעבר: "אנחנו בעת צרה גדולה, המבטח שלנו זה אש התורה!"

בדברי הספר שנשא רבינו שליט"א על ידיו ורעו הגאון רבי נתן פלוצ'ק זצ"ל, אמר בין הדברים: "אנחנו היום נמצאים בעת צרה גדולה, שריפות פה, שריפות שם, לא יודעים לאיפה אנחנו מועדים... המבטח שלנו שאנחנו סומכים זה עליכם, התלמידי חכמים היקרים והאהובים, יקרים מפז ומפנינים, זה אתם, הלימוד שלכם, וההתנהגות שלכם, זה בשבילנו..."

בעצרת מספר ככלות השלושים להסתלקותו של הגאון הגדול **רבי נתן פלוצ'ק זצוק"ל**, מראשי ישיבת סלבודקה, נשא דברים ידידו ורעו 'בלחט' א"ר מרן רבינו שליט"א, אשר האריך בדברים על הנפטר הגדול זללה"ה, וכמו כן חיזק את בני הישיבה, באמרו כי המבטח שלנו נגד כל השריפות - הוא אש התורה הקדושה!

להלן התמלול מדברי קדשו של רבינו:

שמענו מראש הישיבה [מרן הגרמ"ה הירש] שליט"א דברים נפלאים ממש, צריך לחקוק אותם על הלב... אנחנו רגילים, שכשרוצים לתאר בן אדם, יש לנו נוסח, הגאון, הצדיק החסיד, התמים, כל מיני תארים שאנחנו מתארים בהם בן אדם. אבל בתורה כתוב עוד תואר חדש לאדם גדול, לא יאומן... הפסוק אומר (ישעיה סה, ח): 'לֹה אֶמְרָה הַכֹּהֵן, וְיִצְחָק הַתִּירוֹשׁ בְּאֶשְׁכֵּךְ וְיִשְׁכַּל וְיִצְחָק אֶל תִּשְׁחִיתוֹתָי כִּי קָרָה בִּי בְּאֶשְׁכֵּךְ לִמְנוּ עֲבָדִי בְּלִלְתִּי הַשְׁחִית הַכֹּל', אומר שם רש"י דבר נפלא ממש: 'תירושו. זה נח, שהיה מתוק'. כתוב כאן דבר חדש שלא שמענו, על נח, לא רק צדיק או חסיד, אלא שהיה איש מתוק... למדנו כאן תואר חדש...

אני חושב לבאר את הדבר, שהכוונה על אחד שכל מי שעושה עמו מפגש, הוא משאיר אצלו טעם טוב... הראשונים מתארים מי זה היה המהר"ם מינץ, ומובא שהספידו אותו והכתיירוהו כגדול המורים בעם היהודי, וכן אמרו עליו שלא דיבר עמו אדם מעולם, והלך מלפניו ריקם... לא היה בן אדם שדיבר עם מהר"ם מינץ, שאחרי הדיבורים יצא ריקם, או ששמע לימוד, או שראה איזה חידוש, או דבר צחות, הכל כפי הבנת המקבל. אבל כל אדם יצא ממנו עם הרגשה טובה, איך קוראים לזה? מתוק! זה הפשט ברש"י, שנוח היה איש מתוק.

בהלכות סעודה כתוב, שאדם אוכל דברי מתקה, אומרים הפוסקים מה זה דברי מתקה, כל הדברים הבאים לאחר המזון כדי להשאיר טעם טוב בפה, נקרא דבר מתקה. דבר מתקה זה לא 'סוכריה', זה עברית משובשת... אלא כל דבר שמשאיר טעם טוב בפה, וזה הפשט במה שאמרנו על מהר"ם מינץ... כשמדברים על ר' נתן זצ"ל, אז כל כך מתלבש עליו, לא היה אדם שיצא מלפניו בלי הרגשה טובה, הוא היה מתעסק כאן בישיבה וגם בכל מקום אחר, באו אליו בחורים שבורים ורוצצים, זה כואב לו כן, וגם יתומים באו אליו, אני לא ראיתי אף פעם שר' נתן מדבר עם משהו, ושלא יצא ממנו עם טעם טוב, טעם מתוק בפה, לזה קוראים מתוק, מי שנפגש איתו - הרגיש מתקיות...

זה היה הסגולה של ר' נתן זצ"ל, שהכרתו הרבה מאד שנים, וראיתי וידעתי פה בישיבה ובכל מקום, היו באים אליו אנשים שבורים, ויצאו מאיתו עם דברי מתקה... דברים מתוקים! תואר חדש שתורתנו הקדושה מדברת עליו.

***

בני הישיבה המסולאים מזדה ומפז, לנו יש הרי קצת עסק עם רופאים, הכרתו בן אדם מלומד גדול מאד בחכמת הרפואה, וניחל את המחלקות הגדולות בבתי החולים בארץ, שלטון מלא בכל חכמות הרפואה, והוא הגיע לגיל הפרישה, שצריכים לעזוב...

שאלתי אותו את המלומד הזה, במה כבודו עוסק היום? אז הוא אמר לי, אני מנגן על גיטרה... יש לי גיטרה והוא מנגן בה... שאלתי אותו בפליאה: זה מה שאתה עושה היום?! והוא השיב לי, 'יצאתי לפרישה, אז היום אני מנגן'...

אמרת בלבי: אי א"י... איך נראים גדולי ישראל, פורחים ומשגשגים בימי הזקנה והישיבה, רודפים אחריהם ברחוב כדי לשמוע איזה ווארט מעורר, רודפים אחריהם...

אני זוכר איך ישבתי פה בתור בחור, ופה ישב מר"ד מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל, אני זכיתי לשבת מולו, ראיתי איך רדפו אחריו מכל העולם כולו, ראש הישיבה מרן הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל כ"כ דאג לבריאותו, כי רדפו אחריו, בגיל זקנה... ואילו אותו רופא יושב עם גיטרה...

אני רוצה רק להגיד מה ההבדל בין גדולי ישראל, משכמים לפתחם מצטופפים מסביבם, לשמוע עצה או תירוץ או קושיא, או כל דבר... אני זוכר איך סיפיר כיצד מלכת אנגליה כיבדה את הרב אברמסקי, כשהיה הרב בלונדון...

ראיתי אדם פורח, בעת זקנה, משגשג... דברי מתקה, נחלים ממנו... רודפים לשמוע כל מילה שלו, כל מילה שלו מרגלית, לעומת זאת בישאר אמונות העולם, יושבים עם גיטרה, זה חמוד מאד, אבל אפס, חתיכת כלום... זה מה שכתוב, דשנים ורעננים היו, להגיד כי ישר ה', צורי ולא עוולתה ב...

***

אני רוצה לספר לתלמידי חכמים הצעירים, ישמעו הת"ח הצעירים דבר נורא: איך קראו לרבינו תם? השם המקורי היה יעקב, רבינו יעקב. משהו ידע שזה שמו? בודדים בעולם, כולם קוראים לו: רבינו תם... מה הפשט? את השאלה הזו שואל בהגהות המהר"ר, הוא מספר סיפור: נתגלה לו בחלום, ואמרו לו למה נקרא רבינו תם כן, מפני שתקן דברים שהם העבירו את הגזירה של 'ותם לריק כוחכם'...

יש צרה, היום רח"ל אני שומע מה שהולך, צריכים רחמים מרובים, אני שומע שריפות פה, שריפות שם, איום ונורא מה שהולך ברחובות, מה שאני שומע...

אחורה נא חידה

איזה דבר, מותר לעשותו בימי הספייה, ואסור לעשותו בל"ג בעומר?

(התשובה לחידה, א"ה בשבוע הבא, החידה מאת ידידנו הרב אהרן חזני שליט"א)

תשובה לחידה מגיליון קודם: קי"ל (ש"ע א"ח סימן לא ס"א) שבשבת ויו"ט אסור להניח תפילין, מפני שהם עצמם אות, ואם מניחים בהם אות אחר, ה"ז זולזול לאות שלהם, וגם עובר על 'כל תוספת' (משנ"ב שם). מתי מותר לכתחילה להניח תפילין בשבת קודש?

תשובה. א. ההולך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת, מונה ד' ימים מיום שנתן אל ליבו שמכתיב ומקדש השביעי בקידוש והבדלה (ש"ע א"ח סימן שדמס"א, וביא"ר שם שחייב להניח תפילין גם ביום שמקדש בו, שהרי אזלינן בתר רוב היום שהם ימי חול, יע"ש. ב. המוצא תפילין בשבת בבדין, במקום שאין משתמרים, מכניסין זוג זה דרך לבישה (ש"ע א"ח סימן שא"ס סעי' מב). ואף ששבת לא זמן תפילין, מ"מ אינו מכין בלבישתו לשם מצוה (משנ"ב ס"ק קנח). ג. חופשי שאינו יודע איך מניחים תפילין לבנו, ורק בשבת יכול לבוא לרב שילמדנו איך מניחין תפילין, התיר בציצין אליעזר (ח"ח סימן ה) בצנעא, דדוקא לשם מצוה אסור, וכאן אינו לשם מצוה אלא כדי להתלמד (ומצד מוקצה, הרי זה לצורך גדול). יע"ש. ד. מי שמתו אחיו מחמת מילה, יתכן דצריך להניח תפילין בשבת, דהרי אינו עושה בריית מילה מפני הסכנה, וא"כ יש לו רק אות אחת בלבד (עי' סמ"ג עינין סימן ג). אמנם למעשה פסקו התורה"ד (פסקים, סימן קח) והדו"ב (ח"ו סימן ב) אפלים (שלי) והברכי יוסף (א"ח סימן לא סק"ב) ולא פלוג, ואינו מניח תפילין בשבת, יע"ש.

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א, ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון ה"ל, או בכתיבת מייל 3126877@gmail.com, ובפלאפון 0533126877.

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעורי יומי בדיקת שבת ועוד, בקו "שיח יצחק", 04-376-0582, או 072-380-9348. מדי עית"ק יעדיקן בקו האם ישירה מרן שליט"א בשבת הקדושה בדימת אלחנן

דרכי יושר

מתורת מרן הגאון רבי מאיר גריינימן שליט"א

בענין נוחש

לא תנחשו (כ"ו)

פרש"י כגון פתו נפלה מפיו צבי הפסיקו בדרך, היינו שעושה מומנו נוחש שלא לצאת לדרך או שלא להתחיל במלאכה כב"ד סימן קע"ט ס"ג ע"ש, וע"י שם בס"ד ברמ"א אם מותר לעשות לו סימן בדבר שיבא לעתיד כמו שעשה אליעזר עבד אברהם או יהונתן, וע"י חולין צ"ה ב', וכמדומה שאצל מרן החזו"א זללה"ה כשה"י איזה עיכובים בדרך נסיעה או שלא מצא את מי שה"י צריך לפגוש אחרי ההשתדלות, ה"י נמנע מזה (והוא קצת כעין בית תינוק וכו'), והיינו שיש הרגשה מההשגחה פרטית, לעזוב ולא להשתדל טפי. וכמה פעמים אמר מרן החזו"א שיש להזדרז ביותר ללמוד במוצאי ש"ק ובראש חודש לסיון טוב, וע"י ברמ"א שם לענין לעשות סימן טוב.

בענין קימה בפני זקן אשמאי

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן (ל"ב)

בקדושים ל"ב ב' איתא איסי בן יהודה אומר מפני שיבה תקום אפי' כל שיבה במשמע כו' אמר ר' יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה, והיינו אפי' זקן אשמאי (אם אינו רשע), וכתב הרא"ש דשיבה הוי מבן שבעים והיינו כדתנן באבות בן שבעים לשיבה, והרמב"ם בפ"ו מת"ת ה"ט לא כתב שיעור בשנים רק כתב סתם מי שהוא זקן מופלג בזקנה, והן נכון דדבר שלא הוזכר בגמ' אין דרך הר"מ לכתבו אבל מ"מ יש לע"י כיון דסו"ס הוא תנאי בעיקר צורת המצוה ואם היה סבור כהרא"ש הו"ל להזכיר וכ"ש שזה נלמד ממונתי דאבות.

ונקדים לבא לפירושא דקרא דהנה אונקלוס פירש מן קדם דסבר באורייתא תקום ותהדר אפי' סבא והנה עשה הזקן דקרא לבא בשנים והשיבה לחכם, וכתב הרמב"ן שמשמעות דבריו שהוא סובר כת"ק וריה"ג דשיבה בעי שיהיה חכם אבל לא קי"ל כן אלא כאיסי דכל שיבה, וזקן, ביניק וחכים, וסיים הרמב"ן ז"ל ויתכן שיהיה ג"כ דעת אונקלוס אבל יתרגם יניק וחכים בשיבה דאיתא זקן וגלי בשיבה שבכללה כל השיבות בין שיבת התורה בין שיבת הימים עכ"ל, ואכתי שבכללה כל השיבות בין שיבת התורה בין שיבת הימים עכ"ל, ואכתי צריך טעם לתרגם יניק וחכים דוקא בשיבה, ובזקן ג"כ מ"ט תרגם סבא, ולכאורה יש לפרש או דוקא מתפרש בימים וגם שיבה יש לו להתפרש אף בימים וכיון דשינה קרא כאן לשון שיבה וכאן לשון זקן, לומר דבשיבה עיקרו אחכמה, דפשטות תיבת זקן קאי בימים כדכתיב ויהי כי זקן יצחק וגו' ועוד, או דנפרש דזקן מתפרש תרומייהו גם ימים וגם חכמה כדיליף בגמ' ושמעינן דגם שיבה ממילא מתפרש בתרומייהו ומ"מ תרגם חכם בשיבה דעיקרו לחכמה קאי יעו"י משל"כ כ"ט תפארת בחורים כחם והדר זקנים שיבה ופ"י הראב"ע ושיבת הזקנים בחכמה היא הדרם יעו"י, וזקן עיקרו בימים כדכתיב קראי וכדאמרי אינשי.

ואפשר לפ"ז דהא דתנן באבות בן ע' לשיבה אינו דכל בן ע' נקרא שיבה אלא דמעלת מודריגת שיבה היא בבן ע', וכולהו סדר הראוי להיות נקט כמו בן מ' לבניה ונ' לעצה וה"ה בן ס' לזקנה דהוי מעלה וכן ראוי להיות, ולפ"ז מלת שיבה היא מעלה של ריבוי וע"י שהוא בא בימים ואתו החכמה, זהו הדרו בבן שבעים, אבל זקן אשמאי דלית ביה רק ריבוי ימים בלי צירוף המעלה אין לו הכרח להיותו בן ע' דאין בזה משום הדר השיבה שמצטרפת רק ע"י שניהם חכמה וזקנה להקראות בשם שיבה, אלא בפשוטו אם היה כתוב רק שיבה בקרא ולכו"ע מתפרש אף באשמאי אחרי שאין הכרח לפרש חכם בן ע' במלת שיבה, היה מתפרש בא בשנים, ואולי להכי לא כתב הר"מ שיעור דבן ע', ומש"כ הר"מ המופלג בזקנה אפשר דכלפי חכם נאמר כמו דחכם בעי שיאה

בדברי הרמב"ם דטריפה פסול ונלמד מ'יעמד חי

והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי (ט"ז י')

הרמב"ם בפ"ה מעבודת יו"כ כתב דטריפה פסול משום שנאמר יעמד חי, ובלח"מ תמה מהא דחולין י"א ב' דאין הגורל קובע, וע"י מל"מ דמהא לא נדע בנטרפה לאחר הגרלה ע"ש, והנה מלבד דלא נודע מקור הר"מ לדרשא זו, מבואר בפרש"י כאן בשם התו"כ דמיעמד חי נלמד דשילוחו למיתה דיעמד חי עד שישתלח ע"ש, וברמב"ן בביאור ענין הגורל שלא יהא הכהן מקדיש אותו לעזאזל שזה כעובד אליו ונודר לשמו אלא מעמיד אותם לפני השם וע"י הגורל הוי כבא הדבר מאת השם לתת לעבדו וכתב שם וגם אחרי הגורל היה מעמידו לפני השם לומר שהוא שלו כו' כמו שאמר יעמד חי לפני וגו' יעו"י, וז"ל יעמד חי אינו איזה יתור ואיזה משמעות לדרש, ועכ"פ צריך מקור מוחזק לדרוש מזה דרש וצ"ע, וע"י בחי' הגרע"א ליישב הסוגיא דחולין שלא דרשו מיעמד חי ויישוב דברי הר"מ שכתב ללמוד מיעמד חי ע"ש.

בביאור דברי הרמב"ן במצות עשה דקדשים תהיו

קדשים תהיו כי קדש אני (י"ט ב')

ע"י רמב"ן שהענין לקדש עצמו עד שיגיע לפרישות ושלא יהיה כנבל ברשות התורה יעו"י, ש באורך.

ובכתובות ק"ד א' בתוד"ה לא וכו', עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו כו', אם כי בפשוטו י"ל שצריך תפלה להתגבר על יצרו או שלא ישל לפעמים, אמנם י"ל עוד כי ישנם דרכים הנצרכים לבריאות, כל אחד לפי טבעו, וכמ"ש הרשב"א בתשובות ע"י שע"ת או"ח סימן תקנ"א סעיף ט"ז, ואין הדברים מתאימים עם קניית דברי תורה שצריך מ"ח קנינים וכתב בחזו"א בספר אמונה ובטחון שכולם יציאה מגדרי הטבע כו' עד שלא יתן שנה לעיניו ותנומה לעפעפיו, ואילו מדרך הבריאות כתב הרמב"ם שדי לו לאדם שישן שלישן דהיינו ח' שעות, ואה"נ שבשביל תורה א"א לנהוג כפי הצורך לפי הטבע וכמ"ש במיעוט שינה וכו' וכמ"ש הארה"ח ריש או"ח יעו"י, וצריך תפלה לסייעתא דשמיא שלא יוכרח להתנהג ברחבה כדי שלא יחלה ולפעמים יש אדם שצריך התפנקות במעדנים לפי טבעו (או הרגלו) [וכבר הוזכר כזאת והובא לעיל פרשת אחרי], וכן עזרא שתיקן טבילה כו' שלא יהו ת"ח מצויים כו' יש לפרש נמי כנ"ל שלפעמים צריך לכך כדי שלא יבא לידי הרהור וכיו"ב (וע"י רש"י ב"מ ק"ז ב' ד"ה נזקק), וטורח הטבילה תעזרהו לשנות טבעו ודרכו, ומיהו כל הני מילי הם בגדר שיש לאדם להשתדל כפי יכלתו להתעלות וא"א בב"א לעלות כראוי, ואדרבה יש בשם הגר"א ז"ל באבן שלמה פ"ד אות י' שיש נפילה מוחמת שרוצים לקפוץ בפעם אחת למדרגה עליונה.

ובזה יובן מ"ש הרמב"ן ריש פרשת קדשים שזו מצות עשה דקדשים תהיו להתנהג כפי המצוה והראוי ולא מותרות ויעו"י, שם ג"כ בהך דתיקון עזרא הנ"ל, ולכאורה הרי המדובר לת"ח וכי צריכים לתקנת עזרא שלא לעבור על מצות עשה דאורייתא, ולהנ"ל הרי צריך השתדלות תמידית וצריך לפעמים גדר כדי שיוכל להתעלות וכ"א לפי דרגתו, ואה"נ שזו כונת המ"ע אבל לכאורה לא בכל ענין מיקרי בכל אחד ואחד שכבר עבר על המצוה, אא"כ הוא במצב שכבר ראוי לחיובו לפרוש מיד וצ"ב.

חכם טפי משאר העם, ה"ה זקן מופלג בזקנה, ואין בן ס"ט קם לבן ע' ולא בן ע' לבן ע"א כיון דאינו מופלג ממנו, ואולי דתלוי במצב הזקנה בגופו ובכוחותיו ואם הזקין כשמואל הרמתי אולי דהוי בגדר זקן מיהו י"ל דלפני בן ששים לא כיון דלא אשכחן שם זקנה אלא מבין ששים וכ"כ בשם האר"י ז"ל דמצוה לקום מפני בן ששים, מיהו בב"ב ע"ה א' משמע דאין מלת שיבה מתפרשת בפחות

מבין ע', ואולי דבן ע' הוי בגדר זקן ומ"מ א"א לקבוע שיעור זה אחרי דתלוי בהפלגה ואין בן ס"ט קם לפני בן ע' דבעי מופלג ממנו ותמונת המצוה בהפלגה ואינה בשיעור מיוחד לפ"ז כמו נשיא ומלך ומיהו הא ודאי דפחות מבין ע' אינו שיבה, ובן ע' הוי שיבה וכדתנן באבות, שו"ר במנ"ח מצוה רנ"ז לגבי בן ששים להחמיר כהאר"י יעו"ש, וצע"ע בכ"ז.

שיחת יושר

דקדוק הלכה

כתוב ברבינו יונה על אבות (פרק ד') על הלומד על מנת ללמד - פ' חס ושלוש שאין זה מדבר בלומד על מנת ללמד ולא לעשות שזה אין מספיקין בידו לא ללמוד ולא ללמד אלא על מנת לעשות איסור והיתר כמשמעו לא שיטרח ויעיין הרבה אולי ימצא איסור בדברים המותרים אך לוקח הדברים כפשוטן מפני כך אין מספיקין בידו אלא כפי מחשבתו ללמוד וללמד. והלומד על מנת לעשות מספיקין בידו ללמוד וללמד ולעשות - ר"ל שדעתו לפלפל בלימוד כדי לדעת אמנת הדברים ורצונו לטרוח כמה ימים ושנים להשיג דבר קטן ולנהוג עצמו על פי האמת הרי זה למד על מנת לעשות. שכל עיקר מחשבתו אין כי אם אל המעשה להיות אמת. ולפיכך מספיקין בידו ללמוד וללמוד ולעשות שהכל בכלל המעשה.

היתה פעם שהחזו"א הוצרך לגלות לאחד את המצב שלו (לתועלת עינין מסוים) והוא כותב לו במכתב "...בהזמנות זו רצוני להגיד לכת"ר כי כמעט כל מה שאני עושה אני אנוס ע"פ הדבור, בהיותי שבור ורצון כל הימים ולא זכיתי לשום עונג מתענוגי החיים נוסף לכאבי הגוף ושבירתו כל הימים, העונג היחיד הוא

לי לעשות רצון קוני ואין לי צער יותר גמור מכשלון בעון, רבותי למדוני כי בכל תנועה צריך להתיעץ עם חלקי השו"ע ואין אני בן חורין לעשות דבר מבלי עיון בהלכה מן ההלכות הנוגעות לתנועות הנידון".

פעם הביא לו אחיינו ר' שלמה קרליץ אתרוג ובזמנו היה קשה להשיג אז אתרוג כהוגן, ואמר לו קצת כמו בבדיחותא מה עם לא תחמוד, כלומר שצריך לחשוב שלא עובר בכך על לא תחמוד.

העולם חושב שהחזו"א ה' מחמיר, וצריך להסביר הענין מה זה מחמיר ומיקל ולפי"ז יובן שהחזו"א ה' מיקל, שהרי אם ה' הרמב"ן לומד הסוגיות ויוצא לו לחומרא בכל הסוגיות הרי שזהו ההלכה וכי משום כך הוא יקרא מחמיר, ואילו אם הרשב"א ה' לומד ויוצא לו לקולא וכי בגלל זה הוא יקרא מיקל, רק מחמיר ומיקל זה בדבר שתלוי בשיקול הדעת וצריך להכריע מי שיש לו היכולת להכריע, ובזה החזו"א ה' כוחו להכריע לקולא. חשבתי שמה שחושבים שהחזו"א מחמיר אולי זה בגלל טלטול בשבת וחשמל כשר, כיון שזה מקשה על בני אדם, ואמר אחי הגר"ח זצ"ל כי מי שמדקדק לקיים הכל כהשו"ע הוא מחמיר.

(נערך מתוך שיחה מיוחדת שנמסרה ביום הייארצט'ס ה"ה למרן החזו"א זללה"ה חשון תשע"ט)

משנת יושר

האדם אחראי גם על מעשי חבריו

מתוך שיחת חיווך שנמסרה בישיבת הר"ן בביתר עילית ער"ח אייר

אדם צריך לדעת שכל הדברים שעושה בין העבירות ובין המצוות זה לא רק לעצמו אלא זה משפיע גם על אחרים והוא אשם גם על אחרים, וזה גמ' ביזמא שיש חילוקי כפרה, יש דברים שצריך תשובה ויש דברים שצריך גם יסורין, ויש דברים שצריך גם יוה"כ ויש דברים שתשובה ויסורין ויוה"כ לא מספיק כדי לכפר עליהם אלא רק עם יום המיתה, ואיזה דברים צריך גם מיתה זה חילול ה', ומה זה חילול ה'? כתב רש"י שחילול ה' זה חוטא ומחטיא, וחוטא ומחטיא אנתנו חושבים שזה ירבעם בן נבט, אבל עיי' יומא פ"ז היכי דמי חילול ה' אמר ר' יוחנן כגון אנא אם אני הולך ד' אמות בלי תורה ובלי תפילין, ועל כזה דבר צריך גם מיתה, ולמה בגלל שילמדו מר' יוחנן שזה לא נורא ללכת ד' אמות בלי תורה או בלי תפילין ואם ר' יוחנן הולך ארבע אמות או אנתנו נלמד ללכת חמש.

בתוס' בסוטה איתא שסתם ת"ח תורתו אומנותו ואינו הולך בלי הרהור תורה וממילא צריך לדעת שאנתנו אשמים ואחראים גם על מעשי אחרים ולמשל אם הסדר מתחיל בתשע ואני מגיע בתשע ורבע ועי"ז נגרם רפיון לאחרים אז האשמה הזו מוטלת גם עלי ולהיפך, אם אני מגיע לסדר בחמישה לתשע ונגרם מזה חיווך זאת זכות גם שלי.

ואיתא מחזק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו, יש לנו גם שטרי חובות שאנו מחויבים מכוח מה שגרמנו לאחרים, וצריך לזכור את זה שאנתנו לא חיים לבד או שאנו מזכים גם אחרים או ח"ו להפך אנתנו מחטיאים אחרים אבל בן אדם יגיד מה אני מה חיי לחברי יש כוחות ולי אין כוחות.

אלא שיש גמ' שלא נכון לומר כן והאמת היא שגם לך יש כוחות, וצריך לדעת שהכל כתוב בגמ', וזה כתוב ביזמא דף ל"ה ב' ת"ר עני ועשיר ורשע באין לדין לפני

אומרים מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר עני הייתי וטרוד במזונותיי, אומרים לו כלום היית עני יותר מהלל, והגמ' מביאה את כל העובדה שמכמה שקלים שהרוויח חצי היה נותן לשומר בית המדרש וחצי היה נותן לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו, עשיר בא לדין אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה, אם אומר עשיר הייתי וטרוד בנכסיי אומרים לו כלום היית עשיר יותר מרבי אלעזר בן חרסום, והגמ' מביאה שם שרבי אלעזר בן חרסום הניח לו אביו אלף עיירות ואלף ספינות פעם אחת מצאו עבדיו והטילו עליו אנגריה, והיינו שלא התעסק כלום ברכושו הרב ורק עמל בתורה, רשע אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר אם נאה הייתי וטרוד ביצרי הייתי אומרים לו כלום היית יותר מיוסף, ומייתי את כל העובדה הידועה מניסיון אשת פוטיפר, ומסיים הברייתא נמצא הלל מחייב את העניים רבי אלעזר בן חרסום את העשירים יוסף מחייב את הרשעים.

אך לכאורה יוכלו העני העשיר והרשע לטעון, אני לא הלל אני לא רבי אלעזר בן חרסום אני לא יוסף הצדיק, אך רואים מכאן לא כך, אלא שהאמת היא שאתה כן כמו הלל אתה כן כמו ר"א בן חרסום אתה כן כמו יוסף הצדיק, שהרי כתוב ונמצא מחייב רואים שאתה כן הלל וכן יוסף.

ואפשר לתת משל לזה שהרי אפשר לראות שאפילו אדם שכל השנה נמצא בתל אביב וכדו' ומתעסק בשטויות כשמגיע יום הכיפורים בנעילה לא מכירים אותו, או אם ח"ו יש לו חולה בבית אבא אמה בן בת אז נמצא בבית חולים כל היום עם תהילים, וגם אם הוא רחוק שתמיד משחק בכדורים ושטויות עכשיו בוכה עם התהילים, ורואים מכך שיש לאדם כוחות שאם הוא רוצה לנצל יכול להפוך את עצמו, וזה מה שאמרנו חז"ל הלל מחייב את העניים, שלכל אחד יש כוחות לדרגות גבוהות ובוודאי שאין הקב"ה בא בטרוניה עם בריותיו, אבל צריך לקחת אחריות ולעשות מה שצריך.

לקבלת העלון מידי שבוע ניתן להרשם במייל: 3760435@gmail.com

י"ד ע"י מערכת "קובץ גיליונות" k.gilyonot@gmail.com

מי שיש ברשותו חומר נשמח לקבלו למייל. להנצחות ולהקדשות ניתן לפנות: 053-3145900

עלי דרך

ממך ראש ישיבת חברון רבינו דוד כהן שליט"א

דרך התורה

ואינו רק לאהרן אלא גם לאלעזר בנו. וגם יעו"ש בלשונו של הרד"ל במדרש שם, שכתב "באהרן הכהן היה זה שבכל שעה שרוצה להכנס יכנס, רק שבסדר הזה, אבל לבניו נאמר חוקת עולם אחת בשנה ביום הכיפורים לבדו", ומדויק מאד בלשונו שזה היתר מיוחד לאהרן ולא לבניו.

ונראה לבאר בענין אחר מה שרק אצל אהרן מותר להכנס בכל עת שירצה, דהנה ביאר בפרי צדיק (אות א) דמה שנתייחד יוהכ"פ שבו נכנס כהן גדול לבית קודש הקדשים, כיון שיום הכיפורים הוא יום שהוא בבחינת עוה"ב שאין בו לא אכילה ולא שתיה, שבטלים בו כל עניני החומר, ולכן רק ביום הכיפורים שבו מתעלים ישראל מחושך החומריות יכול הכה"ג להיכנס לקודש הקדשים, ומצאנו עוד ברמב"ן בפרשת אחרי מות (טז, ח) שביום הכיפורים נעשין ישראל כמלאכי השרת, שהם הולכים יחפי רגלים כמלאכי השרת ואין בהם אכילה ושתייה כמלאכי השרת והם נקיים מכל חטא כמלאכי השרת ואהבה ושלווה ביניהם כמלאכי השרת.

ולפי"ז נראה לבאר הענין שאהרן הכהן היה יכול להכנס תמיד אל הקודש, ידיעוין במהר"ל (בדרוש לשבת הגדול) שביאר הענין שמנחת אהרן היתה כולה כליל, משום שאהרן היה כולו קודש קודשים מסולק מן החומר ולכן היתה מנחתו כליל לה' יתברך, והוא שנאמר שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבקות הוא שהוא מסולק מן החומר כמו המלאך, והשל"ה הק' כתב שאהרן הכהן התעלה לדרגה של אדם הראשון קודם החטא [ע' בדבריו פרשת ויקרא תורה אור אות ג ואות יח ובעו"ד וכמ"ש השל"ה בפרשת במדבר תורה אור אות ו], דהיינו הדרגה של האדם המזוכך שקודם החטא, קודם שירד לדרגה החומרית השפלה שלאחר החטא.

ולפי"ז מבואר היטב מה שנתייחד אהרן להכנס בכל עת אל הקודש, שאצל אהרן הכהן היה בחינת יום הכיפורים כל השנה, שהדרגה של ישראל ביום זה שבו מתעלים מחושך החומריות, ואהרן הכהן נתעלה מהמדרגה האנושית החומרית בכל השנה ולכן היה כל השנה בדרגה של יום הכיפורים, ולכן היה יכול להכנס בכל עת אל הקודש בסדר הזה.

בזאת יבוא אהרן אל הקודש - בכל שעה שהוא רוצה להכנס יכנס
"בזאת יבוא אהרן אל הקודש" (ויקרא טז, ג).

בספר גביעי גביע הכסף ובסוף ספר חכמת אדם הביאו את דברי הגר"א שהביא את דברי המדרש רבה (ויקרא כא, ז) "אמר הקב"ה למשה לא כשם שאתה סבור, אלא בכל שעה שהוא רוצה להכנס יכנס, רק שייכנס בסדר הזה", ומבואר בדברי המדרש דאהרן היה יכול להכנס לקודש הקדשים בכל השנה, ולא רק ביוהכ"פ, אבל היה צריך להכנס רק בסדר זה, וביאר הגר"א דענין זה מיוחד רק לאהרן הכהן, אבל לדורות אין יכול הכהן גדול להכנס לקודש הקדשים בכל עת שירצה אלא ביום הכיפורים לבד.

והוסיף הגר"א דזה מדוקדק בלשון המקראות שם, שבכל הפרשה לא מוזכר רק אהרן ולא מוזכר כלל שכניסתו תהיה ביום הכיפורים, ורק בסוף הפרשה נאמר "וכיפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא ידו לכהן", ואח"כ נאמר "והיתה זאת לכם לחוקת עולם לכפר על בני" אחת בשנה", והיינו שאהרן יכול לבוא לכשירצה, ולכן לא מוזכר יוה"כ, אבל הכהן אשר ימלא ידו לכהן אינו יכול להכנס אלא אחת בשנה ביוהכ"פ, וזהו הלשון "לכם" דלכם מותר ליכנס רק אחת בשנה ביוהכ"פ.

ובתוכן הענין שלאהרן הותר להכנס בכל עת שירצה רק שיעשה הסדר הזה, ביאר במשך חכמה כאן עפ"י דברי הספורנו (בסו"פ אמור), שביאר שכל הזמן שהיו ישראל במדבר היו בבחינת יום הכיפורים, שביום הכיפורים נאמר כי בענן אראה על הכפורת, ובכל הזמן שהיו ישראל במדבר כתוב "כי ענן ה' על המשכן", וכיון שבכל הארבעים שנה שהיו במדבר היו באותה בחינה של יוהכ"פ הותר לאהרן להכנס בכל עת שירצה כסדר הזה.

והנה ביאור זה של המשך חכמה הוא ביאור מחזור מאד, אבל צ"ע לפי דרכו, שהוא עצמו הוסיף שם בהמש"ד, דלפי"ז לא רק אהרן היה יכול להכנס לקודש הקדשים אלא גם אלעזר בנו היה יכול להכנס כל זמן שהיו במדבר והיתה השראת השכינה במשכן, וזה אין נראה כלל בדברי הגר"א, שהרי דקדק שהטעם שנזכר בכל הפרשה "אהרן" הוא משום דיש היתר מיוחד לאהרן להכנס בכל עת, ולפי דרכו של המשך חכמה אין זה דין מיוחד באהרן, אלא הוא היתר שניתן בזמן המשכן,

דרך רבותי

הגאון רבי שלום ראובן שרבאני זצ"ל מראשי ישיבת יקרי ירושלים – נלב"ע ג' אייר תשע"ז

מכתב רבינו

אשר היה גדול בתורה ובמעשים עובד ה' בכל כוחו ומשפיע מתורתו ויראתו לתלמידים. ועליו אפשר לומר את דברי הגמרא בברכות רבי יוחנן כי הוה מסיים ספרא דאיוב אמר אשרי מי שגדל בתורה ועמל

בצער רב ובשברון לב אבוא לכתוב כמה מילים של פרידה לידיו"נ ורעי כאח לי הגאון המופלא צדיק וחסיד רבי ראובן שרבאני זצ"ל

בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו ונפטר בשם טוב מן העולם והנה רבי יוחנן היו כל ימיו מסכת רצופה של יסורין שמתו לו עשרה בנים ובזמן שסיים ספרא דאיוב שהוא ספר של מסכת יסורין אמר בסוף הכל אשרי מי שגדל בתורה ועמל בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו ונפטר בשם טוב מן העולם, ודברים אלו ראויים לר' ראובן זצ"ל שחי מסכת נוראה של יסורין ובגמר מסכת זו כשנסתלק מן העולם ראוי לומר אשרי ואשרי חלקו אשרי מי שגדל בתורה שגדל בביתו של הגאון המופלג בכל שטחי התורה בנגלה ובנסתר רבי יוסף שארבני זצוק"ל שזכיתי לגדו על ברכיו אשרי מי שעמל בתורה שכל חייו מסכת רצופה של עמל התורה בלי הפסק ועמל לירד לעומקה של סוגיא ולעיין בכל ענין בעומק העיון בעמל ויגיעה רבה. ואשרי מי שעושה נחת רוח ליוצרו שכל מגמת חייו לא היתה לתועלת עצמו ולכבוד עצמו אלא לעשות רצון רבו ובה נסתלק בשם טוב מן העולם שתורתו ויראתו היתה למופת לרבים והשפיע הרבה מתורתו ויראתו וממעשיו.

וזכות תורתו ויראתו ומעשיו תעמוד לבניו הגדולים להמשיך בדרכו הגדולה עד שנזכה לביאת גואל צדק ותחיית המתים ואז ירונו שוכני עפר.

הכותב בצער וביגון

דוד כהן

מתוך הספדו של רבינו - מסכת חיים של עמל התורה

מתאספים אנחנו להספד והתעוררות על הסתלקותו של גאון מופלג וצדיק נשגב, שהיה לי לאח ולרע, רבי ראובן זכר צדיק וקדוש לברכה....

מסכת היסורים של הגאון ר' ראובן, זה מסכת יסורים עם קבלת היסורים נשגבה כזאת, עם יגונו בלבו וצהלתו בפניו, הסתגף והתקדש והטהר בכל מיני יסורים בכל מיני קדושה וטהרה. אז אנחנו יכולים לבוא ולהגיד שאנחנו נמצאים בהספדו של 'אדם קדוש', 'כלי של קודש'. וכשמשמשים ומדברים על קודש, אז צריך להיות 'של נעלך מעל רגלך כי המקום אשר עומד עליו אדמת קודש', המקום תורה הגדול הזה שהוא גם היה חלק ממנו - זה אדמת קודש, וקשה מאוד לעמוד על קדושה כזאת.

... וזה אנחנו יכולים לבוא לדבר כשמדברים על הגאון הקדוש ר' ראובן זכר צדיק וקדוש לברכה, 'גדל בתורה' פירושו של דבר שמקטנותו גדל בבית שכל האוירה שלו היתה תורה, האויר היה תורה, האטמוספירה היתה תורה, נשמו שם תורה, חוץ מתורה לא היה שום דבר אחר בבית הקדוש שהוא גדל בו.

זכיתי שאני יכול להגיד בלי הגזמה, שגדלתי על ברכיו של הגאון הצדיק המקובל, שהיה קדוש וטהור, האבא של ר' ראובן - ר' יוסף שרבאני זכר צדיק וקדוש לברכה, שלמד חברותא עם האבא שלי זצ"ל למעלה מארבעים שנה. אבא שלי היה דיין ור' יוסף הרביץ תורה, אבא שלי הוא היה חוזר מבית הדין, אוכל משהו, נח שתים עשרה דקות והולך ללמוד עם ר' יוסף, והיו לומדים שבע - שמונה שעות רצופות יום יום בתענית דיבור! עברו עשרות פעמים ולמדו יחד את הטור והשו"ע עם כל הנושאי כלים בפרט הרעק"א והגאון מוילנא שהיו שגורים על לשונם, והכל בהצנע לכת - בבית סגור. וזה היה מציאות החיים של הבית הזה, שחוץ מתורה לא היה ערך לשום דבר אחר, לא היה קיים שום דבר אחר, זה הבית שגדל בו ר' ראובן.

ר' ראובן גדול בתורה ועמלו בתורה, כל מסכת החיים שלו השקיע בעמל התורה, איזה מושגים של שקידה, איזה נוסחים של התדבקות בלימוד, איזה נוסחים של עמל בתורה, להתייגע ולרדת לעומקה של סוגיא, שנים רצופים של עמל התורה.

'נסתלק בשם טוב מן העולם', מסכת חיים שלמה שמקיפה את כל מערכת החיים שלו עד היום האחרון ממש, לא רק שגדל בתורה, לא רק שעמל בתורה, לא רק שגדל בשם טוב, אלא גם 'נפטר בשם טוב מן העולם', בכזו רוממות בכזו גדלות, שכל בית ישראל - אלה שזכו להכיר והכירו - כולם אמרו: 'אוי וי איזה שריפה שרף ה', אוי, לראות ת"ח בכזה שלימות. זו היתה שלמותו של ר' ראובן, זכר צדיק וקדוש לברכה.

.... אבל לפי ערך הדור שלנו אפשר להגיד על ר' ראובן הי חסיד הי עניו, מסכת חיים של עמלה של תורה, עושה נחת רוח ליוצרו שכל כולו עושה נחת רוח ליוצרו, הוא היה מיוחד באופן שאינו מצוי, במדת הענוה ולא מחזיק טיבולתא לנפשיה, משפיל את עצמו כלפי כל אחד, לא התגאה ולא התנשא עם כל גדלותו הענקית. וזו ההרגשה, שבהסתלקותו שלו עזב אותנו חסיד ועניו שלא חי בשביל עצמו אלא בשביל אחרים. שנתן והשפיע וגידל ורומם וכל חייו היו רק נתינה לכבוד שמים.

וזה מחייב אותנו בחיוב גמור, לבוא ולדבר ולא לומר שאצלנו אין את המושגים האלה, ר' ראובן מחייב את כולם! זה לא דברים של היסטוריה זה דברים שקיימים, אפשר גם בדור שלנו לחיות בעמל התורה בחסידות וענוה, והכל בהצנע לכת. מה הקב"ה רוצה מאתנו? כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלקיר" (מכילתא, ח, ט), אבדנו את הצניעות, תורה עם צניעות זו תורה שלימה.

צריך לדעת, אבדנו הרבה מושגים, אבל היו מושגים בדורות שאנחנו לא וחוקים מהם, והוא המשיך מסורת של מושגים כאלה. יש מעשה שאני חושב שראוי לספר אותו, שמעתי אותו מר' ראובן, על אבא שלו ר' יוסף, שהיה ג"כ כל כולו הצנע לכת ואפילו אצטלא דרבנן לא לבש, היה גאון נורא ונשגב גם בנגלה וגם בנסתר. ור' ראובן סיפר לי שכשאבא ואמו שלו חזרו לבית בליל החתונה הם התנו ביניהם שני דברים, האחד, שהחיבור ביניהם של בעל ואשה יהיה רק לכבוד שמים ולא לשום הנאה עצמית או תועלת עצמית, וקבלה שניה, שכשיסתלק אחד מן העולם אז השני יסתלק ג"כ תוך חודש. אני לא יודע בדיוק מה המשמעות הרוחנית של זה, אבל זה אנשים ששבילי שמים היו ברורים בעיניהם. חיבור בין איש לאשה - שהחיבור יהיה ביחד וההסתלקות תהיה ביחד.

סיפר לי ר' ראובן, האמא הסתלקה בפורים ביום י"ד, האבא היה בריא לגמרי, ואמר לו האבא לר' ראובן, סיכמנו שעוד חודש אני הולך למעלה, הוא שואל אותו למה? אמר לו כך סיכמנו. הגיע ערב פסח, ר' יוסף זצ"ל חלה ולקחו אותו לבית החולים 'הדסה', המצב לא היה כ"כ קשה, ומלבד ר' ראובן הגיע לבית חולים גם חכם בן ציון, ואמר לו ר' יוסף, אני רוצה ללמד אותך איך לטפל בי במהלך של יציאת הנשמה. והתכריכים וכו', אמר לו רק נכנסת לבית חולים לא מדברים על זה כל כך מהר, אמר לו, אלו הם הדברים, ולמחרת ערב פסח יצאה נשמתו בקדושה ובטהרה, עם כל מה שצריך ע"פ הקבלה, דברים שאני לא מבין בהם.... אלו הם דורות שאנחנו לא נמצאים שם אבל זכינו וראינו לנגד עינינו, זה היה המושגים, זה היה הבית שר' ראובן גדל בו, הוא היה דמות דיוקנו של אביו בכל מערכת החיים שלו. (ספר הזכרון - יחי ראובן)

למשש את קדשת התורה

לצריך? איש שיחו של החזון איש התפלא מאד והחליט לבדק את הדבר, מה גרם לכו שחצדיק ירגיש אורה של קדשה בדיק במקום הזה.

הלו הלה ובדק, שאל וחקר, והנה התברר לו כי לפני זמן לא רב עמדה שם, בדיוק שם, קבוצה של בחורים מהישיבה הסמוכה, ישיבת פוניבז' שהיתה אז בשנותיה הראשונות, והם דברו ושוחחו בדברי תורה.

רבנו זצוק"ל ספר את העבדה הזו בהתרגשות רבה, כשהוא מוסיף: "אינני יודע כמה זמן עמדו שם בני הישיבה והתפללו בדברי תורה, אבל מפעים להפח כי הקדשה הרבה שאפפה אותם, קדשת התורה, עדין נותרה במקום והפכה אותו למקום קדוש.

"אנשים רגילים, כמוני, אינם מסגלים להרגיש את הקדשה הזו שקימת במקום שבו לומדים תורה", הוא הוסיף, "אבל החזון איש אכן הרגיש..."

עוד ספר רבנו זצוק"ל עבדה ששמע על מרון הרב כהנמן שהקים ויסד את ישיבת פוניבז':

הרב כהנמן המכנה הרב מפוניבז' נהג להגיע לעתים תכופות אל מעונו של מרון החזון איש שהיה בקרבת מקום לישיבה. החזון איש היה יושב שם, בחדרו הקטן, שקוד על תלמודו יומם ולילה, והרב כהנמן נהג לומר כי בבואו לשם הוא מרגיש את הקדשה באויר.

"אני יושב עם חברותא שלשה סדרים בישיבה", ספר בחור צעיר לרבנו זצוק"ל, "משתדל ללמד בהתמדה ובשקיפה, וברוך השם גם מבין וזוכר את מה שלמדתי. אבל אני מרגיש שזה לא מספיק מרומם אותי מבחינה רוחנית", הוא הסביר את מה שמעיק על לבו.

בקש רבנו זצוק"ל להסביר לו ולהחדיר בקרבו את המעלה ואת הקדשה של למוד התורה, לעזר לו לחוש את הרוממות ואת המשמעות הנשגבה של הלמוד שלו, ולשם כך ספר לו כמה ספורים מגדולי הדורות האחרונים.

ספור ראשון ספר רבנו זצוק"ל: בני ברק הקטנה של פעם. מושבה צעירה שבה בתים קטנים ונמוכי קומה, בעלי גגות רעפים. חצרות גדולות, תרנגולים וגם פרות. פרדסים ועצי פרי מקיפים אותה. ובתוכה מתגורר גדול הדור, מרון רבי אברהם ישעיהו קרלין, בעל ה'חזון איש' זצ"ל.

פעמים רבות היו תושביה של בני ברק רואים את דמותו של מרון החזון איש ברחוב, מתהלך כשהוא מהרהר בלמוד, או משוחח בדברי תורה עם ההולך לצדו.

פעם אחת נעצר החזון איש בעת הלוכו, נעמד ואמר למלוהו: "אני מרגיש במקום הזה קדשה מיחדת".

קדשה? מיחדת? כאן באמצע הרחוב, מול עץ הגויאבות שצומח בחצרו של הבית שדומה יותר

שִׁפְקַד אֶת הַמָּקוֹם בְּדֶרֶךְ מַסְעוֹ, וְהִתְפַּלֵּל בּוֹ תְּפִלָּה
אַחַת, הִבִּין רַבִּי שְׁמוּאֵל אֶת פֶּטֶר הַהִתְעוֹרְרוֹת
הַרוּחָנִית שֶׁחָשׂ.

”מָקוֹם שֶׁבּוֹ עָמַד גָּדוֹל הַדּוֹרוֹת, עָנַק שְׂבַעֲנָקִים,
הִגָּאוֹן מְוִילָנָא וְהִתְפַּלֵּל פַּעַם אַחַת - נִשְׁאַר אָפוּר
בְּקִדְשָׁה גַם אַחֲרֵי שָׁנִים רַבּוֹת,” הִסְבִּיר רַבֵּנוּ
זְצוּק”ל בְּעֵקֶב הַסְפּוֹר הַזֶּה.

עוֹד הוּא הוֹסִיף עֲבָדָה הַפּוֹכָה, עַל אָדָם בַּעַל
מִדְרָגָה שֶׁהֵעִיד עַל עֲצָמוֹ כִּי פַעַם הִגִּיעַ לְהִתְפַּלֵּל
בְּמָקוֹם מְסִים, וְהִרְגִּישׁ כִּי הַכּוֹנֵה מִמֶּנּוּ וְהַלָּאָה...
כָּפַל שְׁנֵסָה לַחֲשֹׁב עַל הַמַּלְיָם הַקְדוּשׁוֹת, לְהִתְרַכֵּז
וּלְכַנּוֹן - חָשׂ כִּי אֵינוֹ מַצְלִיחַ.

לְמַרְבֵּה הַתִּדְהָמָה, הִתְבָּרַר לְאַחַר מִכּוֹן כִּי בָאוֹתוֹ
מָקוֹם נַעֲשׂוּ אֲסוּרִים וְנַעֲבְרוֹת לֹא עָלִינוּ, וְהַשְׁפָּעָה
שֶׁל הַטְּמָאָה נִשְׁאַרָה שָׁם, וְהִיא זֹאת שֶׁהִפְרִיעָה
וּמְנַעָה אֶת הַכּוֹנֵה בְּתִפְלָה...

לֹא כָּל מִי שֶׁנִּכְנַס אֶל הַבַּיִת שֶׁל הַחֲזוֹן אִישׁ זָכָה
לְהִרְגִּישׁ אֶת הַקְּדוּשָׁה. זֶה מִדְרָגָה רוּחָנִית גְּבוּהָה,
לְהִרְגִּישׁ אֶת הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, קִדְשֵׁת הַתּוֹרָה הָאוֹפֶפֶת
אֶת הַבַּיִת. אֲבָל הֵרֵב מִפּוֹנִיבֵז’ הִרְגִּישׁ.

בְּהִקְשֵׁר לָכֵן סִפֵּר רַבֵּנוּ זְצוּק”ל אֵף עַל קִדְשֵׁת
הַתְּפִלָּה: הִגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי שְׁמוּאֵל וַיִּנְטְרוֹיב זצ”ל,
רֹאשׁ יְשִׁיבַת נוֹבֶה־רְדּוֹק בָּעִיר פִּינְסֵק, הִגִּיעַ פַּעַם
בְּדֶרֶךְ נְדוּדָיו לְבֵית כְּנֶסֶת בְּלִתִּי מְכָר וְהֶצְטָרַר לְמַנְנוֹ
שֶׁהִתְקַיֵּם בּוֹ. לֹא הָיָה זֶה מַנְנוֹ בְּסִגְנוֹן הַיְשִׁיבַתִּי
שֶׁבּוֹ הִרְגֵּל רַבִּי שְׁמוּאֵל, אֲלֹא אִסָּף שֶׁל כַּמָּה יְהוּדִים
מִתּוֹשְׁבֵי הַמָּקוֹם, וּבְכָל זֹאת... הוּא נָדָהּ אֶל מוֹל
הַהִתְעוֹרְרוֹת הַרוּחָנִית הַגְּדוּלָּה שֶׁהוּא חָשׂ בְּמַהֲלָכָה
שֶׁל אוֹתָהּ תְּפִלָּה. מִהַכּוֹנֵת וְהַיְחוּדִים שֶׁהִתְעוֹרְרוּ
בְּלִבּוֹ וְהִפְכוּ אֶת הַתְּפִלָּה לְמִיֻּחָדֶת וְנַעֲלִית כָּל כּוֹ.

וְהִי הַדְּבָר לְפָלֵא בְּעֵינָיו---

רַק אַחֵר כֵּן, כְּשֶׁהִתְבָּרַר לוֹ, לְרַבִּי שְׁמוּאֵל, כִּי לִפְנֵי
שָׁנִים עָמַד שָׁם, בְּאוֹתוֹ בֵּית כְּנֶסֶת, הִגָּאוֹן מְוִילָנָא

